

TTEDENSKA TRIBUNA

12 STRANI CLANKOV IN SLIK
Z VSEH PODROČIJ POLITIKE, ZNANOSTI,
UMETNOSTI IN RAZVEDRILA

TEDNIK
»SLOVENSKEGA
POROČEVALCA«

20
din

ZA SLABOKRVNE

SAMO

DOBITE V VSAKI LEKARNI
ZAHTEVAJTE ORIGINALNO
STEKLENICO TOVARNE

MLADA OBLAST

Predsednik Tito se vrača

Prva postaja potovanja predsednika Tita iz Indije v domovino je bila v ponedeljek v Adenu, kjer so predsedniku Titu izkazale vojaške časti v Adenu vsidrane britanske bojne ladje in britansko topništvo na obali. Predsednik Tito se je v Adenu s svojim spremstvom izkrcal. Pozneje je predsednik Tito na »Galeb« sprejel guvernerja Adena, poveljnika britanske križarke in poveljnika indijske fregate, ki sta se prej udeležila sprejema in pozdrava ob pristanku »Galeba«. Iz adenskega pristanišča je »Galeb« odplul proti Rdečemu morju.

Druga etapa potovanja bo zdaj Suez, ki je od Adena oddaljen 1300 milj. V Suez se bo predsednik Tito srečal s predsednikom egiptovske vlade Naserjem in bo Suez zadnje pristanišče, v katerem se bo predsednikova eskadra ustavila nekaj časa. Sestanek s predsednikom egiptovske vlade bo potrdil prijateljstvo med Jugoslavijo in Egiptom.

Velika Keopsova piramida, palme in kamele so največja privlačnost tujkega prometa v Egiptu.

PRENAVVLJA STARO DEŽELO

Med državami, ki so zadnja leta v središču svetovnih dogodkov, je tudi Egipt. Našemu povprečnemu človeku je znano ime te dežele bolj kot katerekoli druge; ve, da je Egipt dežela piramid in sfing, čudovitega Nila in puščave; dežela mogočnih faraonov in Kleopatre, žene pravljicne lepote, ki je zamamila celo velikega Cezarja... A prave podobe Egipta nismo poznali. Danes pa se nam odkriva v pravi luči, danes spoznavamo, kako živi ljudstvo te dežele, za čem stremi, za kaj se bori.

Za razvoj nove egiptovske republike sta značilna dva dogodka v njenega časa. Najprej podpis formalne pogodbe o britanski evakuaciji cone ob Sueškem prekopu, a na drugi strani pa odhajajo egiptovski inženirji v tujino, da bi spoznali tamošnje metode dela; predvsem se Egipt zanima za gradnjo jezov in hidrocentral. Električna energija naj bo osnova za gospodarsko preobrazbo... Prvi dogodek pomeni konec neplodnih stavk, drugi pa dokazuje, da je sedanji ministerski pred-

nih jutrih plodne zemlje; danes pa živi triindvajset milijonov na šestih milijonih jutrih zemlje.

Ta problem nameravajo rešiti s tem, da bodo obdelali vsak kosček plodne zemlje ter s tem po možnosti povečali obdelano površino; da bodo z vsemi razpoložljivimi sredstvi zboljšali kvaliteto zemlje; predvsem pa z industrializacijo. Zlasti podpredsednik vlade Gamal Salem vidi vso možnost zboljšanja položaja Egiptčanov v racionalni ekonomski

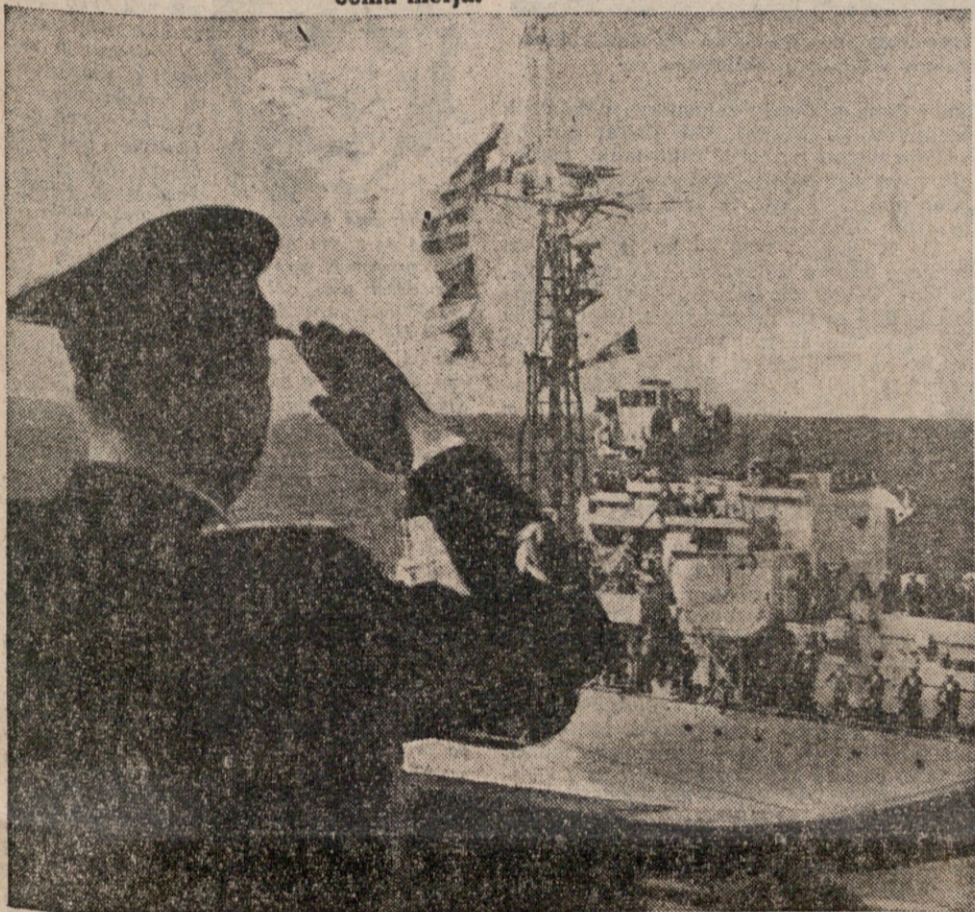
v Mahalla el Kubra v delti Nila. Podjetje zaposluje 16.000 delavcev, ki izdelujejo predvsem modno blago. Žive v delavski četrti, ki je med najbolje oskrbovanimi na svetu.

Bombažna industrija v Egiptu zaposluje 150.000 delavcev in je najobsežnejša izmed vseh industrijskih panog. Letna proizvodnja znaša 56.000 ton, od katerih gre za izvoz 10.000 ton. Stirinajst tisoč statev, med katerimi je več kot 4000 avtomatičnih, stke 222 milijonov kvadratnih metrov tkanin.

(Nadaljevanje na 2. strani)

Predsednik Abdel Naser

Pozdrav predsednika republike maršala Tita eskortnim rušilcem

Majhni - veliki možje

Biti majhen, pomeni v Ameriki pravo nesrečo. Tu velja predvsem zunanost. Kadar pišejo listi o nekem človeku, tedaj navedejo v prvi vrsti njegovo starost in višino. Vsek Američan si predstavlja poslovnega človeka, senatorja ali guvernerja visokega, zastavnega.

V Evropi je lahko človek gigant kot Bismarck, Bakunin, Hindenburg, ali pa pigmejec kot Napoleon. Tu ne igra vloge višina telesa, temveč bistrina duha.

Evropa je imela mnogo majhnih velikih mož. Slikar Rafael je bil majhen. Ko so prekopali njegov grob, so dejali grobarji, da je bilo njegovo okostje komaj tolikšno kot okostje otroka. Dva velika genja, ki jih je dalo človeštvu osemnajsto stoletje, sta bila na pogled majhna. Beethoven je bil visok komaj 1,63 metra, to se pravi en centimeter višji od etiopskega cesarja Haile Selassieja. Kant pa je bil še manjši kot Beethoven; meril je le 1,53 m. Tudi Schopenhauer (živel v XIX. stol.) je bil nepomembne postave.

Lahko je biti tudi velik admiral in velik general, pa čeprav majhnih proporcij. Angleški admiral Nelson, zmagovalac v bitki pri Trafalgaru, je bil visok 1,63 m. Ko je v tej bitki umrl, so ga lahko prenesli v London v sodu za alkohol. Napoleon Bonaparte je bil še manjši, meril je samo 1,59 m. Od tod tudi vzdevek »mali korporale«.

Tudi na političnem področju so se uveljavili majhni veliki možje. Thiers, ustanovitelj Tretje republike, je imel postavbo Napoleona. Tudi Clemenceau je bil majhen. Ko so po prvi svetovni vojni v Versailles podpisovali mir, je bil Clemenceau poleg Lloydja

Georgea, Wilsona in Orlanda, ki so bili vsi visoki, pravi palček. Tudi Lenin ni bil visoke postave. Veliki voditelj indijskega ljudstva Gandhi je bil majhen in šibak. Najmanjši politični mož pa je bil avstrijski kancler Dollfuss, kateremu so dali vzdevek »žepni Napoleon«; visok je bil komaj 1,50 m.

Najmanjša politična predstavnika današnje dobe pa sta bivši japonski predsednik Jošida in etiopski cesar Haile Selassie. Visoka sta 1,62 m.

Zasebne intimnosti

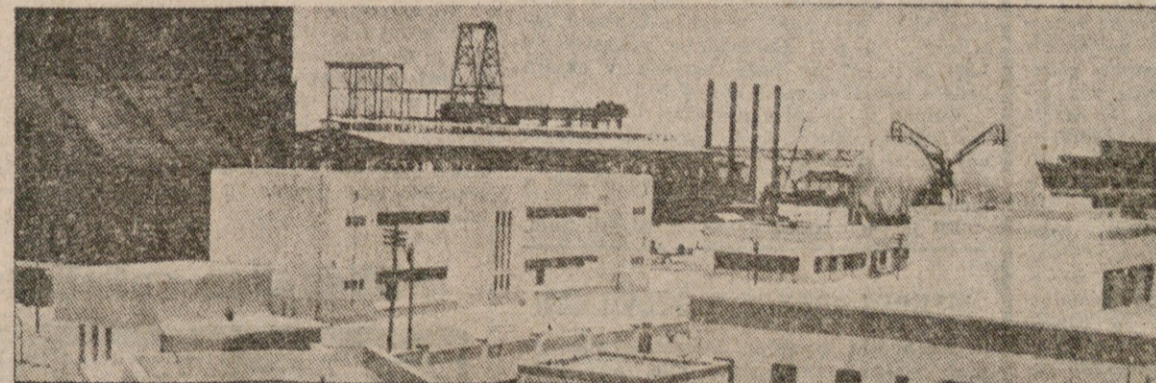
Neka ameriška tobačna tovarna je naročila nekemu zavodu za proizvodnjo, naj izvede anketo med najbolj znanimi ljudmi v ZDA. Najmanj 200 slavnih in uglednih mož naj zavod vpraša, katera vrsta cigaret jim je najljubša. Uradniki zavoda so se takoj lotili take proizvodnje, dolgo so dobivali zadovoljive odgovore in samo eden od anketirancev jih je osorno zavrnil: »Ne vprašujte kaj takega! To je zasebna zadeva, ki ne spada v javnost!«

Ko je zavod objavil tudi ta odgovor, so se po vsej Ameriki smejali, kajti oni, ki se je skliceval na zasebno intimnost, ni nihče drugi kot znan psiholog dr. Kinsey, ki je množice mož in žena izpraševal o največjih intimnostih ter potem njihove odgovore objavil v dveh knjigah.

ANGLEŠKE ČETVORKE in bernardinec

Največji prijatelj znanih angleških četvork Good je veliki bernardinec po imenu Bruff, ki je zagledal luč sveta pred šest in pol leti, istega dne kot njegove štiri gospodarice, Bruff tehta danes več kot vsa štiri dekletca skupaj.

sednik Abdel Naser trdno odločen pomladiti svojo staro državo.

Najbolj pereč problem za današnji Egipt je vprašanje, kako dvigniti življenjski standard prebivalstva v poljedelski državi, kjer peščena puščina ovira razmah; poleg tega pa vzbuja izredni porast prebivalstva resnično zaskrbljenost vseh rodoljubov. Ko je 1798. Napoleon pristal v Egiptu, je tam živel manj kot dva milijona ljudi na treh milijoi-

politik: »Egipt ni preobljuden, marveč je le premalo razvit.«

Razvoj pa je borba, in sicer dolga, vztrajna borba, a egiptovski režim je začel to borbo junaško in odločno.

INDUSTRIJA — ODGOVOR NA TRDITEV O EGIPTOVSKI PREOBLJUDENOSTI

Ze za časa faraonov je bil Egipt prvenstveno poljedelska dežela in še danes se preživlja 70 odstotkov vseh prebivalcev od poljedelstva. Agrikultura daje 27 odstotkov vseh državnih dohodkov in 94 odstotkov vsega izvoza iz Egipta.

Slabost egiptovskega poljedelstva je predvsem v enostranosti pridelka. Ze leta in leta se tamkajšnji poljedelci večji del ukvarjajo s pridelovanjem bombaža, industrija pa z njegovo predelavo. Medtem ko število prebivalstva naraste letno za 350 tisoč, se niti poljedelska niti industrijska produkcija nista skoraj nič povečali. »Medtem ko pridelava Egiptčan hrane za 3 osebe, preživlja njegov britanski tovariš 8 oseb,« ugotavlja Sidki, minister za poljedelstvo.

Posledice te zaostalosti je preslaba hranjenost večine prebivalstva in stalno zniževanje standarda.

POSKUSI IZBOLJŠANJA

Tisti, ki jim je pri srcu dvig Egipta iz bede, se že vrsto let zavedajo, da se more stanje zboljšati zgolj z naglo in vsesplošno industrializacijo. To je tudi prepričanje novega režima.

Začetek industrializacije sega v leto 1930. Devet let pozneje 1939 je imel Egipt že 300 tisoč delavcev, danes pa jih ima nad 700 tisoč.

Največje industrijsko podjetje v Egiptu je tekstilna tovarna »Predilnica in tkalnica«

Za veliko senzacijo med angleškimi artistki velja Esme Levante, »dekle z verigami«, kot ji pravijo angleški časopisi. In njena umetnost? Roke in noge ji okulejo v verige in zvežejo oba okova še s skupno verigo. Esme skoči potem v bazen in pride že čez nekaj sekund brez okov iz vode. Najboljši angleški artisti so poizkušali priti na sled triku, pa se jim ni posrečilo. Sama pravi, da ga ne bo nikoli nobenemu izdala.

Dekle v okovih

Beneški maček

Rodolfo Pallucchini, glavni tajnik beneškega Bienesia, je vzel v Cortino d'Ampezzo, kjer je preživel svoje kratke počitnice, tudi domačega mačka. Nicolo je velikanski maček, debel, veličasten in len kot paša. Bil je prvi, da je Nicolo zapustil Benetke in stopil na skrivnostni kontinent. Nekega dne se je sodelal na travniku pred hišo, ko mu je po stezi, ki vodi preko travnika, prihajal nasproti konj. To je bil prvi konj, ki ga je Nicolo, kot dober beneški maček, videl v svojem življenju. Sinco se je prestrašil. Siroči je na vse štiri, izbočil hrbet, iztegnil krepčije in od strahu neznanosko mišljavkajoč zbežal, ter se skril v najtemnejši kot hiše. Od tistega dne dalje je stal Nicolo na preži na okenški polici in iz za zaves pazil, kdaj se bo prikazala tista zanj nova, strašna zver. Komaj je zastislal oddaljeno topotanje kopit, po travli, je pričel drgetati, ne samo od strahu, marveč tudi od poželjenja. Tista pravljica žival je obenem odbijala in privlačevala. Zdelo se je, da je v konja zaljubljen in da misli: »Ta pošast je moje odkritje in bil je na to silno ponosen. Bil je vzvišen, celo navzdol, ne kot gleda maček na človeka — temveč kot maček, ki je odkril konja, gleda na človeka, ki brez njegove pomoči, revček, ne bi morda nikoli videl podobne živali.«

Nekega jutra pa je Pallucchini, da bi spet vzpostavil ravnovesje, ležen in razžaljen, ker ga ima Nicolo za manjšega od sebe, stopil v bližnji hlev po kravo in jo pokazal Nicolu. Ta je ob pogledu na to strašno žival, veliko srašnejšo od konja, slednjega le razumel, da je Rodolfo Pallucchini kljub vsemu, če že ne kaj boljše od mačka, vsaj nekaj, kar se lahko primerja z mačkom.

Delovanje turške diplomacije je bilo zadnje čase precej živahno. Na eni strani je Turčija po dolgi letih — t. j. od razpada Otomanskega imperija — proči napravila korak za zблиžanje z arabskimi državami, ki so nastale na področju nekdanjega turškega cesarstva. Vendar je pogodba med Turčijo in Irakom zbudila veliko nezadovoljstvo med arabskimi državami, predvsem pa v Egiptu. Turško-iranska pogodba o vojaškem sodelovanju je pravzaprav dopolnilo že prej sklenjenega paketa med Pakistanom in Turčijo; namen tega paketa, ki sloni v glavnem na ameriških strateških vidikih obrambe na Srednjem vzhodu, je kazal, da naj bi Pakistan in Turčija postali vogelna kama širše vojaške organizacije, ki naj bi zajela ves Srednji vzhod. Prvi, ki naj bi napopolnil široko vrzel na Srednjem vzhodu, naj bi bil Irak. Irak je tako ali tako že povezan z britanskimi obrambnimi načrti na Srednjem vzhodu, sedanjí paket s Turčijo pa ga še tesneje veže na Zahod. Javno je, da je ta diplomatska poteza vzbudila veliko negotovost pri ostalih arabskih državah, katerih politika je v bistvu slonela na nezaupanju do vojaških načrtov, ki jih ima Zahod na tem področju, hčrati pa je bila jasno očrtna neutralistična linija, za katero so se zavzemale glavne članice Arabske lige. Irak je porušil to »arabsko enotnost«, zaradi česar je bil deležen ostrih napadov iz Egipta, ki se ima za voditelja modernih usmerjenih arabskih političnih gibanj, pa tudi iz drugih arabskih držav, ki bolj ali manj podpirajo zunanjo politično smer egiptovskih voditeljev. Toda te intervencije niso nič zalegle, kajti iranska vlada se je zavzela za izpolnitev turško-iranskega sporazuma. Vse to kaže, da turška akcija med arabskimi državami še zdaleč ni rodila tistega uspeha, ki so ga pričakovali v Ankari in morda še kje drugje...

Na drugi strani je pri turški diplomatski dejavnosti potrebno omeniti potovanje turške vlade delegacije, ki jo vodi ministrski predsednik Menderes in zunanji minister Köprülü, v Rim. V zvezi s tem potovanjem pletejo predvsem italijanski listi najrazličnejše napovedi: krogom v Rimu bi najbrž bilo zelo ljubo, če bi se ta turški obisk spremenil v nekakšno »misijo«, s katero naj bi turški državnik povabil Italijo k sodelovanju v Balkanski zvezi. Treznjeji komentatorji tega obiska priznavajo, da gre pri tem v bistvu le za akt kurtoazije, s katerim vrača turška vlada prejšnji obisk Seelbe v Ankari, pri čemer dokaj jasno pravijo, da gledata tako Grčija kot Jugoslavija z nezaupanjem na Italijo, ki si skoraj preveč goreče prizadeva postati »balkanska država«...

Cepprav bi pri rimskih razgovorih prišlo do omebe Balkanske zveze, je gotovo, da bo zadnja beseda o »italijanskem primeru« padla na bližnji konferenci zunanjih ministrov Balkanske zveze, ki je napovedana za konec februarja. Na tej konferenci v Ankari bodo predstavniki treh balkanskih držav v prvi vrsti razpravljali o jugoslovanskem predlogu o ustanovitvi balkanske posvetovalne skupščine, ki naj bi postala še močnejša vez med tremi balkanskimi državami in to predvsem na kulturnem in političnem področju.

Pri pregledu važnejših političnih dogodkov, ki so se pripetili pretekli teden, skoraj ne moremo mimo zapleta na Daljnem vzhodu. Eisenhower je sicer od ameriškega Kongresa dobil široko polnomočja, kar se tiče »obrambe« Formoze in Peskadorskih otokov, močno ameriško brodatje se je že zbralo v Formoski ožini in kaže, da pripravljajo Američani evakuacijo »svojih zaveznikov« z nekaterih otokov severno od Formoze. Toda to je samo en del medalje: na drugi strani je bilo zaznati močno reakcijo zoper ameriško politiko in strategijo glede Formoze in Daljnega vzhoda sploh. O tem so govorili v britanski Spodnji zbornici, kjer se je voditelj laburistov zavzel za realno rešitev »formoskega vprašanja«; ta rešitev naj bi bila v pravnosti Cankajška in v javnem glasu vanju, ali bojejo prebivalci Formoze pod pekinški Kitajsko. Ta »delna rešitev«, ki odraža predvsem zaskrbljenost glede razvoja dogodkov na Daljnem vzhodu, pa je samo toliko »realna«, kolikor bi Peking nanjo privolil. Toda v Pekingu jasno izražajo, da je Formoza del »kitajskega ozemlja« in da so zato vse položarske »rešitve« zanje nesprejemljive. Položaj glede Formoze je toliko bolj zapleten, ker se je Moskva z vso silo zavzela za izpolnitev kairskih in potsdamskih sklepov, po katerih naj bi Formozo dobila Kitajsko. Na drugi strani pa je precej očito, da Američani ne nameravajo popustiti in se s tem odreči sovetemu načrtu o istočasnem obstoju »dveh Kitajske«. Napetost, ki se odraža na političnem področju, še bolj pa zaradi koncentracije precejšnjih oboroženih sil tako na kitajski kot na ameriški strani, daje nevaren prizvok sedanjim vestem iz vzhodne Azije...

RES DOBRA BELA KAVA!

• Izdaja časopisno-založniško podjetje SZDL »NAS TISK« v Ljubljani, direktor Rudi Jančuh. Urejuje uredniški odbor.

• Glavni urednik Branko Babič, odgovorni urednik dr. Dušan Savnik. Tiska v skarni »Slovenskega poročevalca«.

• Ljubljani, predstavnik Frane Pievel.

• Uredništvo: Ljubljana, Tomšičeva ul. 1 (prilifje), poštni predal 150. Telefoni 23-522 do 23-528 (interni številka 33).

• Narodni oddelci: Ljubljana, Kardejeva ul. 3, telefon 21-832. Narodni celoletni 98 dln, polletni 48 dln, četrtletni 26 dln, mesečni 18 dln. Poseljena na številka 26 dln.

• Oglasi oddelci: Ljubljana, Kardeljeva ul. 6, telefon 21-858.

• Številka letnega računa pri Narodni banki: 601-7-428.

• Rokodpisne ne vračamo!

Odmev na oborožitev Zahodne Nemčije

V Vzhodni Nemčiji je 'WEHRMACHT' že vzpostavljena

Med debato o pariških sporazumih v francoskem parlamentu je bilo poudarjeno, da je Sovjetska zveza v svoji coni že pred 6 leti vrnila Nemcem orožje in da je v Vzhodni Nemčiji Wehrmacht dejansko že vzpostavljena. Poslanci so bili pri tem opozorjeni tudi na izvajanja Juleša Mocha, enega najbolj znanih nasprotnikov ponovne oborožitve bonnske Nemčije, ki je maja lani sam ugotovil, da je Vzhodna Nemčija s svojimi 100.000 možmi ljudske policije v vojašnicah daleč presegla svoje stvarne potrebe. Tako ji je bilo omogočeno, da je vzgajala častniški zbor bodoče armade rezervistov. Moch je nadalje ugotovil, da štejejo vse policijske sile demokratske republike 205.000 mož in da pride tako 1 agent na 90 prebivalcev.

OBSEG IN ORGANIZACIJA

Koliko »policistov« dejansko vzdržuje pankowska vlada, je težko reči. Interes Bonna je, da njihovo število napihuje in da ima za uresničeno to, kar je šele v načrtu. Vzhodna Nemčija pa je zainteresirana, da te stvari čimbolj zakrije in da z zlitjem redne policije in »policije v vojašnicah« onemogoči jasne predstave. Poznavalci pa mislijo, da bodo naslednje številke nekako ustrezale dejanskemu stanju: poleg 90.000 mož redne policije se vzgaja po vojašnicah kakšnih 90.000 vojakov, ki se pripravljajo za poveljujoče osebe bodoče kopne armade Vzhodne Nemčije. Tem je treba prišteti še 8000 letalcev in 6000 mornarjev.

Teritorialna organizacija te armade je do podrobnosti izvedena ter ustreza organizaciji prave armade. Razdeljena je na tri vojaška področja: na severno, katerega sedež je v Pesevalku v Mecklenburgu, na južno s sedežem v Leipzigu in na osrednje s sedežem v Potsdamu. Skupno gre za 7 divizij, katerih vsaka šteje po 3 polke pešadije, 1 polk topništva, ter 1 ali 2 polka vozil in dopolnilnih enot. Notranje ministrstvo razpolaga neposredno z 1 divizijo, ki je popolnoma organizirana po sovjetskem vzoru, kar pomeni, da je docela militarizirana policijska enota.

Mornarica, ki šteje 1 šolsko podmornico in kakšnih 30 lahkih vojnih ladij, ima svoje oporišče v okolici Peenemündeja, nekdanje baze poskusov z V-1 in V-2. Letalstvo, ki uporablja letala tipa »Jak-18« (šolska letala) na propelerje — letala »Mig-15« na reakcijski pogon so mu bila po 17. juniju odvzeta — je razdeljeno na 3 polke, ki so nastanjeni v Cottbusu, Drezdnu in Bautznu. Nadaljnji 2 diviziji sta bili verjetno organizirani proti koncu lanskega leta.

SESTAV IN VLOGA

Kot zatrjuje »Neues Deutschland«, organ SED iz Vzhodne Nemčije, šteje VOPO (kratica za »Volkspolizei« 80 odstotkov možta, ki izhaja iz vrst delavcev in kmetov. Iz nekdanje hitlerjevske Wehrmacht so bili prevzeti tisti oficirji, ki so resnično prelomili s preteklostjo in so to dokazali s svojim delom kot ujetniki ali pa v domovini.

VOPO — policija vzhodne cone Nemčije, ima tudi svoje letalske enote. Na sliki vidimo dva predstavnika teh letalskih oddelkov v posebnih uniformah

Te ugotovitve je »Neues Deutschland« zapisal lani marca, ko so sprejemali oficirje nekdanje »Wehrmacht«, da bi intenzivno vežbali mlado generacijo. V 21 častniških šolah je takrat zavladovala prava drakonska disciplina in trdo delo. Čiščenje gozdov, zavzemanje rek, kopičenje napadov, pospešeni marši na 60 kilometrov dalje, vse to je bilo jasno kazalo vlogo, ki so jo Rusi namenili bodočim nemškim oboroženim silam: to naj bi bila pehota, ki bi podpirala sovjetske oklopne kolone. Takrat so hkrati temeljito pospešili tudi mehanizacijo divizij. Njihovo udarno moč je okreplilo 600 do 800 tankov znamke »Stalin« ali »T-34«, ter 1500 topov vseh tipov. Največji problem pa je še vedno bilo novačenje, ki ga je bilo treba izvajati po dveh osnovnih načelih: vojaško vežbanje politično zanesljivih kadrov in širjenje znanja osnovnih načel vojskovanja

med čim večje število moškega prebivalstva.

Prvemu smotru je bilo ustreženo z neposredno vključitvijo v »ljudsko policijo v vojašnicah« članov mladinske organizacije FDJ. Ti mladinci dobijo tako, preden bodo nastopili vojaško službo, osnovno znanje in znajo uporabljati puško.

Gojenci častniških šol lahko postanejo tudi politični komisari. Od leta 1951 je

še funkcije, razen morda tehničnega svetovalca. Rusi ga imajo verjetno v rezervi, da bi mu tistega dne, ko bo uradno proklamirana nacionalna vojska Vzhodne Nemčije, poverili vidnejše mesto. Paulus naj bi postal — po teh domnevah — Tuhačevski demokratične republike, nekdanji vojak, ki je z vsem srcem vdan svoji domovini, pa mu ni mar za njeno politično barvo.

Glavni stan te vzhodnonemške armade, ki je oficijalno podrejena ministrstvu za notranje zadeve, je od zadnje pomladi v Strausbergu, v nekdanjem letalskem oporišču, kakšnih 40 kilometrov proč od Berlina. Od jeseni 1953 so bili zelo poostreni konspiracijski ukrepi in zato redko srečate ljudi v olivno zeleni uniformi, ki je do podrobnosti povzetek uniforme sovjetske armade. Pri množičnih manifestacijah se pojavljajo le v modrih uniformah ter nosijo nemško orožje. Vežbajo pa se le z ruskim orožjem.

POLITIČNI PORTRITI

PREDSEDNIK KOSTARIKE

Mala srednjeameriška država Kostarika, ki je neodvisna republika od leta 1821, je zdaj srečno zavrnila in zatrla zaroto proti svoji neodvisnosti in tudi proti staremu slovesu demokratične oaze med karibskimi diktaturami. Kostarika obsega okoli 51.700 kvadratnih kilometrov ter ima približno 800.000 prebivalcev. Ta dežela ne pozna rasnih problemov in med svojimi prebivalci ima le malo nepismenih, ker je v deželi dosti več šol kot pa vojašnic in gre 30 odstotkov državnega proračuna za šole.

Poleg nedavnih nemirov, ki so jih povzročili od zmag nabujskani in podpirani uporniki, ima Kostarika v svoji zgodovini samo kratko državljansko vojno, do katere je prišlo leta 1948 zaradi tega, ker se je dotakrati državni predsednik preveč podrgel opkvu sosednih diktator in ker je dajal prevlekle koncesije tujim velekapitalistom. Preobrat leta 1948 je zajamčil mali republiki popolno neodvisnost ter velike gospodarske in socialne razvoj. Pri tem se je uveljavil sedanjí predsednik Kostarike José Figueres, ki ga ni moči primerjati z raznimi diktatorskimi predsedniki držav Latinske Amerike.

José Figueres se je rodil 25. septembra 1906 ter je že od staršev podedoval večjo farmo. Agrikulturo je študiral na univerzah v ZDA, o politično življenje in delo svoje domovine pa se je vključil leta 1942. Za državnega predsednika za dobo pet let je bil izvoljen leta 1953. Prvo njegovo delo na predsedniškem mestu so bili razpust prejšnje armade, večje državne davjave za šole ter za splošno prostotno delo in socialna zaščita delavcev, ki so v službi tujih podjetnikov.

Predsednik Figueres je nedavno, ko so bili ostanki upornikov zbrani samo še ob mejah Nikaragve, izjavil, da zadušitev upora ni v toliki meri vojaški triumf kot pa zmaga demokracije. S tem je dobro označil razpoloženje prebivalcev Kostarike. Velika večina prebivalcev ni niti vedela, kaj bojejo uporniki. Uporniki niso nikdar razglasili svojih namenov in skrivali so tudi imena svojih voditeljev. Ker niso mogli pričakovati nobene podpore od prebivalstva, je bilo že od začetka jasno, da je vsajša obsojena na propast. Neuspešna uporniška akcija je položaj vlade in predsednika Kostarike samo utrdila in k sreči mala republika pri vsaj akciji proti upornikom tudi ni imela večje škode.

Tako se vračajo...

Eden izmed nekdanjih »asov« nacističnega vojnega letalstva Adolf Galand, ki je doslej živel v Argentini, se je pred nekaj dnevi vrnil v Frankfurt v Zahodni Nemčiji, da bi prevzel vodstvo zahodnonemškega taktičnega letalstva. Tako vsaj poročajo...

Galand je med drugo svetovno vojno zrušil 101 zavezniško letalo; zavezniki so ga bili označili kot »najbolj zagrozenega nemškega pilota-lova«. Sedem let je preživel v Argentini kot svetovalec Perónovega letalstva.

Galandu je zdaj 43 let. Kakor pravijo razna poročila, bi bivši generalni inspektor nacistične »Luftwaffe« dobil najvišji položaj v novem zahodnonemškem taktičnem letalstvu, ki bo šlo kakih 80.000 mož. Kakor zatrjujejo, bo po Galandovim nadzorstvom 1.326 letal, ki jih bodo zgradili v okviru bodoče zahodnonemške oborožitve.

Galand se je začel posvečati letalstvu že kot sedemnajstleten fant. Kmalu je zaslovel kot jadralski strokovnjak, kajti v tisti dobi je bilo v Nemčiji še prepovedano letanje z motornimi letali.

Bil je eden izmed dvasetih mladih ljudi,

ki jih je izmed 20.000 prijavljenih Hermann Göring izbral za civilne letalce v neki šoli, kjer so imeli tajne tečaje za ilegalno nemško letalstvo. Instruktorji v tem tečaju pa so bili nemški piloti, ki so se bili izšolali v Sovjetski zvezi...

Galand in drugi »asli« nacistične »Luftwaffe« so svoje letalsko šolanje dokončali v prikriti letalski bazi blizu Münchena, potem pa so svoje letalske izkušnje nabirali kot piloti pomočniki na potniških letalih nemške »Lufthansa«. Letos so obnovili obe ustanovi nemškega letalstva, »Luftwaffe« in »Lufthansa«, začeli pa bosta delovati 1. marca.

Ta »zvezdnike nacističnega vojnega letalstva« je bil leta 1933 v skupini 70 pilotov, ki jim je Göring posvetil posebno pozornost in je zanje poskrbel, da so se nato temeljito izšolali v raznih šolah nacističnega vojnega letalstva. Da se je Galand temeljito naučil svoje obrti, dokazuje dejstvo, da je med drugo svetovno vojno zrušil lepo število zavezniških letal. Menda bo zares »dobro« znal letalstvo...

MENDES-FRANCE V ŠTEVILKAH

Francoski premier Mendès-France je mož izredne življenjske sile, kar zdaj marljivi statistiki dokazujejo tudi s številkami. Tako so ugotovili, da je francoski premier od junija lani, ko je nastopil svoje mesto, do svojega potovanja v Kanado prebil 320 ur na raznih mednarodnih konferencah, med katerimi se je razgovarjal z 10 državnimi predsedniki in 19 zunanji ministri. Zaradi te konferene se je Mendès-France vozil z železnico 53, z letali pa 57 ur. Po vrsti je predsedoval 18 sejam ministrskega sveta, kar je vsega skupaj trajalo 52 ur, parlamentarnim debatam pa je posvetil 52 ur in je med temi debatami govoril nad 10 ur. Za razne sprejeme je bilo potrebnih 510, za proučevanje raznih političnih vprašanj pa 420 ur. Francoski premier je uvedel tudi odločno propagando za omejitev proizvodnje alkoholnih pijač in za poudarek te propagande pije pri raznih prirreditvah samo mleko. Statistiki so izračunali, da ga je v ta namen popil že 120 litrov.

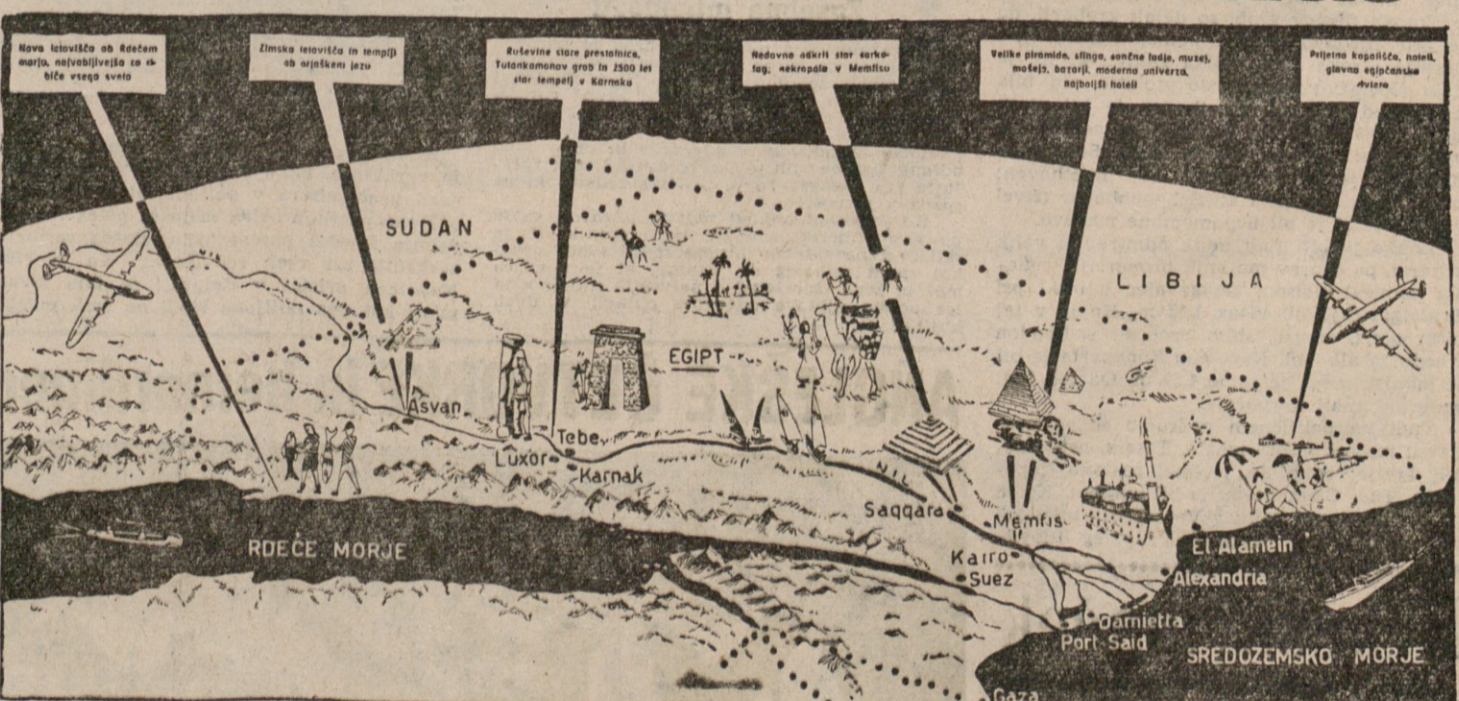
STRATEŠKE CESTE V TIBET

Na Kitajskem so odprli promet na dveh velikih strateških cestah, ki naj bi olajšali veliko premikanje črt in prevažanje vojaškega materiala v smeri Tibeta, ki se nahaja pod vladavino pekinške Kitajske. Cesti bosta spajali Laso, prestolnico Tibeta in vrata Južne Azije, z vsem prometnim omrežjem Kitajske.

Pred kratkim je tudi radio Peking objavil, da sta bili dani v promet ti dve cesti, ki sta znani pod imenom Tinghaj—Tibet in Silkjang—Tibet. Poročilo radia Peking pravi: »Potovanje od Pekinga ali Sanghaja do Lase se je po teh dveh cestah skrajšalo na manj kot dvajset dni, medtem ko je bilo treba po prejšnjih karavanskih cestah potovati tri mesece.«

Cesta Tinghaj—Tibet, ki so jo dokončali konec decembra lanskega leta, je dolga 2.100 kilometrov ter spaja Laso z industrijskimi področji Severovzhodne Kitajske; cesta pelje okrog jezera Koo Nor, ki je največje jezero na kitajskem kopnu. Druga cesta, ki povezuje Laso s Centralno Kitajsko, pa je dolga 2.355 kilometrov. Ta cesta pelje čez štirinajst gor in preko mnogo rek, vključno gornji tok reke Jangce,

Mlada oblast prenavlja staro deželo

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Poleg tega izdelajo letno 1.220 ton volnene blaga. Prav tako je znatna produkcija svile, ki jo celo izvažajo, zlasti v sosednji Sudan.

Dobro uspeva tudi izdelovanje trikotaže, ki zaposluje okoli 4000 delavcev.

Zivilska industrija

Največje in najstarejše podjetje te stroke je pridelovalnica sladkorja Ahmeda Abbona, ki ima največje sladkorne rafinerije na svetu. Nova vlada ima v načrtu večjo razširitev proizvodnje sladkorja.

Zlasti v zadnjem času je pomembno izdelovanje umetnih gnojil. V nairtu imajo zvišanje produkcije do zmogljivosti 300 tisoč ton letno.

Jeklo. Celotna produkcija znaša 50.000 ton jekla, a potrebujejo ga 500.000 ton. Zato je sedanja vlada sklenila z nemško firmo

DEMAG pogodbo za ustanovitev velikega podjetja v Hilvanu za proizvodnjo železa in jekla.

Egiptovski cement je med najboljšim in najcenejšim na svetu. Med industrijskimi izdelki so znane zlasti egiptovske cigarete.

NAČRTI ZA BODOČNOST

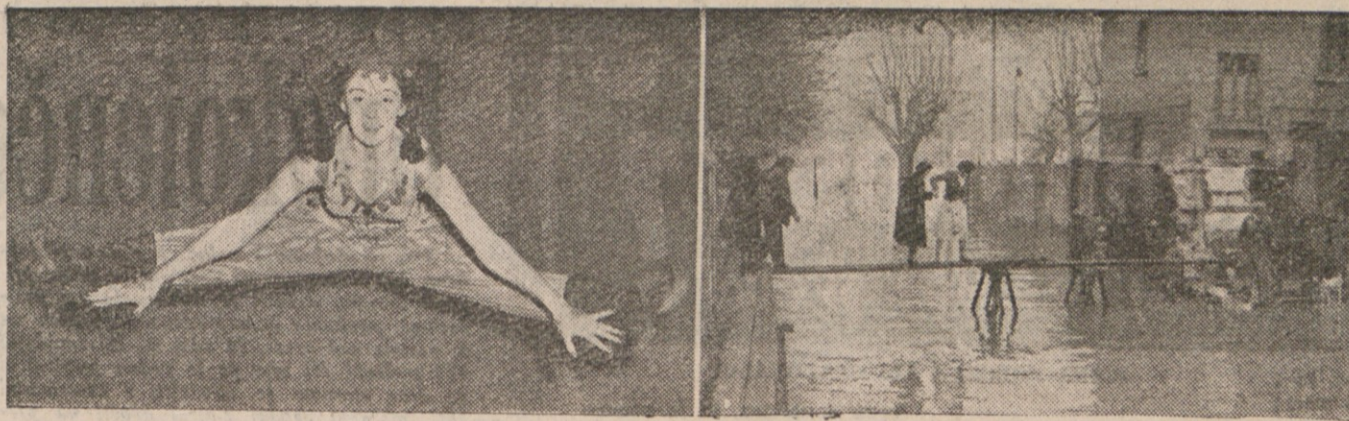
Približno takšen je gospodarski položaj v Egiptu danes. Načrti za bodočnost so sicer obsežni, toda realni. Da bi jih bilo mogoče izvesti, se je Egipt povezal s tujino, z mednarodnimi bankami, zlasti pa s strokovnjaki, ki naj bi pomagali pri graditvi industrije. Stroje uvaž brez carine in nova industrijska podjetja so za naslednjih sedem let oproščena vseh davkov.

Precejšnjo pozornost bodo posvetili poljedelski industriji. V ta namen je bilo ustanovljenih že 17 novih družb s 11 milijoni dolarjev kapitala; zagotovljena jim je vsa pomoč države.

Posebno poglavje je še eksploatacija petroleja v egiptovski puščavi, kjer je na delu že na tisoče delavcev.

SE DRUG VAZEN VIR DOHODKOV

To je tujski promet. Saj je malokatera dežela na svetu tako privlačna za turista kot je prav Egipt s svojo zanimivo, blestečo, a tudi skrivnostno zgodovino. Tu so piramide in sfinge in palmovae oaze v puščavi; ob Rdečem morju pa so najboljše možnosti ribarjenja na svetu. Ob Nilu, po katerem bodo zaplule starinske luksuzne ladje, leže prostorna zgodovinska mesta, kakor Tebe, kjer je grob Tutankhamona. V Karnaku je tempelj, ki ga so gradili 2500 let. V Memphisu so znamenite izkopanine mumij. Ob Nilovi delti leži glavno mesto Kairo, slavno zaradi svojih antičnih in modernih stavb. V El Anharju je najstarejša univerza na svetu. Novi režim namerava z vsemi možnimi sredstvi poživiti turizem.

● V počastitev desete obletnice ustanovitve enotnih sindikatov Jugoslavije je bila v veliki Unionski dvorani v Ljubljani svečana akademija, na kateri je govoril tov. Janko Rudolf ● 250 članov jugoslovanske opere in baleta je na tritedenskem gostovanju v Angliji. Slika kaže 21-letno balerino Alis Lhotka iz Zagreba ● Prebivalci obrežja Seine v Parizu so pred devet takole hodili domov ● V pustnih tednih nastopa v düsseldorfskem Karnevalu tudi dolgouhi sivček, ki marsikdaj ni kos dogajanju okoli sebe

Legendarni OTOK KIKLOPOV

POTOPIS Z NEVSAKDANJEGA
POTOVANJA NA KRETO

Nov svet je vstajal pred nami, ko smo pripluli z »Angelico« pred Kreto. Ni bila to Italija s svojimi zvoniki, srednjeveškimi palačami, skrbno zasajenimi vrtovi, niti Nemčija s svojo tehniko in industrijo. Samoten otok je rasel pred našimi očmi, otok Kiklopo, kakor pravi legenda. Morje se je že zdavnaj umirilo in svojevrsten melos je zalival okolico. Na parniku so prižgali prve luči. In naša ladja, ena najlepših grških ladij se je spremenila v plavajoč hotel, kjer ne čutiš ne kraja ne časa.

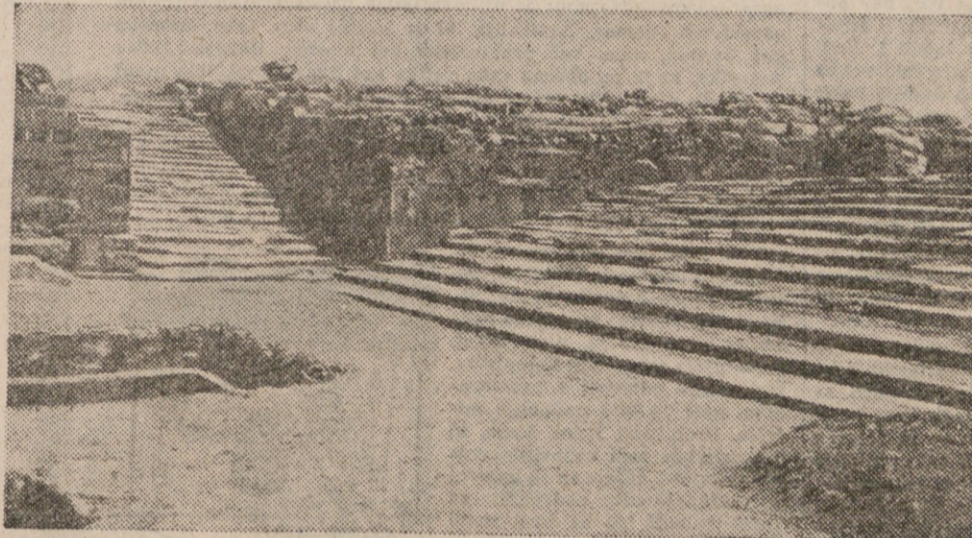
V pristanišču so nas ob svitu žarometov sprejeli beneški levi, kakor da bi nam hoteli povedati, da prihajamo na tla nekdanje beneške republike. Res so že skoraj brez repov, toda kaj je to v primeri z vklesanimi grškimi bogovi, ki so včasih kar brez glave. Več kot 400 let so stražili vhod v Heraklion, največje pristanišče Krete, dokler si niso konec XVII. stoletja utrlje pot v ta pristan turške galeje. Mrko je svetil turški polmesec, vendar se življenje zaradi tega še ni ustavilo, kakor trde preveč napeti zgodovinarji.

Beneške palače s svojimi obloženimi portali pa ložami in zakritimi, že na sarkenski stil spominjajočimi vrtovi, so nekaj krasile to mesto. Zdalj, po nemškem vdoru na Kreta in težkih napadih nemškega in anglo-ameriškega letalstva, pa le še nekaj raztresenih palač spominja na tiste čase, ko je Serenissima še gospodovala levantskim obalam. Pač pa te ogromen zid, ki oklepa mesto z vseh strani, na vsakem koraku, znotraj in zunaj mestnega

obzidja opozarja na velik pomen tega pristanišča za Benetke.

Vtisa, da so to še do prve svetovne vojne gospodarili Turki, se ne moreš znebiti, če le malo zaviješ z glavne ulice na bazar. Vendar pa mošej na Kreti skoraj

In res si včasih ne moreš razložiti, od kod vsa ta mešanica ljudi, od kod vsi ti obrazi. Ali so se nemara vzeli iz semitskega sveta, ali pa so res le otok v tem svetu. Posebno zvečer, ko se z vrtov in odprtih restavracij oglašajo za Levant ta-

Ostanki Phastosove palače na Kreti!

ni, saj so jih po izselitvi Turkov v Malo Azijo spet spremenili v pravoslavne cerkve. Toda tudi brez minaretov lahko kmalu ugotoviš, da si na Kreti podajata roko dve civilizaciji.

Ko značilne melodije, bi človek kar prisegel, da je nekje v južni Italiji, ne pa na pragu Azije, oziroma Afrike. Po širokih, na vse strani odprtih bulvarjih se začne takoj po sončnem zahodu prerivati mlado in staro. Če pa zaviješ z nizkih, z najrazličnejšo robo prenatrpanih ulic na široka južna polja, pa se ti vsiljuje vtis, da si te obaze že nekje srečal in da bi ta ali oni kar ustrezal kakšni mitološki osebi. Seveda, nekaj fantazije ti je že potrebno, če se hočeš v atomski dobi približati bajeslovnim junakom. Njihova fizionomija se od takrat ni dosti spremenila, saj trdijo še danes nekateri antropologi, da so na Kreti še vedno potomci stare kretejske rase.

Pravijo, da je otok ohranil nekdanje običaje, krvno osveto ali po italijansko vedeto. Seveda ne bo mogel nihče pričakovati od turista, da bi se moral o tem tudi sam prepričati. Že v Atenah so me svarili, naj bom previden. Sicer pa te svari tudi v Neaplju. Kdo bi rnil v oddaljene in komaj pristopne kraje, če je na obali sami dovolj lepega in zanimivega? No, maffie na otoku niso nikoli poznali, saj je zadnjič nekateri italijanski list črno na belem zapisal, da si Sicilije ni prodrli niti v Kalabrijo. Srečna Kreta, vsaj z maffio so ji prizanesli. Ali ni dosti trpela že pod Turki, ko skoraj ni bilo leta, da se ne bi na tem ali onem delu otoka uprli?

Pred približno 5.000 leti je mistični kralj Minos zgradil nedaleč Heraklionu svoj labirint Knosos, mogočno stavbo z nekaj nadstropji. To je bilo v dobi, ko so Evropejci živeli še po brlogih! Iz te zgradbe se je le malokdo izkopal živ, če ni poznal njenih skrivnosti. Dvakrat sem v peklenski vročini poskušal prodreti do nje, pa sem se moral zmeraj vrniti, ker brez vodnika nisem našel vrat. Legenda pravi, da

niti mogočni Zevs ni mogel daleč in da mu je Ariadne kazala pot v labirint, pa še železno žico sta imela, da bi se lahko vrnila.

Kaj vse je ustvarila fantazija ob teh, zdaj tako skromnih razvalinah? Gigante je postavila na Kreta, enooke Kiklope, a bogovom ni vzela človeških lastnosti. Človeške poteze imajo in šale zbijaajo med seboj. Kje je vse to, razmišljaš, ko se spet spuščaš proti Heraklionu. Ta svet se je umaknil za zmeraj. Ostale so le razvaline grške, benečanske, turške dobe in štiriletna nemška okupacije. Krečani trde, da je bila 250-letna doba turškega gospodstva prava idila v primeri s štiriletno nemško okupacijo.

Pol Heraklionu so porušili Nemci že v prvih dneh, mi je na dolgo in široko razlagal profesor, eden izmed voditeljev upora, ki je moral za nekaj časa celo s Krete v Egipt, da bi ušel likvidaciji. Z »Blitzkriegom« so udarili na Kreta, vendar s prvim udarcem niso mogli zlomiti odpora. Sele ko so se izkrcali v zalivu Suda in zasedli tamkajšnjo letalsko bazo, so si zagotovili prodor. Ker so imeli svoja oporišča bližje ko Angleži, so lahko vrgli v borbo tudi več enot. Angleška vojska se je morala že po dobrem tednu umakniti na južno obalo Krete, od tam pa na Ciper in v Egipt.

Za Anglijo je bila s tem bitka izgubljena, toda Nemci so takrat izgubili toliko ljudi, da na Ciper niso več mislili. Najelitnejša padalska divizija Tretjega rajha je bila zdesetkana. Najtežji trenutki za Nemce pa so šele prišli. Kmalu so se sami znašli v defenzivi. Noč za nočjo so angloameriška letala sipala ogenj in žveplo po njih. Seveda je pri tem največ trpel sam Heraklion.

Ta borba v zraku je dosegla vrhunec po letu 1941, ko so se Nemci pripravljali za napad na Egipt. Kreta je bila tedaj en sam arzenal nemškega orožja in vojske. Eskadre v serijah po trideset in štirideset letal so odhajale in prihajale, saj je bila s Krete najbližja pot na afriško bojišče. Letala so stalno brnela nad otokom. Torovi, municija, hrana, pa tudi vodo so prevažali kar z letali.

Nemci pa si niso upali preveč globoko na otok. Dve diviziji sta bili zmeraj v borbah s partizani.

Po porazu pri El Alameinu je Kreta izgubila ves pomen za Nemce. Letala so se premaknila spet na vzhodno fronto, na Don in Volgo. Egipt je šel po vodi in o slavnostni paradi na belem konju v Kairu ni bilo več govora. Fronta se je premikala bližje nemškim mejam in jeseni 1944 je bila končno tudi Kreta osvobodjena. Nemci so se umaknili na Peloponez, le v zalivu Suda so vztrajali do kraja.

Heraklion spet vstaja iz razvalin, toda starega benečanskega kvarta ne bodo mogli nikoli postaviti na noge. Zgodovina bo torej izgnila pod zemljo. Ostali pa bodo milni na veter, ki jih je tod na tisoče, kot v španski La Manchi, ostala bodo polja, vsa rumena od pomaranč. Vse to morda za razvajenega turista še ni dovolj. Pa vendar je znani nemški pisatelj Emil Ludwig postavil na ta otok središče bodočih združenih Evrope. Morda zaradi ljubega miru ali pa zaradi bližine olimpijskih bogov. Morda pa je videl na Kreti sintezo atlantske in mediteranske civilizacije.

Lepe so te obale, toda njih kapital leži še neizkoriščen. Res je tako daleč od Evrope, da si dvakrat premisliš, preden zaviješ v to smer. Toda Kreta je vendar dala Evropi več, kot je prejela od nje. To je usoda vseh dežel, ki so nekaj cvetele. Morda pa nemški pisatelj, ki smo ga malo prej omenili, le ni bil sanjavec utopist?

Miran Ogrin

»PASJE MESTO« NA CAPRIJU

Caprijski otok, ki je po zaslugi slavnega švedskega pisatelja Axela Muntheja postal zavetišče ptic, ker je italijanska vlada kmalu po izidu znamenite Munthejeve knjige »San Michele« prepovedala na Capriju lov ptic-seliv, ima zdaj svoje pasje mesto, zaradi katerega je nastala afeta, ki je od sodišč prešla na področje mednarodnih organizacij.

Posestnica Anfuso, ločena žena zadnjega predvojnega italijanskega poslanika v Berlinu, je okrog svoje vile na Capriju uredila farmo, v kateri je zbranih okoli 160 psov najrazličnejših pasem. Sloves tega »pasjega mesta«, ki ima tudi ambulanto za svoje štiri-nožne prebivalce, se je razširil daleč po svetu, a ker psi tudi ponoči lajajo, so se sosedje »pasjega mesta« pritožili pri županu v Anacapriju. Župan je zahteval razpust pasje farme in ker ta zahteva trdno grožnje, da bodo psi uničeni s plinom, niso zalegle, je prišlo do pravde, o kateri zdaj razpravljajo tudi v Rimu. Za zadevo se je zanimal tudi predsednik svetovne zveze za varstvo živali v Zenevi Lindt-Hageby, ki je sporočil, da bo zadnjo besedo o sporu zaradi »pasjega mesta« izrekla tista sekcija Organizacije združenih narodov, pod katero spada Svetovna zveza za varstvo živali.

PISMO IZ LONDONA

BORA - kralj žeparjev

Preden sem se odpeljal v London, sem ti obljubil, da ti bom kaj pisal s tega dolgega potovanja. Vtisor nič koliko, tako da si jih še sam komaj urejam. Zato bo tudi to pismo precej bežno, predvsem pač nekaj bolečih in bolj zanimivih vtisov, kakor so se mi vtisnili v spomin te prve dni mojega potovanja in bivanja v Angliji.

Iz Ljubljane sem se odpeljal s tremi urami zamude. Dobil sem prostor v direktnem vozu za Ostende. Našel sem družbo starih Grobov iz Aten, pozneje pa se nam je pridružila še neka Zagrebčanka, filozofka, ki je bila namenjena v London študirat. Pogovarjali smo se v vseh jeziki, kolikor je kdo znal. Nisem si mislil, da bom tako prijetno prepotoval naš kontinent — Jesenice, Salzburg, München, Liege, Bruxelles — Ostende. Tu smo naglo izstopili, ker je parnik že čakal. V Ostende smo prišli namreč še zmeraj z zamudo.

Imeli smo srečo, ker je bilo lepo vreme. Pred nekaj dnevi pa je bilo budo neurje in na morju precej nesreč. Parnik je bil kaj udoben. V treh in pol urah smo pripluli do Dovera. Izstopili smo, hitro opravili s carino in v dve uri in pol urah sem bil v Londonu, Victoria Station. Z avtobusom pa sem bil v trideset ur v sobi, ki me je pričakovala. Po tukajšnjih pojnih je to zelo blizu, kajti London je največje človeško stvaršče na svetu, središče angleškega imperija z 10.000.000 prebivalcev.

Tujec najde toliko zanimivosti, da mu nekaj mesecev ni dolgčas po domovini, če ga le ne zmaga utrujenost. Posebno za Jugoslovana je bilo v prvem mesecu tega leta precej doživetij, ki so tudi mene navdala s ponosom. Prav zdaj predvajajo namreč v mnogih dvoranah znani film o slovenskem dečku, ki so ga bili Nemci med vojno iztrgali njegovi materi in domovini in ki se je po dolgih zapletih slednjič vendarle vrnil domov. Film »Razdvojen« erca« je zbudil v Angliji veliko pozornost in ga je tukajšnji tisk zelo lepo sprejel. Londonski večernik »The Star« je na primer zapisal, da je to odličen film, zelo iskren in prepričljiv. Ene najboljših znanih londonskih kritikov C. A. Lejeune ga je v »Observer« označila za enega najboljših filmov, ki so jih to sezono predvajali v Londonu. K nekemu uspehu je priložila odlična režija Charlesa Christyja. Gledalce morajo pretresti pri-
bore, ko nemška soldateska žene

iz mrtaško tihe Skofje Loke slovensko prebivalstvo v koncentracijska taborišča in izgnanstvo. — Opazil sem, kako si je ta in oni izmed gledalcev otrli solzo. Taki-
na čustvenost pri Angležih ni običajna.

Cisto druge vrste pa je senzacija, ki jo je povzročil v Londonu jugoslovanski Bora (Iljič), ki je prišel za šest tednov gostovat v Berram Mills Circus. Na vrhu dvonadstropnih škratno-rdečih omnibusov opazil reklamo za njegov nastop: Bora — »The King of pickpockets« ali po naše: Bora — kralj žeparjev. Londonski časopisi so objavili že več člankov o tem fenomenalnem izmoličniku, ki lahko vsakomur v nekaj sekundah izmakne ne le uro ali listnico, mar-

več tudi naramnice in kravato. Ko se je vozil Bora v Anglijo, je devet ur zabaval svoje sopotnike iz Ostende do Londona. Novinarje, natakarje, sprevednike in potnike je po vrsti olajševal njihove lastnine, ki jo je seveda tudi vračal. Londonski ilustrirani tednik »Picture Post« ga je zato označil za »najbolj priznanega žeparja na svetu«. Bora se najraje pošali z možmi postavce. Ko se je izkrcal v Doveru, je stisnil roko nič hudega slutecemu angleškemu policajcu, ki je v tistem trenutku izgubil svojo uro, verigo in svinčnik.

Ta konec naj še omenim, da so tu že povsod oglašili za nastop zagrebške opere in baleta. Gostovanje bo v velikem gledališču Stoll. Kot vsi prejšnji nastopi jugoslov-

vanskih umetnikov v Londonu, bo tudi to gostovanje gotovo uspelo in prispevalo k nadaljnjemu razvoju medsebojnih kulturnih odnosov.

Bil sem že tudi v Sadlers Wells operi, kjer so predvajali Humperdinckovo delo Hänsel und Gretl. Zelo sem bil zadovoljen. To sezono bodo na sporedu še opere Don Carlos, La Traviata, Tosca, Beg iz Seraja, Don Pasquale in baletni Dances concertantes Stravinskiga, Labodje jezero Čajkovskega in še nekaj drugih. Tudi v opero Covent Garden pojdem — toda kako dobiti vstopnico? Za Sadlers Wells sem plačal deset šilingov! Conejših vstopnic ni bilo več. Tudi koncerte bom obiskoval... Prihodnjič kaj več!

H. L.

Britanski maršal Montgomery ni mogel prikriti svojega presenečenja, ko je opazil, da mu je Bora mimogrede izmaknil zapestno uro. Bora Iljič je — vsaj v širšem smislu beseda — »naše gore liste«, doma je namreč nekje iz bližine Kragujevca in se je svojega »artizma« baje naučil pri ciganih, ki so hodili v trgovino njegovega očeta. Bora je danes svetovno znano ime: vsi večji cirkusi v Evropi si prizadevajo, da bi ga — seveda za visok honorar — pridobili za svojo osrednjo in najsenzacionalnejšo točko. Kdor ga je enkrat videl, s kakšno spretnostjo izmika zapestno ure — bodisi »navadne« bodisi s patentiimi zaponkami — ogričice, zapestnice, seveda tudi denarnice (iz prednjega ali zadnjega žepa), na kraju pa celo kravato ali naramnice, ta se kar zgrozil, ko pomisli, kaj bi ta »kralj žeparjev« lahko pobral v gneči, ki se preriva v cirkusu... Pravijo celo, da ta »program«, ki preseneča tisoče — najbolj pa še tiste, ki jim je Bora mimogrede izmaknil uro ali kaj podobnega — še ni vse, kar Bora zmora: baje je nekod na Dunaju med slavnostno večerjo odvil nekemu ruskemu generalu vsa odlikovanja z epoletami vred, za stavo pa je med živahnim plesom neki dami neobutno snel modrčje. Torej več kot senzacija...

Farukova posest ZA TUJSKI PROMET

Egiptovski minister za promet, Mohamedin Shazli je moč, ki mu ni neopoldno priznava svetu eno najbolj temnih periodov v zgodovini svoje domovine — če gre za devize, s katerimi naj bi zdaj Faruk, čeprav posredno, pomagal poplačati škodo, ki jo je povzročil Egiptu. Palače in vile bivšega kralja so nedavno odprli tujcem, ne samo za ogled, marveč tudi za prebivanje. Tako so postali ti prostori huda konkurenca celo piramidam, zakaj senzacij željni turisti prihajajo iz najbolj oddaljenih krajev sveta, da bi vrgli pogled v skrivnostna »gnezda greha in zablodi«, v katerih je bivši egiptovski kralj živel, ljubil, se dolgočasil in napravil svoj položaj in o katerih so toliko pikantnega brali.

Eno Farukovih vil, ki leži pri Helwanu, trideset kilometrov od Kaira in kjer se je Faruk posebno rad zadrževal, so spremenili v čajnico. Kajpak so tu cene vse prej kot zmerne. Plačati je treba že za vstop, potem desetkratno ceno za postrežbo, za ogled »ljubavnih soban« pa seveda še več. Toda tisti, ki imajo, se skušnjava pač ne morejo upreti.

MALI PARADIZ

Propaganda za obisk teh redkosti ne štedi s podrobnostmi iz Farukovega življenja, ko v dolgih in kar najbolj zabljenih člankih vabi tujce in njihov denar. Sicer pa je glava tega moža že tako ocrnjen, da res nima kaj več zgubiti.

Prospekti vabijo predvsem v »paradiž«, ki si ga je pustolovski Faruk postavil sredi pušave, vzhodno od Kaira. Svoj čas je pustil namakati večjo ploskev zemlje, da bi tu zrastle obširne in čudoviti park z izbranimi drevesi, cvetjem in bazenom, igriščem za tenis, golf in jahalno stezo — da molčimo o samem gradbišču, ki skrivata baje tujda skrivnosti. Vse to je zdaj na razpolago obiskovalcem Egipta in Američanke komaj čakajo, da pomočijo svoje noge v bazen, kjer so se njega dni hladile favoritinje kraljevskega Don Juana. V parku se sprehajajo ljudje z vseh kontinentov in pazljivo poslušajo vodje, ki razlagajo, kakšne orientalske zabave je Faruk priredil na tem idiličnem koščku zemlje. Potem si za primerno vstopno prispečijo še počitek v praviljnih sobah, koder so te zabave našle svoj že vnaprej določen zaključek.

JAHTA — NOČNI LOKAL

V Ismailskem kanalu, stranskem rokavu Nila, ki teče skozi kraljevske vrtove, so odkrili kraljevo jahto — neuporabljeno. Kazno je bilo,

da bo še naprej samevala. Toda za to bi je bilo škoda, saj je velika redkost egiptovskih rokodelcev. In tako so jo preko noči spreminili v plavajoči nočni lokal.

Motorna ladja »Zvezda« bo v bodoče prevažala goste iz Kaira v Inshaas h kraljevim vrtovom.

Prav tako bo skrbel za egiptovske finance grad Montaza v bližini Aleksandrije, neka italijanska družba ga bo namreč predelala v luksuzni hotel. Tudi kraljevsko privatno gledališče ni pozabljeno. Pripravljen je, da ga bodo uporabili za variete in koncerte.

ZGODOVINA PRIHODNOSTI?

kje je sedaj težišče sveta

Prihod Japonec je odprl novo zgodovinsko poglavje. Japonci so začeli najprej v Mandžuriji in v nekoliko manjši meri tudi vzdolž morske obale industrializirati Kitajsko. V prvi Kitajski so ta napor usmerili zgolj v lahko industrijo in to predvsem v proizvodnjo tekstila. Mandžurija je postala središče težke industrije. Mukden, Fucun, Čang-čun in Harbin so postali važna industrijska središča in tako je Mandžurija l. 1936 sama proizvedla 12 milijonov ton premoga in 2 milijona ton jekla.

Nekateri sodijo, da je l. 1942, ko je proizvodnja pod japonskim nadzorom dosegla svoj vrhunec, znalaša proizvodnja premoga v vsej Severni Kitajski približno 30 milijonov ton, medtem ko je proizvodnja jekla dosegla 3 milijone ton. To pomeni, da je znalaša tamošnja proizvodnja premoga toliko kot danes v Belgiji, proizvodnja jekla pa je dosegla sedanjega proizvodnjo Italije. Toda vojna je pretrgala ta razvoj. Uradne kitajske ocene pravijo, da so do danes obnovili tri četrtine med vojno uničenih industrijskih naprav. Rusi so po koncu vojne v Mandžuriji demontirali in odpeljali vse naprave, ki so ostale nepoškodovane. Ta izguba naprav je bila še hujša, ker so odšli tudi japonski ravnatelji in tehniki in tako se je mandžurska industrija popolnoma ustavila.

Toda danes je Mandžurija, ki so jo uradno preimenovali v Severnovzhodno pokrajino, začela živeti novo življenje. Strokovnjaki menijo, da znašajo njene rezerve premoga kakih 9 milijard ton, rezerve železne rude pa približno milijardo. Poleg tega ima ta pokrajina še ležišča bakra, svineca, cinka, mangana, boksita, grafitu in molibdena — skratka vse, kar potrebuje težka industrija. S črpanjem nafte pa so začeli l. 1930. Ležišča nafte so baje zelo velika in Kitajci bi lahko dosegli večjo proizvodnjo, če bi imeli potrebne naprave in tehnično osobe. Če mandžursko kmetijstvo primerjamo s kmetijstvom v ostali Aziji, lahko ugotovimo, da ima ta pokrajina modern in mehanizirano kmetijstvo, ki pridelava več, kakor potrebuje njenih 40 milijonov prebivalcev. Če k temu dodamo, da ima Mandžurija trikrat več kvalificiranih delavcev kot vsa ostala Kitajsko, potem je razumljivo, zakaj gospodarski načrti osrednje ljudske vlade slonijo pretežno na perspektivi, da bo Mandžurija lahko kmalu dosegla predvžno proizvodnjo in potem še napredovala.

Oubenem s tem pa se dogaja nekaj važnega na skrajnem zahodu Sinkiang (Vzhodni Turkestan). Sovjetsko-kitajski sporazum iz l. 1949 predvideva skupno izkoriščanje te pokrajine, ki je le malo znana, a zelo bogata. To področje spada med tiste, kjer je mogoče najti skupaj velike količine premoga in železne rude: to je področje, ki bi bilo daleč v ozadju in zato najbolj branjeno ter bi kot tako predstavljalo trdnjavo azijskega komunizma. Dostoj se že zgraditi prve plavice, ki so prvi mejniki v obdobju, ko prebivalci azijskih step ustvarjajo »azijsko Porurje« v krajih, do kamor poprej ni nikoli prišel glas o napredku. V Sinkiangu so tla plodna, bogata nafte in vseh mogočih rudnih, včevši uran. To bo prav lahko podprlo preobrazbo, ki so jo namenili tej pokrajini: zavajevanje Tibeta, ki leži bolj južno, ni drugega kot samo en odraz te tihe, toda mogočne revolucije v sreč Azije.

Zelo verjetno je, da bo že v bližnji prihodnosti Sinkiang postal za Kitajsko nekaj podobnega, kot je bila po l. 1930 Sibirija za Rusijo. Isto gibanje, ki se je tedaj začelo od zahoda proti vzhodu, se pravi proti Sibiriji, se dandanes ponavlja, toda v obratni smeri: prav tako kot njihovi predniki iz prejšnjega pokolenja prinašajo uslužbeni rusko-kitajskih družb, obeljeni v delavske obleke, naznanilo tehnične dobe v kraje, kamor po Džingis-kanu tako rekoč ni stopila človeška noga.

Medtem pa je kitajska vlada v petih letih na področju, ki je nekoliko bolj poznano, dosegla pomembne uspehe. Največ med vsemi pa je nedvomno regulacija reke Hual, ki je stoletja povzročala strahotne poplave. Ko bodo ta dela končana, bodo s tem zavarovali več sto tisoč hektarov najplodnejše zemlje. Podobna dela izvajajo na reki Jungting-ho v Severni Kitajski, kakor tudi ob nevarnem srednjem toku reke Jang-ce. To delo je že pokazalo uspehe...

Tkalnice bombaža in svilve v Sanghaju so že preselje predvno proizvodnjo, pri čemer uporabljajo opremo, ki so jo izdelali v sami Kitajski. Trditve kitajskega tiska, češ da je Kitajsko postala najvažnejši proizvajalec tekstila v vsej Aziji, najbrž niso povsem neosnovane. V Ančuanu v Mandžuriji že deluje povsem nova jeklarina. Toda za prihodnost je še važnejše, da so zgradili novo velikanško omrežje železnih prog tako na zahodu kot na severu, s čimer so povežali Čunking na reki Jang-ce z mestom Cengtu, ki je glavno mesto bogate zahodne pokrajine Čečuan. Ko bo ta železnica gotova, bodo vlakci vozili čez Sinkiang, s čimer bo odprt promet z bogatimi področji, ki so bila doslej skoraj nedostopna. Po pisanju kitajskega tiska, so vse tratičnice za nove železniške proge izdelali na Kitajskem, hkrati pa končujejo prvo lokomotivo, ki bo v celoti izdelana na Kitajskem.

tem, da Kitajci navajajo vedno uspehe svoje proizvodnje le »odstotkih« v primerjavi z bazičnim številom sto, pa tudi s »razložitvijo«, ki jo uporabljajo, da bi spodbudili delavce k večji storilnosti, nas spominjajo na svoje vzornike — Rusje. V državnem proračunu za l. 1950 — ki je bil prvi uravnotežen proračun po mnogih letih, v katerih je Kitajski grozila uničujoča inflacija — je več kot četrtina vseh izdatkov namenjena v investicijam za težko industrijo. To je vsekakor nekaj novega v kitajski zgodovini: to dejstvo naznanja začetek napora in žrtve cele generacije na podoben način, ki je omogočil Rusiji, da se je povzpela med industrijske velesile. Odslej si bodo petletke sledile druga drugi in primorale bodo ljudi in stroje, da storijo največ. Kitajci, ki tvorijo petino vsega človeštva, so začeli s pohodom, da dohitijo ostale...

Poleg Sibirije, Japonske in Mandžurije je Indija edina azijska država, ki razpolaga z omembe vredno industrijo. Če izločimo znane jeklarne Tata, katerih proizvodnja doseže približno polovico proizvodnje jekla v Posarju (in nove, nekoliko manjše jeklarne, ki jo sedaj dokončuje, neka nemška družba) sta glavni panogi indijske industrije lahka mehanika in tekstilna industrija; razvoj te industrije je bil v zadnjih letih razmeroma skromen.

V drugih azijskih državah je le malo moderne industrije, pa tudi ni bilo znanih posebnega napredka, ki bi kazal, da se zboljšuje življenjska raven tamošnjega prebivalstva.

Medtem ko je zahodna Evropa že prešla svoj vrhunec v industrijskem razvoju in kaže, da se tudi ZDA bližajo svojem vrhuncu, ter je Sovjetska zveza sredi svojega vzpona navkreber, pa so se azijski narodi komaj začeli približevati tej poti. Toda preden se bodo odločili za ta izredni napor, ki bo morda rodil »azijski vek«, se bodo morali azijski narodi odločiti, kako in s kakšnimi sredstvi ali celo po katerem vzorcu hočejo doseči svoj cilj...

Vse drugače se boš počutila v družbi, če si prej ne praviš masko »Teint Belle«. Dobl se v parfumerijah in drogerijah.

4 STRAN 3. II. 1955 »TT«

JUŽNA POLOBLA ALI OPAZOVALCI

doslej se na svojem velikem popotovanju ni drznila prekoračiti ekvatorja.

Trije kontinenti, ki ležijo na južni polobli, niso bili nikdar prizorišče drame, ki se je odigravala na severnem delu. Te celine so služile samo za okvir blaginji in propadu cesarstva Inkov, videle so vzpon in zaton iberijskega sveta, slavo Egipta in Kartagine, služile so za ozadje kulturam in nesoglasjem zamorskih plemen in naposed tudi neznanim dejavnosti praprebivalcev Avstralije. Toda razen na sredozemski obali Afrike ti ljudje niso nikoli sodelovali pri čemer koli, kar bi bilo povezano z velikim napredkom človeštva.

Težko je opredeliti vzroke, čemu so še dandanes v ozadju in zakaj uživajo prednost, ki jim jo nudi položaj osamljenih opazovalcev. Nedvomno je njihova redka naseljenost med prvimi vzroki teh razmer. Avstralija, ki je skoraj prav tako razsežna kot Evropa, nima več prebivalcev kot majhna Belgija. Južna Amerika, ki je po obsegu tako velika kot dve Evropi, ima manj prebivalcev, kot jih imajo skupaj Francija, Italija in Španija. Kar pa se tiče Afrike, ki je trikrat večja od Evrope in ki jo glede obsežnosti prekaša samo Azija, nima več prebivalcev kot skupaj Nemčija, Francija, Italija in Španija. V zahodni Evropi živi na kvadratnem kilometru povprečno po 24 oseb; v Avstraliji živi samo ena oseba; v Južni Ameriki in Afriki pa po 7.

Tudi podnebje ima svoj vpliv. Večji del Afrike in približno polovica Južne Amerike in Avstralije ležijo znotraj tropskega področja; ta področja niso nikoli privlačila evropskih kolonizatorjev, ki so raje odhajali v prostranstva, kjer je bilo podnebje miljejsje. Prebivalci južne Azije, ki bi vsekakor radi zapustili svoje prenaseljene dežele in se naselili v polzapršenih področjih na južni polobli, pa se niso smeli izseljevati. Belci so postavili ograje in zaprli dohode bodisi zato, da bi lahko sami izkoristili ugodne položaje, bodisi ker niso hoteli z nikomer deliti tamošnjega bogastva.

Prav iz teh vzrokov pa vemo bore malo o tamošnjih naravnih virih. Poljedelstvo in pridobivanje nekaterih kovin sta bili še pred kratkim edini dejavnosti, s katerimi so se ukvarjali tamošnji ljudje. Čez čas je pohlep po surovinah potiskal industrialce s severne polute čedalje bolj proti jugu. Uspehi so kmalu poplavaljo to prizadevanje. V Avstraliji, kjer je prebivalstvo osredotočeno na ozkem pasu ob morski obali ti uspehi sicer niso bili preveč presenetljivi: tam so našli razmeroma skromne količine urana, premoga in železne rude. Če ne upoštevamo teh surovin, sloni blaginja Avstralije pa tudi Nove Zelandije predvsem na kmetijstvu in na živinoreji, ki sta tudi glavna vira izvoza.

Toda v Južni Ameriki je položaj popolnoma drugačen. Venezuela ima obilico nafte in železne rude, v tistem delu Brazilije, ki leži pod vročim pasom, pa skoraj ne mine leto, da bi ne sporočili, kako so našli na pomembna ležišča katerekoli važne surovine. Irbitenica tega kontinenta so Andi; to pogorje skriva zaklade: Peru, Čile in Bolivija pridobivajo večino svojih kovin kar na pobočjih svojih hribov. Na obsežnih področjih, kakor so na primer antarktične pokrajine Čila in Argentine ali pa vroča področja Argentine, so komaj začeli preiskovati tla. Poleg tega dobavljajo Južna Amerika Severni Ameriki pretežni del surovin, ki jih tamošnja industrija vsako leto potrebuje več in več. Severni Američani morajo uvažati te surovine in mrzlica iskanja novih ležišč odpira južnoamerikemu kontinentu novo bodočnost.

Na drugi strani Atlantskega oceana — v Afriki — pa je tekma med britanskim Commonwealthom in evropskimi kolonialnimi državami rodila še večje uspehe. Najmanj poznana celina se je pokazala daleč bogatejša, kot so prej mislili: njene možnosti so velikanse.

Tista zgodovina, ki jo poznamo, se ukvarja v glavnem s severnim delom zemeljske oble. Iz Azije je bakla ustvarjajočega človeškega genija šla čez Mezo-potamijo in se je ustavila na bregovih Sredozemskega morja; šele pozneje se je odpravila proti severu, prekoračila je reko Arno, Seino, Temzo in pozneje celo Atlantski ocean. Danes pa jo že srečamo na Tihem oceanu, kjer bo nemara začela s še močnejšim planenjem kot nekdaj ob Sredozemlju, dokler ne bo naposled spet prišla k svoji zibelki sredi Azije. Toda nikdar

Tako sem svoje »daj, daj« ali kakor jim pravim »ščipalce« razvrtel, kot je treba. Na primer: priložnosti, stalni in letni, ali pa tudi: uradni, domači in tradicionalni.

No, o nekaterih bom kar kratke! Namreč »uradni«. To so tam pri socialni upravi tisti, ki so prišli do prepričanja, da je 100% pokojnina za upokojenca preveč in mi vsak mesec odbijejo eno skupino. Nato je pošta, ki verjetno premalo zasluži z znamkami, taksami itd., pa mora še ubogemu upokojenцу vzeti vsak mesec 55 din. Nabere se kar čedna vsotica, iz katere je kaj lahko deliti aktivcem nagrade.

Potem so »domači« ščipalci. Zena mi energično zapleni nad tri četrtine, da mi ostane komaj še za kavarno in cigarete. No, da, kako bi revica drugače kuhala, plačevala najemnine, perico in vse take njune življenjske izdatke. Vsaj ona za »daje« tudi »da«. Drugače sin in hčerka. Oba sta že iz gnezda, imata večje plače od moje pokojnine, pa ju moram vedno poslušati: »Ate, ti si star, ne potrebuješ ničesar več. Doma čepi, ne zanima te šport, ne pleše, ni ti treba novih oblek, ne trajne ondulacije. Daj mi za to, daj mi za ono.« Zlasti hčerka je iznajdljiva, kako bi me kar najbolj

vzgojila k skromnosti. Kaj hočem, srce je srce in tudi ljubezen je treba obraniti z žrtvami! Več preglednice pa mi povzročajo tisti ščipalci, za katere me niti zakon niti dolžnost niti socialni čut ne silijo, da jim dajem, pa jim vendarle dajem. Dajem zaradi tradicije, zaradi ugleda in vrag vedi, zaradi česa še.

Tu je na primer poštar. Tisti, ki raznaša pokojnine. Sem pa tja pride plavolas fant, hitro zmene denar na mizo in že steče naprej, še preden utegnem vso vsoto prešteti. Največkrat pa prinese denar poštar živih, nadvse zgovornih oči. Od zadnjega stotaka mi mora za poštnino odbiti 55 din. Ostane torej še 45 din. Ko položim na mizo 40 din, se od sile dolgo obira, preden najde še petak v torbi, čeprav ve, da bo, kot vedno, dobil 20 din napitnine. Vedno bi rad pridržal še tistih pet din. Kar sram me je, ko čakam na tisti petak, kajti njegove oči mi govorijo: »Skopuh, umazanec, kaj pa je teh 20 din, ki jih daš, vsaj 25 naj jih bo!« Vsa mesec je med nama tiha borba. Toda jaz sem dosleden in trd. Se le ko imam poslednjih 45 din na mizi, mu porinem dva kovača, ki jih z zaničevanjem vzame...

Takih »ščipalcev« pa je še več. O vseh niti ne bom govoril. V pekarni mi na primer peke pri polovici štruce kar sam odšipne vsake dan po pol dinarja. To res ni veliko! Upam, da od tega ne bo bolj debel kot je že. V kavarni, kamor hodim na »črno« ali likerček, se

Upokojenčevi ščipalci

Sem upokojenec s polno, pravično pridobljeno 100% pokojnino. Vse, kar je prav, priznati moram, država je upoštevala vse moje zasluge, povišanja in napredovanja, preden me je poslala »ad acta«. In zdaj mi vsi zavidajo: »Ti srečeži! Mi smo pa še vedno priklenjeni na delo, moramo se ukvarjati z zamotanimi akti, moramo zgodaj zjutraj drveti na prepolni tramvaj in trepetati, da nas še ne opazi, če kakšno minuto zamudimo. Ti pa se lepo sprehaš, se lahko usedeš na vlak in pelješ kamorkoli. Vsa tvoja skrb je le, da prestrežeš vsakega prvega v mesecu svojo penzijo!«

Oj, ko bi bilo to res! Pa sem tudi jaz še vedno priklenjen. Ne sicer na delo, pač pa na »odjemalce« moje težko prislužene pokojnine. Priklenjen sem kot Prometej na skalo. Le da je njemu krovkar vsak dan odrgal kos jeter, ki so mu takoj spet zrastle, meni pa ščipljejo vsi iz denarnice, ki se, žal, le vsak mesec enkrat napolni komaj za desetino svoje prostornine.

Zlasti ob novem letu, ko vsi aktivci govorijo o trinajstih plači, o raznih drugih dodatkih in priboljških, bi si pač bolj želel biti spet aktiven kot pa upokojenec, ki se ga vztrajno drže le njegovi: »daj, daj«, a so ga zapustili vsi: »dam, dam«.

Tako sem svoje »daj, daj« ali kakor jim pravim »ščipalce« razvrtel, kot je treba. Na primer: priložnosti, stalni in letni, ali pa tudi: uradni, domači in tradicionalni.

No, o nekaterih bom kar kratke! Namreč »uradni«. To so tam pri socialni upravi tisti, ki so prišli do prepričanja, da je 100% pokojnina za upokojenca preveč in mi vsak mesec odbijejo eno skupino. Nato je pošta, ki verjetno premalo zasluži z znamkami, taksami itd., pa mora še ubogemu upokojenцу vzeti vsak mesec 55 din. Nabere se kar čedna vsotica, iz katere je kaj lahko deliti aktivcem nagrade.

Potem so »domači« ščipalci. Zena mi energično zapleni nad tri četrtine, da mi ostane komaj še za kavarno in cigarete. No, da, kako bi revica drugače kuhala, plačevala najemnine, perico in vse take njune življenjske izdatke. Vsaj ona za »daje« tudi »da«. Drugače sin in hčerka. Oba sta že iz gnezda, imata večje plače od moje pokojnine, pa ju moram vedno poslušati: »Ate, ti si star, ne potrebuješ ničesar več. Doma čepi, ne zanima te šport, ne pleše, ni ti treba novih oblek, ne trajne ondulacije. Daj mi za to, daj mi za ono.« Zlasti hčerka je iznajdljiva, kako bi me kar najbolj

Elegantna žena uporablja le kozmetiko Luxol

vzgojila k skromnosti. Kaj hočem, srce je srce in tudi ljubezen je treba obraniti z žrtvami! Več preglednice pa mi povzročajo tisti ščipalci, za katere me niti zakon niti dolžnost niti socialni čut ne silijo, da jim dajem, pa jim vendarle dajem. Dajem zaradi tradicije, zaradi ugleda in vrag vedi, zaradi česa še.

Tu je na primer poštar. Tisti, ki raznaša pokojnine. Sem pa tja pride plavolas fant, hitro zmene denar na mizo in že steče naprej, še preden utegnem vso vsoto prešteti. Največkrat pa prinese denar poštar živih, nadvse zgovornih oči. Od zadnjega stotaka mi mora za poštnino odbiti 55 din. Ostane torej še 45 din. Ko položim na mizo 40 din, se od sile dolgo obira, preden najde še petak v torbi, čeprav ve, da bo, kot vedno, dobil 20 din napitnine. Vedno bi rad pridržal še tistih pet din. Kar sram me je, ko čakam na tisti petak, kajti njegove oči mi govorijo: »Skopuh, umazanec, kaj pa je teh 20 din, ki jih daš, vsaj 25 naj jih bo!« Vsa mesec je med nama tiha borba. Toda jaz sem dosleden in trd. Se le ko imam poslednjih 45 din na mizi, mu porinem dva kovača, ki jih z zaničevanjem vzame...

Takih »ščipalcev« pa je še več. O vseh niti ne bom govoril. V pekarni mi na primer peke pri polovici štruce kar sam odšipne vsake dan po pol dinarja. To res ni veliko! Upam, da od tega ne bo bolj debel kot je že. V kavarni, kamor hodim na »črno« ali likerček, se

rad zmoti »plačilni«, ki v tujski sezoni dobi toliko napitnin, da bi res nam revežem lahko prizanesel.

Največ »ščipalcev« pa se zbere okrog moje denarnice za Novo leto, ko bi bil sam najbolj potreben pomoči.

Pride smetar. Morda niso pri podjetju »Snaga« delili novoletnih nagrad, da je moral revež pobirati še okrog tistih, ki jih tudi sami nimajo. Saj mi res včasih četrtino smeti pusti v zaboju, če pa mu nič ne dam, se lahko zgodi, da jih sploh vzame ne bo. Treba je pač »mazati«.

Sledi dimnikar. S koledarjem seveda! Saj upokojenču je že en sam koledar preveč, ker ga spominja, kako hitro teko dnevi h koncu. Pa sem dobil koledar od svojega dnevnika, dobil sem ga od »Tedenske tribune«, dobil v Mestni ljudski knjižnici, dimnikarjev je bil torej že četrti ali peti. A dimnikar prinaša vsaj

Moderna žena uporablja vedno le parfumerijo Luxol

srečo. Če mu ne plačam koledarja, morda ne bom zadel v loteriji. Bolezen se mi lahko naseli v hišo. Ne, dimnikarju se ni varno zameriti, čeprav mi med letom zaračuna tudi tista dela, ki jih niti ni opravil.

Tudi kolporterka je dočakala svoj »obolus«. Kaj se ve, morda bi mi spet kot že nekočkrat, pustila časopis v blatu pred hišnimi vrati. Potem ga pa kak »priprazen« človek mimogrede vzame in jaz potem ne vem, bo drugi dan dež ali sonce, ne vem, kaj se tisti dan dogaja po svetu, kje je spet počila kakšna atomska bomba ali pa če so leteli krošnji leteli tudi čez Ljubljano.

S strahom sem čakal, koliko jih že bo teh ščipalcev. Prišlo mi je na misel, da bi pripeljal na zunanja vrata listek z napisom: »Novoletnih nagrad ne dajemo, ker jih sami nimamo!« Že sem iskal papir, ko pride žena nadame: »Vsem dajš nagrade, kje pa je moj? Vse leto ti zastoni kuham, perem, živam, pa mi ni blaga za krilo in predpasnik nisi kupil za Novo leto, kakor si mi obljubil. Na slabšem sem kot gospodinjica pomolbica, ki ima plato in še svoje proste dnevce.«

In še in še bi jadtikovala, da ni prav tedaj znova pozvonilo. Ker še nisem pripel listka, sem pač moral iti spet odpirat.

Kdo je bil? Pobiralec naročnine za radio. Skromno in molče mi je stisnil v roko potrdilo za plačano naročnino in še neki drugi listek, ki sem ga res nehoti prezl. Se le ko sem naročnino za januar odšel in ko je že odšel, sem opazil, da je k potrdilu priložil vizitko z napisom: »Srečno novo leto vam želi inkasnat radio-naročnine.« Sledilo je še ime in poln naslov.

Zapekla me je vest. Še ženino jadtikovanje me ni toliko ganilo kot ta skromna vzhodnost. Kljub tolikemu pomanjkanju papirja je dal na svoje stroške tiskati vizitke, samo da mi na kraj najbolj viden in nevsiljiv način vožiti novo leto.

Prav res, niso mi nič poštar, ne smetar in kolporterka prinesli vizitke, pa so vendar vsi dobili napitnino, inkasantu pa jaz nebvaležne niti roke nisem stisnil, kaj šele, da bi mu dal napitnino.

Upam in trdno pričakujem, da se nas bo usmiliła socialna uprava in bo tudi nam upokojencom vsaj za prvi april podelila 60% nagrado. Takrat pa bom svoj veliki greh popravil in dal kar največje napitnino zadnjemu, ki je ni dobil. In tudi žena bo potem dobila blago za krilo in predpasnik in morda bo še meni ostalo za nove blace.

Sodobna žena uporablja vedno le toaletna mila Luxol

Mednarodna cona na Dunaju

VSE OSEBE, KI NASTOPAJO V TEJ ZGODBI, SO IZMIŠLJENE; VSAKA PODOBNOST S KATERO KOLI ŽIVO ALI MRTVO OSEBO JE ZATO POVSEM SLUČAJNA!

7

Med obema prijateljema iz cigaretnih časov se je razvila burna razprava za denar, kajti Georges je vztrajno trdil, da mu je Wiesinger na dolgu še za 50.000 cigaret, medtem ko je vedno bolj popuščajoč stanovalc milo zatrjeval, da je ta denar že davno izročil Kostovu. Ker zlepa nista prišla dalje, je začel Georges nekoliko mahati z revolverjem.

»Saj je blazen!« je sopihl Leo. »Če boš tukaj streljal, te bo slišala cela hiša! Tukaj tudi ti ne uideš!«

Ko je dal Georges svojim besedam še nekaj poudarka s pestjo, je Wiesinger stopil k pisalni mizi, odprl predal in ponudil Georgesu vse, kar je bilo notri, vendar so bile to samo cigarete, denarja pa prav nobenega.

Po zadnjem udarcu, zaradi katerega se je streslo vse stanovanje in prekucnila tudi steklenice likerja, je začel Wiesinger klicati žensko na pomoč. Toda ženska se ni ganila. Zdela je kakor v ekstazi še naprej v svojem kotu in gledala oba moža, ki sta tesno drug ob drugem visela nad pisalno mizo. Georges je držal Leona za redke lase in kdaj pa kdaj udarjal z njegovo glavo, kakor s kladivom ob mizni rob.

V skrajni sili je Leo vrgel še svojo listnico na mizo in Georges je pobral iz nje petnajst bankovcev po sto šillingov in nekaj drobiža.

»Dobiti imam štirinajst tisoč šillingov,« je rekel Georges hlad-

no. »Kaj naj začnem s tem gnojem?«

»To je vse, kar imam. Prisegam ti, Anny, ali imam več? Kar povej mu!« Od ženske ni bilo nobenega glasu in Leo je govoril kar naprej. »Danes moram dobiti denar! Je zaklical živahno. »Pridi drevi! — ali jutri! Kadar ti je drago!«

Georges ga je temno pogledal in si mislil, ti me ne boš ujel. Ko je njegov prijatelj stal pri predel, ni živa podoba sva, je Georges ves ozlovoljen še enkrat krepko iztegnil roko in ga s silnim udarcem za uho položil na tla. Leo se je prevrnil čez posteljni rob in padel na žensko in oba sta začela čivkati. Georges bi bil najrajši oddal salvo strelav v to čivkanje...

»Drži!« je zakričal grozeče in takoj sta utihnila. Leo je ležal z obrazom na postelji in se ni premaknil.

»Samo policijo mi pusti v miru. Če ne, ne boš več živ.«

Iz temnega kota nato ni bilo nobenega odgovora. Videl je samo Leonovo srajco in hlače na premaknjeni odeji, zaobrnjene oči ženske in mahedravo golo dojklo. Potem je spet vonjal zelje po stopnicah, skozi odprtino na vratih pa so menda boljše debele oči.

V SLUŽBI SVOJIH STRANK

Ko je Paul Binder zvečer zapustil svojo novo stalno kavarno, je med vrati zapazil dva moža s širokimi klobuki, ki sta očitno čakala nanj. Ni se motil, kajti oba sta se približala, brž ko sta ga zagledala.

Oba, (bila sta uradnika ruske tajne službe) sta po daljšem, zelo vljudnem in predvidnem uvodu spravila Binderja v avtomobil in ga odpeljala v rusko cono — naravnost pred majorja Jevremova, ki je prevzel posle po njegovem prejšnjem, dobrem prijatelju Gubarevu. Binder je potreboval

precej časa, preden mu je bilo jasno, da ga imajo v rokah Rusi. Ta večer mu je bilo zelo neprijetno, čeprav sta mu zelo spremljevalca ves čas zatrdjevala, da potrebujejo od njega samo neko skromno informacijo.

Avtomobil se je ustavil pred hišo Gubareva. Oba spremljevalca sta šla z njim prav do vrat nekdanjega stanovanja Gubareva, poseben kurir mu je tam odprl vrata, oba moža s širokimi klobuki pa sta izginila. Za mizo je sedel debelešen major z naočniki na nosu.

»Oh, gospod Binder!« je zaklical prijazno. »Kako vam kaj gre?«

»Slabo!« je rekel Paul Binder. »Dali ste me poiskati po dveh sumljivih ljudeh — ne vem, kam to vodi — nekoliko

mi je neugodno. Saj bi me bili vendar lahko poklicali, gospod major? Vam mar nisem dovolj zanesljiv? Vam mar nisem opravljal službe, kakor se spodobi?«

»Toda, prosim vas!« je dejal major pomirjujoče. »Vsa spremljevalca vendar nista nobena policaja, temveč civilna uradnika. To je bilo samo vljudno vabilo, gospod Binder. Kako morete govoriti o aretaciji? Že nekaj dni ste se nam skrivali. Mislim, da prav od tedaj, odkar je bil povisan kapetan Gubarev.«

»Povisan?« je vprašal Binder živahno.

»Da, naravno! Major je postal in na Kamčatko je bil premečen. V važnem poslanstvu. Pravzaprav ima položaj polkovnika. Tega ne veste? Mar se ni nič poslovil od vas?«

»Ne,« je rekel Binder brez glasu.

»Oh... bržkone je imel preveč opraviti. Morebiti vas tudi ni več našel. Saj ste sami iznenada izginili. Zakaj nas niste obvestili?«

5. FEBRUARJA 1955 OB 20. URI

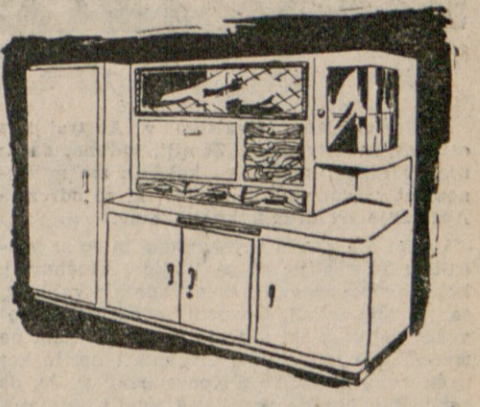
NOVINARSKI PLES

GRAND HOTEL UNION

LJUBLJANA

A.M. PROFESOR PIOTR KAPICA BIEV ATOMSKI CAR

POHISTVO
LJUBLJANA VOLFOVA 6

NUDIMO VAM PRVOVRSTNO POHISTVO ROČNE IZDELAVE PO NAJNIZJIH CENAH KAKOR TUDI VSE TAPETNISKE IZDELKE

»Obdaja me zid...«

Tako je prišel Kapica v »Rutherfordov hlev«, ki je dal toliko Nobelovih nagrad, najprej je bilo treba zamašiti vrzeli v znanju in zato je Kapica nekaj časa spet študiral, čeprav je bil že priznan znanstvenik.

Med leti 1924 in 1932 je bil namestnik direktorja v Cavendishovem laboratoriju za magnetne raziskave in od leta 1928 celo njegov stvarni vodja. Rutherford ga je že imel za svojo »desno roko«, in tako se mu je obetala velika kariera.

Kljub vsemu pa je bil včasih zagrenjen. »Pravcati zid me obdaja«, je nekega dne poštoval v pismu Abramju Joffeju. Gotovo je, da mu Angleži niso zavidali položaja, toda zavidali so mu energijo. Delal je namreč dan in noč in to Angležem ni bilo všeč. Potihem so ga imeli za stremuho in so s tem Kapicino občutljivost najboljše prizadele. Ze v gimnazijskih letih so ga sošolci, ki so imeli bogatejše starše, po malem prezirali. Morda je od takrat tako sam vase zaprt. Tega pa seveda njegovi novi kolegi niso vedeli in so se mu zato na cesti izogibali, čeprav so z njim v laboratoriju prav radi delali.

Mnogo let kasneje, ko so v »Rutherfordovem hlevu« zvedeli za sovjetsko vodikovo bombo in njenega ustvarjalca Kapico, je eden njegovih starih kolegov, ki je medtem tudi dobil Nobelovo nagrado, vzkliznil: »To si lahko mislim, takšnega sem ga poznal!« In neki angleški časopis je zapisal: »Znanstvenik, obseden od orožja.«

Mnogo Rutherfordovih sodelavcev so odlikovali, nekatere celo s plemišskimi naslovi. Sir Ernest Rutherford, poznejši lord Nelson, priseljenec iz Nove Zelandije (torej »eden iz kolonij« in zato »radikalni konservativec«) je zaprosil, da bi tudi njegov glavni asistent Kapica dobil angleško državljanstvo. Odgovor (pravijo, da ga je dal sam Sir Austen Chamberlain) je bil previden: niso vedeli kakšnega političnega prepričanja je. Če je to res ali ne — vsekakor so domnevali. Kapico, ki je šele kasneje zvedel za to, je močno zabolelo, in postal je še bolj osamljen.

Ravno ta čas pa je Kapica dobil priznanje, ki ga nikdar ne bi pričakoval.

V Vsesko akademijo znanosti je bil izvoljen za rednega člana Nikolaj Buharin, po

**Kot sneg belo perilo
napravi vam »MICA« belilo!**

Leninu drugi kremelski dogmatik v Politbiroju. Toda ostali trije kremelski »kandidati«, Stalinovi protežiranci, so pri volitvah izpadli. Vznejevoljen je Kremelj izsilil njihov sprejem med člane. Akademija se je nemudoma podvzela in za ravnotežje enoglasno izvolila — profesorja Kapico, emigranta v Angliji, za dopisnega člana. Doslej se še ni pripetilo, da bi Akademija kdajkoli sprejela emigranta med svoje člane. Stalin, vesel svoje zmage, je o Kapici izvolitvi zvedel šele takrat, ko jo je ministrstvo že potrdilo. Kakšna sramota! Kajti po ukazu Katarine Velike (carica od leta 1762—1796) ima izvolitev še vedno simbolično veljavo. Nekoč je namreč pisala Voltairu, ki bi ga rada pridobila za svojo Akademijo: »V vojni ali v miru je vsak član Akademije moj in Rusije dobrodošli gost.« In ta stavek je pustila po senatu uzakoniti in opolnomočiti...

Kapica premišlja

Tako je postal Pjotr Kapica po prestarem zakonu neke ruske carice spet ruski državljan, ne dolgo za tem, ko je Anglija preslišala Rutherfordov namig... Kapica za takšna članstva ni bil posebno navdušen, kajti diplom mu nikoli ni manjkalo. Toda od tega časa se je večkrat ukvarjal z mislijo, da bi svojo staro domovino spet obiskal.

Vedno pa se je kaj zgodilo, kar je Kapico odvrnilo od te misli. Leta 1930 se je v Rusiji začela kolektivizacija, socializmu sovražne razrede so na veliko likvidirali, izbruhnil je Ramsinov teror in nato strašna lakota v Ukrajini. 1934 pa je nastopil dokončni preobrat: Rusija si je spet priborila ugled, Svete in Velike iz ruske zgodovine so izkopali iz pozabe in »na novo nalikovali«.

Začeli so brez prestanka, posredno in neposredno snubiti Pjotra Kapico, dokler se nekega dne ni vdal.

19. februarja 1934 naj bi vsa Rusija proslavila stoto obletnico ruskega kemika D. Mendeleva, ki mu pravijo »oče periodičnega sistema«.

Slavnost pa so preložili; najprej zaradi arktične ekspedicije »Čeljuskincev«, ki so se po brodskemu borili za svoje življenje, drugič pa zato, ker z velikim »patriotičnim preobratom« še ni bilo vse tako, kot bi moralo biti.

V avgustu je bilo vse pripravljeno. Arktične žrtve so že zdavnaj rešili, pripeljali domov in dovolj proslavili. »Ruska družba za prirodnoznanstvena raziskavanja imenovana po Sečenovu« je zatorej lahko določila dan letne skupščine v počastitev Mendeleva. Povabila je več kot dva tisoč gostov, med njimi okoli dve sto inozemskih in prvič precejšnje število emigrantov s Kapico vred.

Zagotovili so jim prosto gibanje z listino, ki jo je polet ministra — za moralni učinek — podpisali tudi profesor Abram Joffe, Nobelov nagradenec Pavlov in svetovno znani pisatelj Maksim Gorki.

Kapica se je zdaj odločil za pot. Spremljala ga je njegova žena in ko sta prišla v Leningrad, sta si najprej ogledala njegovo domaćijo, palačo na Kamenem prospektu številka 26. Ta čas so stanovali v njej član Politbiroja Kirov in še nekateri višji uradniki. Hiša je bila na zunaj lepo negovana — v nasprotju z govoricami, da je porušena. To je bil Kapicin prvi vtis.

V Leningradu pa tudi v Moskvi se je Kapica udeležil vseh svečanosti, vendar pa je odklanjal vsa povabila iz Kremaja.

Kongresa je bil naposled konec in inozemski gostje so se neovirano vrnili domov — razen dveh. Eden od teh je moral na kliniko in po svetu so krožile napete zgodbe o njegovem izginotju. Po osmih tednih pa se je tudi ta vrnil — potem, ko je bil srečno prestal operacijo. Svet je olajšano zadihal. Drugi, ki je ostal, je bil Kapica. Zdal se je začel uganjati o njem.

ljice, gledališke igralka Grete, in si tam pripravljala svoj zunanost za naslednjo vlogo z imenom: Georg Neister, rojen na Dunaju, poklic: polnik.

Ko se je tako, čisto kakor doma pripravljala za naslednje dogodke, je nenadoma stopil k telefonu in poklical Biderja. Spomnil ga je na dogovorjeno in ga opozoril, naj pri prihodu pozvoni trikrat, da bo vse v redu.

V stanovanju svoje nekdajnje prijateljice je Georges začel potem, ko se je bil ponotič celo ure potikal po raznih zakonitih kavarnah, vendar pa se ni nikjer počutil dovolj varnega. Pozno ponoči se je zatekel h Greti; pri njej bo lahko našel vse, kar mu je svet odrekal: ogrevajoče spomine, varstvo, prijateljstvo, pomoč in ljubezen.

Toda Greta se je medtem močno spremenila in ga sprva sploh ni hotela sprejeti pod streho. Trdila je, da bo vsak čas prišel njen prijatelj, vendar je Georges kmalu sprevidel, da laže. Ostal ji je bil v zelo slabem spominu in nič več ni hotela imeti opravka z njim. Nazadnje pa je le pristala, da mu da prenočišče, če ji priskrbi majhno dozo kokaina. Ker se ni hotel več kazniti na ulici, ji je dal denar; takoj je stekla po opoj, ker je dobro vedela, kje ga bo dobila tudi ob tem času.

Georges je bil zdaj v jutranjih urah kar zadovoljen, najbolj seveda s svojim videzom, ki je bil res čisto drugačen. Zdelo se mu je, da se dogodki razpletajo še kar zadovoljivo. Ta hip je zabrnel telefon. Greta se je obrnila in

»Cherchez la femme«

Kapica bi lahko takoj odpotoval. Toda... V Angliji je navada, da se znanstveniki kmalu poročijo. Kapica se je torej poročil. Izvolil si je Nadeždo, hčer nekdanjega neizmerno bogatega dvornega svetnika Kirila Cernosvitova. Tudi Nadežda je bila emigrantka in zdaj ni imela več kot to, kar je nosila na telesu — toda bila je Cernosvitova. Zelo je občudovala Pjotra Kapico, toda nikoli ni mogla razumeti, da mu je bilo za delo in laboratorij več kot — za njo. Bil je to miren

To se pripeti samo...

... v Ameriki: Za poglobitev družinskega življenja so napravili prenosljive žepne radio postaje, ki jih je mogoče vključiti na vsako stikalo. Tako se morejo družinski člani razgovarjati med seboj tudi takrat, ko niso v enakem prostoru.

... na Danskem: 11-mater je privedlo nogometno tekmo proti svojim sinovom. Ta športna prireditve je imela namen podpreti z denarjem dečka, ki je zbolel na otroški paralizi. Matere so premagale svoje sinove z rezultatom 12:7 in zbrale nad 300 goldinarjev.

... v Nemčiji: Pekovskega vajenca so obsodili na denarno kazen, ker je pred filmskimi predstavami nastavljal mokre gobice mladim dekletom na stole. Dokazali so mu devet takih prestopkov.

in pravkar jih je pripeljalo še nekaj, iz katerih so skakali ameriški vojaki. Imeli so čelade na glavah in brustolke čez ramena. Pot je tekla Georgesu po hrbtu. Zdal se je zvonilo kar nepretrgoma.

Georges je stal s pridržanim dihom sredi sobe, s pištolo v roki, in ni trenil. Za trenutek ga je prevzel divji up. Morda bodo mislili, da ga ni znotraj in spet odšli. Moral se bo potuhiti kakor miš. Molil je, da bi Greta ne kričala. Reči ji ni mogel nič več. Toda zdaj so začeli razbijati po vratih.

»Odprite!« je kričal nekdo v slabi nemščini. »Odprite! Vojška policija!« Potem je bilo spet nekaj sekund čisto tiho.

Georges je nenadoma zapil oči na kičasto vazo, ki jo je bil v naglici vrgel z mize. Zdal se je ležala na preprogi in

zakon, »le s kontaktom je bilo vedno naboje«, je menil kasneje »električar« Kapica.

Zdal, leta 1934, ko je bila spet v Rusiji, se je Nadežda spomnila, da je rojena Cernosvitova. Kajpak je takoj opazila, kako vjudni so s Pjotrom Kapico in se je hotela s tem na vsak način okoristiti. Hotela je zvedeti, kako je z njeno imovino v Rusiji...

Tudi do nje so bili zelo vjudni in so ugodili njenim zahtevam. Toda — tu je bila malenkostna določba iz leta 1854, po kateri se lahko izda izselitvena viza šele po dokončni razjasnitvi premoženjskih razmer prsilca.

Gospod profesor Kapica bi lahko sicer takoj odpotoval, dobro pa bi bilo, da bi še počakal, dokler ne bodo ženinih zahtev uredili.

Kapica je opazil, v kakšno zagato so ga spravili. Ker pa je hotel ohraniti »videz svojega zakona« — je ostal. Medtem so na zahodu že udarili plat zvona: znanstvenika, ki so mu zagotovili prosto gibanje, so nasilno zadržali. Njegovi kolegi so protestirali — Kapica pa je molčal. Na nobeno pismo ni odgovoril, gotovo zato, ker ni maral priznati, da je ostal samo zaradi neke »rojene Cernosvitove«.

Odšel je iz vsakega hotela, kjer so bili z njim preveč prijazni. Selil se je iz hotela v hotel in vsakokrat ga je stalo mnogo truda, da je poplačal svoj račun, ker so mu navadno zmeraj namigovali, da »je že vse poravnano«.

V javnosti se ni kazal in je odklonil vsa povabila. Toda Rusi so našli drugačno pot. Nešteto kolegov ga je obiskalo in njihovih obiskov pač ni mogel odkloniti.

Prišla je tudi Ana Aleksejeva Krilova, hči ruskega matematika Alekseja Krilova. Bila je Kapicina prijateljica že iz mladih let in torej ne več najmlajša. Poleg tega je bila sama nadarjena znanstvenica in je umela prijetno klepetati. Da se ji je njegovo skrivanje zdelo že malce preumno in da je postala nesebična in razumevala Ana Aleksejeva druga žena Pjotra Kapice — o tem kasneje. Zdal samo toliko: Ana Krilova je bila zadnji člen v verigi Kapicinih pomislekov. Ostal je v Rusiji.

Kaj se je zgodilo 15. maja 1935

15. maja 1935 so slavili otvoritev znamenite moskovske podzemeljske železnice. V hrupu slavlja Stalinu vendar ni ušlo poročilo, da se je slavnostne vožnje udeležil tudi Kapica.

Ne da bi vedel za to in ne da bi ga oviralo, so Kapico stalno nadzorovali. Tako so vedeli tudi za marsikakšen »izlet«, ki si ga je privoščil med svojim stavlkanjem.

Ko so torej Stalinu povedali za njegovo vožnjo, je rekel kratko: »Privedite mi tega bikla! Toda ne skrivajte mu niti lasu na glavi!«

Poveljnik straže — to sem bil jaz — je vedel, kakšna težka naloga ga čaka. Poznal sem Kapico še iz Anglije. Prav zato sem vedel, da uporneža ne bom mogel zlepa spraviti v Kremelj. Stalnova pripomba o lasu na glavi je bila dovolj jasna. Kaj bi se v nasprotnem primeru zgodilo, ve vsak otrok in jaz najbolje...

Točno, kot je bilo javljeno, sem našel Kapico na postaji Sokolniki. Pravkar si je ogledoval marmornato čakalnico. Njegov inkognito sem razkril z angleškim vprašanjem: »Your papers, please, Sir!« (Vaše papirje, prosim, gospod?). Zasačen si ni mogel takoj opomoči iz zadrege, vendar pa se je kmalu znašel. Kot zmeraj, tudi zdaj ni imel svojih dokumentov pri sebi. Z razumevanjem sem ga zaprosil, naj mi sledi, ker vem za nekoga, ki bi lahko jamčil zanj.

»Ti, nesramnež!« je Kapica vzkričel. »Ti Azijati! Ne predrži se, ti...«

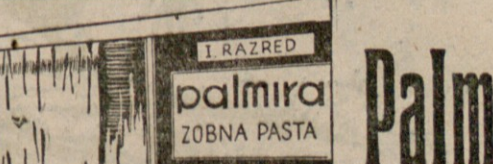
»Dovolite,« sem rekel, »prepričan sem, da se on ne boji — toda, da vi iz strahu ne marate stopiti predenj, to...«

čudno se mu je zdelo, da se ni razbila. Ko je razdražen dvignil pogled, je videl, da so se vrata v stanovanje že majala. S težkim predmetom so udarjali po njih.

Vdrli bodo! Misel mu je padla kakor kamen na glavo. V tem hipu je začel slepo streljati. Glasno so odmevali strelji v tesnem prostoru. Slišal je vpitje in tuljenje. Zadal sem jih se je stresel. Toda tuljenje je prihajalo samo iz kopalnice. Ko je postreljal magazin, je spet vse skrivnostno utihnilo.

»Georges Mainel« je zaklical neki neresničen glas. »Vdajte se! Obkoljeni ste! Vsak upor je nesmiseln!«

V tem trenutku je v kopalnici spet zatulilo. Ves besen je oddal dva strela v vrata kopalnice. Slišal je, kako sta izstrelka prasketajoč prebila

Palmira
EDINA KOZMETIKA VSAKE MODERNE, SODOBNE ŽENE!

Zgodba o angleški gnjati in Luninem laboratoriju

Nekaj dni kasneje se je Kapica preselil v novi inštitut za fizikalne probleme. Inštitut so pripravljali že dolge mesece po natančnih navodilih profesorja Joffeja, Kapicinega učitelja.

In kar se doslej še ni zgodilo: Kapicino stanovanje so mnogo hitreje dogradili kakor zgradbo inštituta. Navadno je stanovanje zadnja skrb, toda Kapica naj bi imel vso udobnost, ko bi nadzoroval izgotovitev svojega bodočega delovnega prostora.

Pa tudi pogajanja za nakup njegovega laboratorija v Angliji, ki so bila doslej tajna, so se v teh dneh javno zaključila. Ko je prišel Anthony Eden aprila 1935 na obisk v Kremelj, so ga med drugim vprašali, če bi bilo mogoče odkupiti Lunin laboratorij. Eden je izjavil, da morda ne bi bilo zaprek, vendar pa ne ve, kdo bi bil pristojen za takšno prodajo.

Sele po svojem pogovoru s Stalinom je Kapica zvedel, da so pogajanja za odkup njegovega laboratorija že v teku. Ta misel se mu je zdel najprej fantastična in neizvedljiva, vendar se je močno zanimal za pogajanja in je po spominu napisal celo seznam laboratorijskih naprav.

Angleži so vprašali najprej lorda Rutherforda, če je laboratorij strateško važen in če bi ga po njegovem mnenju lahko prodali Rusom. Odgovoril je, da je skoraj vsak fizikalni laboratorij prav toliko pomemben za vojaške kot za civilne namene. Lunin laboratorij torej ni izjema. Vendar je še pristavil, da ne vidi vzroka, čemu laboratorija Rusom ne bi prodali. Morda je nameraval svojemu najboljšemu sodelavcu napraviti s tem majhno veselje.

je v histeričnem krčevitem smehu padla na svojo posteljo.

SLOVO

Petre Margul se je nedolgo potem brez slovesa od Kyre odpeljal za vedno iz tega mesta, kajti hotel je živeti in izbrati si je zato Pariz. To mesto ga je spominjalo na njegove najlepše čase in tam si je obetal duševno ozdravljenje. Pariz je bila večna mladost, večna sedanjost, na Dunaju pa je bila sama preteklost.

Ko je tako sedel v vlak, kjer si je le s težavo priboril mesto v dovolj udobnem oddelku drugega razreda, je tam naletel na nerazpoložena potnika, ki je mrko gledal predse. Ko ga je natančneje pogledal, ga je vendarle ogovoril, češ da se mu zdi močno znan. Tudi simež nasproti njega je bil podobnega mnemija in tako sta se slednjič odkrila drug drugemu — bil je Freddie Hirsch. Tudi on je potoval na odmor, na okrevanje, naravnost na rečivo.

Vlak je zdaj že krepko potegnil in ves Dunaj je počasi izginjal za debelim oblakom dima.

KONEC

Gospodinje
V ZIMSKEM ČASU OB POMANJKANJU ZELE-
NIZAVE UPORABLJAJTE
PRI KUPI
»DISAVICE ZA KUHO«

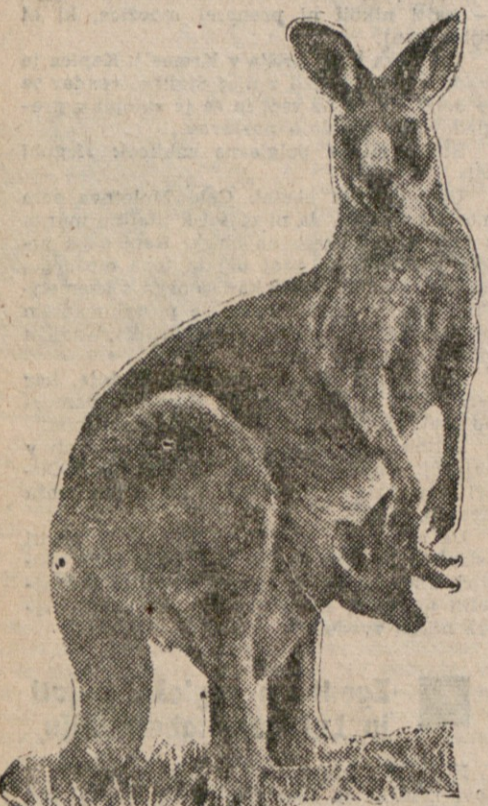
Živali ki jih je prehitel čas

Ce primerjamo živalstvo v Avstraliji z ostalim živalstvom na Zemlji, vidimo, da je njegov razvoj zaostal za kakšnih sto milijonov let zaradi velikih poplav, ki so odrezale Avstralijo od drugih kontinentov.

Prvim angleškim popotnikom, ki so se vračali iz Avstralije, so se ljudje posmehovali, ko so pripovedovali o nenavadnih živalih, ki so jih tam videli. Govorili so o živalih človeške velikosti, ki skačejo po treh nogah, na trebuhu pa imajo vrečo, v kateri nosijo kot oreh velike mladiče. Pripovedovali so še, da imajo tam takšne vreče vse živali: od mesojedcev do glodalcev do žužkojedcev. Nekatere so podobne opicam, druge medvedom ali volkovom; govorili so še o vidrah z račjim kljunom, celo o živih kopljah prastarih dinosavrov in o ribah, ki hodijo, letajo in lajajo.

KAKO JE POSTALA AVSTRALIJA OTOK?

Pred 325 milijoni let je bila Avstralija del ogromnega kontinenta Gondvane, ki je obsegal Srednjo Ameriko, skoraj vso Afriko, Madagaskar, Arabijo in Indijo. Smo torej v dobi, ki gre njen začetek še za 520 milijonov let nazaj in ki je trajala več kot 300 milijonov let. Na Zemlji so tedaj že prvi vretenčarji — ribe in dvoživke. Obstoje kontinenta Gondvane dokazujejo geološke ugotovitve in mnogi paleontološki ostanki v najrazličnejših delih Zemlje, med katerimi je najnenavadnejša riba s pljuči.

Kenguru je najtipičnejši predstavnik avstralske favne

Toda v začetku triasa, pred 170 milijoni let, se je kontinent Gondvana razcepil v afriko-brazilske kontinente, ki je se ohranil ime Gondvana, in v avstralsko-indijski. Od njega se je odločila današnja Avstralija konec triasa pred 100 milijoni let in je tedaj izgubila vsak stik z ostalimi kontinenti. Prav zaradi tega se je avstralsko rastlinstvo in živalstvo razvijalo popolnoma samostojno.

Geološka zgodovina Avstralije nam je zadostna razlaga, zakaj so geologi, ki so razdelili živalstvo na Zemlji na sedem območij, določili Avstralijo in sosednje otoke Tasmnijo, Novo Zelandijo, Novo Gvinejo in še nekaj polinezijskih otokov v eno območje. Avstralija, dežela evkaliptovih gozdov, pušav brez rastlinstva, golih gora, pa je v prvi vrsti dežela vretčarjev.

RAZMIŠLJANJA OKROG VREČE

Značilno za vretčarje je to, da živi embrio v maternici, ki nima posteljice. Prav zaradi tega povrže samica mladiče po enem mesecu, ko so še goli, slepi, slabotni in veliki komaj nekaj centimetrov. Samica spravi mladiče z gobcem takoj v vrečo, kjer se takoj prilepijo na sesec. To dobo bi lahko imenovali izvenmaternično nosečnost. Novorojenček počasi dorašča in pride na svet pravzaprav šele, ko odpre oči, pokuka iz vreče in se začne zanimati za okolico. Ta nosečnost traja pri nekaterih vretčarjih tudi do 8 mesecev.

Vreča nadomešča vretčarjem posteljico. Vse živali imajo vreče, ki pa se seveda razlikujejo po obliki, globini in po odprtini.

vam nudi radio aparate, radio in elektromaterial po najnižjih dnevnih cenah!

Trgovini v Ljubljani:
Copova 12 in Titova 47a

KENGURU IN KOALA

Sto milijonov let je preteklo, odkar je Avstralija postala ogromna ječa svojemu živalstvu, ki se je razvijalo v stotine različnih oblik, podobnih sesalcem, ki so se hkrati razvijali tudi drugod po svetu.

Kenguru je najbolj poznan vretčar. Zadnji nogi ima močnejši in daljši od prednjih, četrty prst pa je podaljšan v močan kremplj. Poznamo veliko število kengurujev: orjaškega sivga kenguraja, ki je 2,90 metra velik in ki skoči z enim samim skokom 7,6 metra daleč, podganje klockane, zajčje klockane, mišje klockane.

Koala je tipično avstralska žival. To je majhen sivi medved, s črnimi in okroglimi očmi, širokim, ploščatim smrčkom in velikimi kosmatimi ušesi. Zal pa koalo, ki se hitro udomači in ga imajo Avstralci zelo radi, uničujejo črevesni zajedalci. V začetku tega stoletja je množico koal uničila tudi nalezljiva kostna bolezen.

Mumbati imenujejo domačini progastega medveda mravljinčarja. Po dolgem in zaostrenem smrčku in prednjih močnih nogah je zelo podoben svojemu sorodniku mravljinčarju v Južni Ameriki. Zadnji del telesa ima širok in ploščat, črni kožuh pa krasi sedem belih prog, dočim je prednji del telesa bleščeče rjaste barve. Omelast rep spominja na vervečko. Žuželke in termiti, ki jih najbolj ceni, lovi z valjastim, lepljivim jezikom. Mumbatova vreča je okrnela, namesto nje pa na trebušni strani pokriva 4 sesce zelo kodrasta diaka. Ima 64 zob, največ od vseh sesalcev.

Vombat je po zunanosti in po delu zelo podoben našemu krtu. Njegovi dolgi sekalci so podobni sekalcem naših glodalcev in rastejo vse življenje.

Antechinomys, letéča miš ima tudi okrnjeno vrečo. Nenavadna pa je zaradi debele plasti maščobe, ki se ji nabere na zadku in kar ji je dalo tudi ime debelorepec. Ta zaloga maščob ji zelo koristi v puščavskih predelih Avstralije.

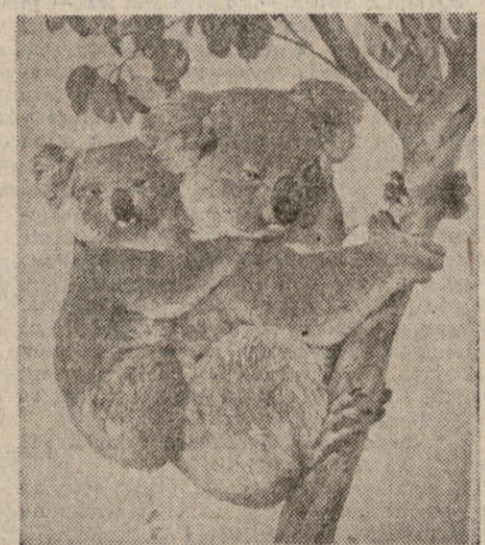
Od vretčarjev mesojedcev bi omenili tasmanjske volke, ki je velik sovražnik ovčjih čred in že izumira. Kune in podslasice vretčarice imajo mehko krzno, nežen gobček in ostre zobe, ter so zelo podobne našim. Vražji medved živi v Tasmaniji in je dobil ime zaradi svoje krvoločnosti in krutosti.

Avstralija ima tudi žužkojedce vretčarje, ki so zelo podobni našim glodalcem.

Sorodnost med vretčarji in sesalci se kaže ali v načinu prehrane, v zobovju ali po obliki telesa. Vretčarji so se prilagodili življenjskim pogojem v Avstraliji prav tako, kot so se sesalci prilagodili življenju v Evraziji, Afriki in Ameriki. Podnebne razlike na teh kontinentih pa so dajale sesalcem možnost hitrejšega in pestrejšega razvoja, tako da so sesalci prehiteli vretčarje za milijon let.

PTIČ, PLAZILEC, SESALEC V ENEM BITJU

Prvi toplokrvni četveročrtni so se razlikovali od plazilcev le v tem, da se niso razmnoževali z jajčeci. Nekatere med plazilci in toplokrvnimi živalmi so ostali kljunčaki. Kljunčak je prav zagonetno bitje. Ima ploščat

Pa recite, da koala ni ljubka žival!

kljun, trup je podoben vidri, je brez uhljev in zob, rep je podoben bobrov, kremplji pa spominjajo na psa. Je vodna žival in živi le v Vzhodni Avstraliji in Tasmaniji, kjer ga ljudje zelo ščitijo. Ima tako urejeno življenje kot pri nas jazbec. Živi na bregovih rek in briogih, v njih pa si je uredil več prostorov, spalnico, valilnico.

Spolni organi spominjajo na plazilce. Kljub temu, da samice kljunčev ne dojijo, jih ne štejemo k sesalcem. Samice namreč nimajo pravih sescev, ker se njihove mlečne žleze ne združujejo v sesce, marveč se končujejo vsaka v svoji odprtini. Diaka, ki se ob njih sprime, služi mladičem za sesec. Neverjetno

je to, da ima ta žival, ki je obvisela na kdo ve katerem diluvialnem razpotju, bolj razvite možgane kot mnogi sesalci.

SO VREČARJI NASI PREDNIKI?

Prav gotovo so vretčarji predniki sesalcev. Nedavno odkriti fosili v Srednji Afriki in azijski Rusiji so na prehodni stopnji med plazilci in sesalci. Seveda ni mogoče natančno

Iz te slike je lahko uganiti, kako je dobil lirorpec svoje ime

KAJ JE HIPNOZA

Različni pojavi, ki so v zvezi s hipnozo, so človeku že davno znani, koristno pa jih je začel izkoriščati šele pred sto leti. Znanstveno razlago hipnozi so dali fiziologi šele v novejšem času.

Še danes naletimo na marnično razlago o hipnozi, ki ustvarja povsem nepravilno predstavilo njenega bistva. K temu v veliki meri prispevajo tudi razni profesionalci po zabavnih odrih.

Vemo, da je med gledalci vedno najti osebo, ki lahko po želji hipnotizirja v hipu zaspijo in izvajajo po njegovih ukazih najbolj neumne in smešne stvari. Večina publike dobi tedaj vtis, da gre za neke nadnaravne moči, če seveda ne vedo, da je vsa stvar v zvezi s fiziologijo oziroma medicino. Vsak, ki bi se poskusil ukvarjati s hipnozo, bi lahko do neke mere uspel in predvajal te čudežne pojave. Da jih bomo pa mi razumeli, se moramo seznaniti s posebnim stanjem, v katerem je hipnotizirana oseba.

POSEBNA VRSTA SPANJA...

Ce bi opazovali, kako učinkuje hipnoza na bolnike, ki jih zdravnik z njo zdravi, bi opazili podobne pojave kot v dvoranah. Odi bi se zapirale, polečine ne bi čutili, dihanje bi postalo bolj počasno, roke bi ostale v položaju, ki ga zahteva zdravnik.

Kaj takšno stanje pomeni? Vsak, ki gleda te eksperimente, bo dejal, da je to spanje. Res je, da je hipnoza spanje, toda spanje neke posebne oblike (hipnoza je grška beseda in pomeni spanje). Ena glavnih oblik spanja pa je v tem, da hipnotizirana oseba dobro sliši glas hipnotizirja in lahko zato izvaja vse njegove odredbe. Prizadejati je v stalni zvezi s hipnotizirjem, kar ga kljub spanju postavlja v nekašno aktivno stanje, ki bi mu lahko rekli polspanje. Vprašamo se, ali je to delno in nepopolno spanje nekaj posebnega? Pravzaprav ni. Vsaka knjiga o hipnozi navaja primere takšnega polspanja, na primer pri materi ali pri mladi. Oba lahko trdno spita, vendar se mati zbudi, brž ko zakloka otrok, in mlinar, če zasliši neenakomernost v vrtenju mlinarskih kamnov. Ob zbuditvi torej neki pojav, ki mu pravijo fiziologi točka budnosti.

Podoben pojav so tudi mesečni. Kl. Po zunanjih znakih se mesečni zelo približuje osebi, ki je v hipnozi.

Pozanimajmo se, kateri organi regulirajo opisane primere delnega spanja in kje moramo iskati razlage za pojav hipnoze?

SAMO EN DEL MOŽGANOV NE DELUJE

Rešitev je brez dvoma v zvezi z velikimi možgani, ki upravljajo človekov centralni živčni sistem. Znano je, da obstajajo v možganih živali in človeka medsebojni vplivi dveh živčnih procesov: vzburjanja in zaviranja. Zaviranje se pojavlja stalno v manjšem delu možganov, toda kadar zadajame celoto, nastopi stanje sploš-

nov, ki sprejema besede hipnotizirja, da pa istočasno s temi besedami zavira delovanje vsega ostalega — večjega dela možganov, kar povzroči stanje polspanja. Zaradi tega odpadejo vsi zunanji dražljaji, ki bi lahko spanje motili, pa tudi vse lastne misli, dvomi itd.

PODVRŽENOST HIPNOZI NI V ZVEZI Z ZDRAVJEM

Seveda vpliv sugestije ne gre preko vseh meja že zato ne, ker niso vsi ljudje enako podvrženi hipnozi. Popustljivost ali odpornost proti hipnozi pa nima nobene

sežemo celo takšne oblike delovanja organizma, ki nam normalno sploh niso znane in nasprotno temu, kar zahteva od organizma naša volja.

NJEN VPLIV V MEDICINI NARASČA

Tako so s hipnozo že dolgo zdravili možgansko paralizo, izgubo vida, sluha, sposobnosti govora itd. Razumljivo je, da se z njo zdravijo le tiste bolezni, ki niso zvezane z organskimi spremembami v možganih. Razen tega uporabljajo hipnozo za zdravljenje alkoholizma, pri manj z-

nega mirovanja organizma, oziroma popolno spanje. Ko so delali poskuse s psi, so ugotovili večkrat vrstne stopnje tega spanja. Če so lačne pse dražili ali jim ponujali hrano, so ti izločali slino, vendar se hrane niso dotaknili. To pomeni, da je gibljno področje velikih možganov zajelo spanje, ostale signale (ponujena hrana) pa so možgani v redu sprejemali.

Pri psih so lahko zbudili spanje z utripajočo svetlobo, z enakomernimi zvočnimi signali, kar vse kaže na podobnost s človeško hipnozo. Razlika je le v tem, da je pri človeku število oblik hipnotičnega stanja veliko večje in da povzročijo običajno glavni vpliv na človeka odgovorne besede. Hipnoza torej ne pomeni nič drugega kot to, da zdravnik s svojimi besedami drži v stanju drženja eno samo področje možga-

posebne zveze z zdravim ali bolezenskim stanjem živčnega sistema. Ta odnos človeka do hipnoze zavisi bolj od značaja in od sodelovanja njegovih živcev, v splošnem je zelo težko uspatati človeka proti njegovi volji. In tu, di takrat, če je že v hipnotičnem stanju, je oblast hipnotizirja nad njim omejena. Človek izvaja le tiste ukaze hipnotizirja, ki niso v nasprotju z njegovimi osnovnimi nazorji. Če hipnotizer pri tem vztraja, se človek običajno v hipu zbudi iz hipnotičnega stanja. Tudi ta primer nam lahko služi za dokaz, da hipnoza ni nič drugega kot delno spanje.

Osnovno področje uporabe hipnoze je zdravljenje raznih bolezni. Zdravnik-hipnotizer skuša vzdržati neko določeno področje površine možganov, istočasno pa izloči vse, kar bi lahko motilo vpliv sugestije. Pri tem lahko do-

pletenih operacijah in pri poro-
dih, da bi ublažili bolečine.

Danes so znanstveniki prodrli v skrivnosti površine možganov, ki regulira in opravlja delovanje vseh notranjih organov človeka. S tem se je seveda področje uporabe hipnoze razširilo. Mnogi so s sugestijo poskušali vplivati na sestav krvi (povečanje ali zmanjšanje količine sladkorja, soli, maščobe itd.). Uspešna so je pokazala hipnoza tudi pri zdravljenju visokega krvnega pritiska. Razumljivo pa je, da zavisi uspeh predvsem od pravočasne in pravilne uporabe.

Ce poskušajo hipnozo nevednež, lahko človeka zelo škoduje. Zato je uporaba hipnoze temo povezana z dobrim poznavanjem fizioloških procesov živčnega organizma, s čimer pa se sme okoriščati samo zdravnik.

PTIČI, TEKAČI, SALJIVCI IN POSNEMALCI

Emu, 1,5 metra velik in za nojem največji ptič na svetu, ne zna letati, je pa zaradi močno razvitih nog odlični tekač, saj doseže na uro tudi 65 kilometrov hitrosti.

Tipični avstralski ptič je kookabura, kot ga imenujejo domačini in ki jim je tako drag, da so ga celo dvakrat natilnili na pošne znamke. Pravijo mu tudi »ptič, ki se smeje«, kajti njegov glasen krik spominja na smeh.

Lirorpec se ima zahvaliti za svoje ime in slavo prelepemu samčevemu repu, ki ima ob-

Kljunač, ki ga nepoučeni obtožujejo, da je mešanica sesalca, ptiča in plazila

določiti, kje se končajo plazilci in kje se začnejo sesalci. Toda kakor koli že, če prvi vretčarji niso bili na las takšni kot danšnji, so jim bili pa vsaj zelo podobni.

Ob koncu triasa so našli v Evropi, v Mongoliji in Skalnatih gorah v Združenih drža-

vah fostle, ki so zaradi oblike kočnikov zelo podobni mišim vretčaricam. V Angliji in ZDA so našli še fosile mesojedcev iz iste dobe, ki so podobni tasmanjskemu volku.

V začetku terciarja — to je 50 milijonov let pozneje, so živali vretčarji na vsej zemeljski obli. Toda kmalu so jih izpodrinili nekateri popolnejši sesalci, placentalci. Neovirano so se lahko razvijali le še v Avstraliji, ki je bila odrezana od ostalega sveta.

Tudi kuščar z ovratnikom je med živalmi, ki jih je čas prehitel

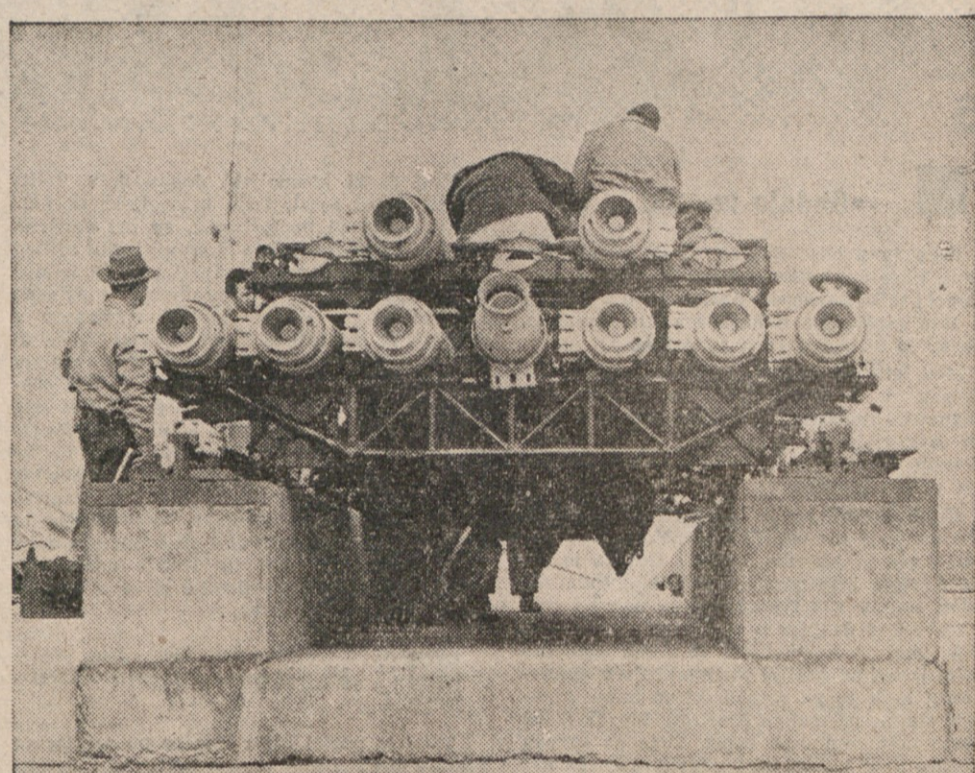
liko tega glasbila. Različne ptiče, pa tudi gozdarjevo sekiro, mehanično žago in celo avtomobilsko sireno zna tako odlično posnemati, da premoči celo izkušeno uho.

RIBE, KI LETE IN HODIJO

Avstralija se ponaša tudi z največjo letečo ribo na svetu. To je cypselurus melanocercus,

S sanmi 1000 km na uro

Mehaniki privzamejo, v centru za letalske raziskave Holoman polkovnika Johna P. Stappa na najhitrejšo kopensko vozilo. Tudi 9 raketnih motorjev je že pripravljenih za vžig. Vsak izmed njih daje potisno moč skoraj 20.000 kilogramov v 5 sekundah, to je v razdobju, ki pospešil polkusne sani od mirovanja do 1010 kilometrov na uro. Človek je pri tem izpostavljen pospeškom, ki so osemkrat večji, kot je pospešek zemeljske teže — pri zaustavljanju pa pejemkom, ki 35-krat prekoračijo težnost. Polkuse delajo zato, da bi ugotovili, kakšni so vplivi teh ogromnih sil na človekovo telo; imele bodo namreč veliko vlogo pri novih raketnih letalih in pri vožnji z medplanetnimi raketami

MLADOST IN SVEŽINA

VEJETA IZ PERILA, KI JE OPRANO Z

OVEN milom

STAREC IN MORJE

3. II. 1955

Ženska na glavo

Priljubljen na vse, samo, da bi lahko delal, sem se končno odločil, da postanem sluga v službi pri nekem Crostarosi, ki je imel potovalno in turistično agencijo v bližini ulice Veneto. Ta Crostarosa je bil lep možakar, z rdečim obrazom in srebrnimi lasmi, oči je imel črne pod dvema grmičastima obrvmi, črnila kakor premog. Crostarosa je gotovo marsikaj preživel. Znal je n. pr. brezhibno govoriti številne jezike: francoski, angleški, nemški, španski in celo, kot sem z občasnim odkril, ko je nekdo prišel v agencijo človek temne polti z ruto okrog glave in haljo okrog ramen, tudi arabski. O svojem življenju pa ni nikoli govoril, toda kakor sem rekel, gotovo je marsikaj preživel: posamič, na vsake kvatre, je prišlo na dan, da je bil v Indiji ali v Braziliji, v Angliji ali v Avstraliji; toda tako, skromno, kakor bi jaz rekel: bil sem v Ladispolju, bil sem v Frascati. Preživel je marsikaj in ni bil več mlad, nasprotno, skoraj star, čeprav se je vedno svetlo oblačil, še celo v obleke s črnimi in belimi kvadrati, s kričnimi kravatami in robčki. Crostarosa je bil vlijuden; tako vlijuden, da ne bi verjeli: nikoli ni zgubil potrpljenja, nikoli se ni vznemirjal, nikdar ni rekel besede preveč, v nobenem jeziku, nikoli se ni spremenil ton njegovega glasu, ki je bil slačak, očetoški, prepričljiv, uslužen, ljubezniv.

Za vsakogar je našel vlijudno besedo: za topoglavca in malenkostnega Nemca, ki je hotel vse pismeno, vse zabeleženo, z vsemi podrobnostmi, za nadležnega in nezaupljivega Američana, ki se je bal, da mu poberejo dolarje; za Francoza, gospodarja sveta, ki ni malo žali; za redkobesednega Skandinavca, trmastega kot mula.

Crostarosa je imel na pisalni mizi dva ali tri telefone, ki je vanje odgovarjal in si ves čas zapisoval beležke, držel slušalko priloženo z ramenom na uho. Ti telefonski razgovori so bili vsi enaki: vpraševali so o potovanjih, odgovarjal je o potovanjih in vse je tam začelo in končalo. Toda takole štirikrat ali petkrat na dan je imel drugačen telefonski razgovor, ko ni šlo za potovanje in ko je odložil papir in svinčnik; resno je poslušal in resno odgovarjal in ni mu bilo niti za agencijo niti za stranke. Ti telefonski pogovori so bili dolgi in lahko je bilo opaziti, da Crostarosa kopni od nestrpnosti; toda bil je vlijuden — kakor sem rekel — in ni rekel ničesar, da bi pogovor končal ali vsaj skrajšal. Omejil se je na poslušanje in od časa do časa je rekel kakšno besedo, pri tem pa gledal v vrata ali izlože in če je vstopila kakšna stranka, se je smehljaj, kakor bi hotel reči, naj malo potrpi, z lepim smehljajem, polnim umetnih zob, kajti Crostarosa je imel protezo, bleščeče bele zobe, kot mladenič dvajsetih let. Končno je oseba na drugi strani prenehala govoriti, in tedaj je Crostarosa odložil slušalko, skoraj karajoče pogledal in žalostno vzdihnil, vendar brez mržnje, vlijudno, slačko, kakor je bila njegova navada.

V pisarni, ki je bila ozka in dolga, tako da bi bolje služila za prodajalno sladolek kot pa za potovalno agencijo, smo bili trije: grda gospodična, srednjih let, s porbarvanimi lasmi in naočniki, s kancem hudobije na koncu konicastega nosu, ki je sedela za pisalnim strojem; Crostarosa, ki je opravljal vse sam, in jaz. Gospodična, ki se je imenovala Peverelli, je brčkone zelo dobro vedela, kdo je oseba, ki je telefonirala Crostarosi, kajti vselej, kadar se je tisti pogovor začel, je prenehala pisati na stroj in je za svojo mizico obsedela z nekakšnim izrazom, ki je bil med hudobijo in sočutjem. Morda je bila gospodična Peverelli zaljubljena v Crostarosa. Gotovo ga je imela rada: vsakokrat, ko je odložil slušalko, je vzdihnila in sklonila glavo na poseben, svojski način, kot bi hotela reči: »Ubožček, sočustvujem z vami... toda s potrpežljivostjo pre-

tiravate... če bi odgovarjala jaz, bi bilo popolnoma drugače.« O, da, so obraz, ki govore in marsikaj povedo, četudi so usta zaprta. Gospodična Peverelli je imela tak obraz.

Jaz nisem razumel ničesar; potem pa sem nekega dne, končno, razumel vse hkrati. Crostarosa je šel naročiti vozne listke k letalski agenciji, in ker se ni bilo štiri, gospodična ni bilo, jaz pa sem stal v tistem vročem junjskem dnevu kot neumen za mizo in gledal maloštevilne ljudi, ki so hodili mimo za steklom. Zavonil je telefon, dvignil sem slušalko, slaček glasek, naravnost lep, angelski glasek je vprašal: »Ali je tam gospod Crostarosa?« Odgovoril sem takoj, kot mi je bilo naročeno: »Ga ni...« Šel je v agencijo za letalski promet... vrnil se bo v najkrajšem času.

»Kdo pa govori?«
»Sluga, Luigi... oprostite in kdo ste vi? Gospod Crostarosa mi je naročil, naj si zapisem imena vseh, ki bodo telefonirali.«

»Jaz sem gospa Crostarosa... Luigi, ali se dolgočasi-te?« Pri tem vprašanju, resnico govorim, sem kar zazijal. Zajecjal sem: »E, gospa, tako, tako...« Ona pa: »Luigi, dolgočasim se, trpim, ne morem več prenašati... Luigi, povejte gospodu Crostarosi ko se vrne, da bo zamen telefoniral, ker sem se vrgla skozi okno.« In, pak, zaprla je telefon. Tega še nisem bil navajen in tako sem po tej odlični izjavi ostal v hudih skripkih. Ona se je vrgla skozi okno, jaz pa nisem mogel storiti ničesar, nisem mogel niti telefonirati, ker nisem vedel telefonske številke

Crostarosovega doma, niti oditi tja, ker nisem vedel naslova. Minilo je pol ure in Crostarosa se je vrnil v urad; Podvizal sem se: »Hitro, gospod Crostarosa, hitro... vaša žena je malo prej telefonirala, da se bo vrgla skozi okno.« Gledal me je, ne da bi se zmedel, ne da bi rekel kakšno besedo; mirno je položil v predal vozne listke, potem pa mirno dvignil telefon in zavrtel številko. Ona je takoj odgovorila: on pa je tež nekaj časa rekel: »Draga, zakaj si rekla tisto grdo reč Luigiju? Prestrašila si ga.« Čez nekaj časa pa: »Toda ne, draga, angel moj, ne, tega ne smeš storiti, če me imaš resnično rada. In otrok, ali ne misliš na punčko? Zakaj ne greš raje na čaj v kakšno kavarno, zakaj ne telefoniraš Alici za partijo kanaste?« Spet odmor. »Toda ne, toda ne, prosim te, rotim te, ne stori tega. Ali bi hotela, da umrem od bolečine... misli na najino punčko...« Evo, ideje: zakaj ne greš gledat tistega lepega filma, v dvorani je ohlajen zrak, zabavala se boš.« Še en odmor. »Toda ne, ne, ne, samo tega ne bi smela reči, na to ne bi smela niti misliti... tu sem jaz, ki te imam rad, tu je otrok... ali naju res hoče pustiti sama?« In tako naprej. Potem sem po številnih drugih razgovorih razumel, da žena odgovarja na vsa rotenja in naročila svojega vlijudnega moža le: »Vrgla se bom skozi okno, da, vrgla se bom, vrgla se bom.« To z oknom je bila prava obsedenost. On pa, potrpežljiv in slačak, jo je skušal odvrti, potolažiti; in naposled se mu je posrečilo, kajti, konec koncev, ni skočila skozi okno.

Dovolj, prišel je julij in Crostarosa se je žrtvoval, ker ni bil bogat, in poslal je svojo ženo z guvernanto in otrokom v Cortino d'Ampezzo, v enega najboljših hotelov. Ali boste verjeli? Ona je še naprej telefonirala na isti način, razlika je bila le ta, da je sedaj namesto iz vie Carancini v Rimu, kjer je stanovala, telefonirala pač iz Cortine — ob tolikih stotakah za vsake tri minute. On pa, ubožček, ki je vedel, kako gre denar, se je potil in tresel, toda ker se je bal, da bi skočila zares, ni nikoli poskušal skrajšati pogovora, temveč jo je tolažil in prosil. Iz Cortine d'Ampezzo je odšla na beneški Lido in tudi od tam je, ker se

je dolgočasila, in ker so bila okna visoko, grozila, da se bo ubila. Crostarosa pa je iz pisarne v Rimu vztrajno prosil, naj se ne vrže in naj misli nanj in na punčko.

Minilo je poletje, vrnila se je v Rim in znova se je začela ista pesem, mogoče celo slabša, kajti videl sem, da je Crostarosa postal nervozen in kadar mu je govorila po telefonu, se je celo pozabil smehljati strankam, ki so prihajale. Nekega dne, ko je za nekega Američana, ki je hotel iti v Perzijo, pazljivo študiral mednarodni vozni red, je kot po navadi spet telefonirala. Crostarosa je vzel slušalko in kratko rekel: »Glej, angel moj, res nimam časa... pošljem ti Luigijsa s pismom.« In vzel je iz predala že pripravljeno pismo in mi ga dal z naročilom, naj ga nesem njegovi ženi v ulico Carancini.

Sel sem. Bila je lepa, moderna zgradba; z dvigalom sem se peljal v drugo nadstropje, vstopil sem v elegantno stanovanje; gosposko je bilo, da sem mislil: »Če bi jaz imel tako stanovanje... mi gotovo ne bi padlo na misel, da bi se vrgel skozi okno.« Sobarica, mlada in lepa, s čipkastim predpasnikom in čipkami v lasih me je vodila v prostorn salon. Na tleh se je igrala s punčko in medvedkom plavalosa deklica, ki ni imela več kot štiri leta, z lepim okroglim obrazom, rdečim od zdravja in z dvema slinjava očescema. Na naslanjaču ob odprtem oknu je sedela gospa Crostarosa.

Če povem po pravici, sem si jo razmišljal popolnoma drugače, kljub prijetnemu glasku: razkuštrano, prenapeto, pravo čarovnico. Namesto tega pa sem ugledal zalo mlado žensko, imeti je morala štirindvajset let z nežnim obrazom, z ustmi kot vrtnica in velikimi temnimi očmi, ki pa so bile polne žalosti. Dvignila se je, ko sem vstopil in opazil sem, da je visoka, elegantna, vitka. Imela je dolgo belo roko z briljantnim prstanom na prstu. Rekla je: »Vi ste Luigi, kajne? ... kar mislila sem si.« Potem je vzele pismo in šla sedet v naslanjač, rekot, naj še ne odidem; hotela ga je prebrati; ko je čitala, sem videl, kako hite njene punčice od enega konca do drugega, premikale so se naglo pod priprtimi trepalnicami in tedaj sem razumel, da ne more biti povsem normalna, kajti njene punčice so se čudno bleščale. In res, ko je končala z branjem, jo je prijel nekaj takega kot živčna kriza. Strgala je pismo, ga vrgla na tla, si pokrila obraz z rokami, mrmrajoč in govoreč nekaj nerazumljivega. Pri tem se ni zmenila zame, ki sem jo gledal, ne za deklico, ki je bila gotovo že vajena, saj se je še naprej, tiha, tiha, igrala s svojo punčko in medvedkom. Končno je začela govoriti iste besede, ki jih je govorila po telefonu: »Dolgočasim se, dolgočasim, ne morem več, vrgla se bom skozi okno, da, vrgla se bom, vrgla se bom.« Ne da bi vedel kaj storiti, sem se ji približal, sedel na stol poleg nje in ji rekel: »Gospa, nikar tega ne govorite, ne smete skočiti.«

»In zakaj ne, Luigi?« je vprašala, ko si je razkrila obraz in me gledala s svojimi čudovitimi očmi. Rekel sem: »Ker je življenje lepo, gospa... pogledajte mene... spim pod stopniščem, slabo se hranim, nosim strgane čevlje... pa se vendar ne dolgočasi in ne bom skočila skozi okno.«

»Toda vi ste drugačni, vi iz ljudstva... imate vsaj revščino, da o njej razmišljate... jaz pa nimam ničesar, ničesar.«

»Ampak, gospa, vi imate punčko, ki je neznansko lepa, imate moža, ki ne vidi ničesar drugega kakor vaše oči, imate lep dom, potujete, se zabavate... Zakaj vendar hočete skočiti skozi okno?« Medtem, ko sem tako govoril pa sem jo sam ne vem kako, prijel za roko in ona mi jo je prepustila; in če povem po pravici, nenadoma sem bil ves zmeden, ker je bila zelo lepa gospa, jaz pa takih dotelj nisem videl drugje kot v kinu. Nadaljeval sem poln gorečnosti: »Gospa, vi pravite, da lahko revni razmišljajo vsaj o svojem uboštvu... Ali sploh veste, kaj je revščina? Ali veste n. pr. kaj je brezposelnost?« Ona pa v hipu, kniče: »Toda kdo je bolj brezposelnost od mene? Jaz vendar ne delam ničesar, ne vem kaj bi naredila sama s seboj, ne vem, kam bi šla... Oh, tega ne prenesem več, vrgla se bom skozi okno, da, vrgla se bom.«

»Poskusite delati tudi vi... videli boste, da se ne boste več dolgočasil.« Znova je zakričala: »Delati... poskusila sem delati; moj mož me je vzel v svojo pisarno... pisala sem na stroj, namesto tiste zoprne gospodične Peverelli... toda prav tako sem norela od dolgočasje... pobila bi vse tiste tepce, ki so hodili po informacije za potovanja... In rekla sem svojemu možu, vzemi si drugo tajnico, sicer bom znorela in bom nekega dne šla v gorje nadstropje in se vrgla skozi okno.«

Pomisli sem: spet to okno, potem pa, še vedno z njeno roko v svoji: »Toda ljubezen, gospa, ali niste doživeli ljubezni, in za hipec sem skoraj upal, da se mi vrže okrog vratu in mi reče: 'Luigi, rada te imam, ne bom skočila skozi okno.'« Toda bolj je bilo, da tega nisem rekel. Kričnila je: »Za božjo voljo, ljubezen... gnusi se mi, ljubezen... vsi tisti možki, ki hodijo za ženskami in govorijo isto... človek bi ponorel... bolje je biti tajnica pri svojem možu, tedaj... oh, oh, ljubezen... nikar mi ne govorite o ljubezni, Luigi...« Takrat je k sreči zazvonil telefon, ona je pohitela in hitro rekla: »Ah, ti si

Gaetano. Bil je njen mož. Jaz pa, ki sem mislil, da jo bo zdaj že on prepračil, sem šel ritenski do vrat in odšel.

Ko sem šel po stopnicah, sem razmišljal: kakšna ženska... takšni, pa če bi jo z zlatom plačal, ne bi našel dvojnice; potem sem stopil skozi glavna vrata palače. Glavna vrata so bila prav pod Crostarosovimi okni, ki je stanoval dve nadstropji višje. Ko sem stopil ven, sem nenadoma zaslišal krik, potem pa, bum!, udarec in strašna teža mi je padla na hrbet, nakar sem se zvrnil po tleh, se onesvestil in ničesar več nisem slišal.

Prebudil sem se v bolnišnici na postelji, ki je bila med mnogimi, razvrščenimi na obeh straneh velike bele sofe. Po vsem telesu sem bil povezan in slabo sem se počutil; potem mi je dobrosrčna sestra, ki je sedela ob meni razložila, kaj se je zgodilo. Ona je rekla po telefonu kot po navadi: »Vrgla se bom skozi okno, da, skočila bom, skočila bom!« in Crostarosa, ki je morebiti končno vendarle izgubil potrpljenje ali ker je bil živčen zaradi zračnega pritiska, ji je odgovoril: »Pa skoči!« Ona je tedaj, kot bi bilo popolnoma razumljivo, odložila slušalko, šla k oknu in skočila. Na njeno srečo mi je padla na hrbet prav tedaj, ko sem odhajal iz hiše. Morala: Jaz sem imel dve ali tri rebra polomljena, njej pa se ni zgodilo ničesar, razen živčne krize, ker sem ji služil za blazino, Jaz sem bil v bolnišnici, ona pa doma.

Malo kasneje je prišel primarij, ki so mu sledili asistenti in rep bolničarjev. Kakor hitro me je videl, je, morda zato, ker je bilo toliko bolnikov, rekel: »Dobro vozite mladenič, srečni ste... ah, vi mladi ljudje nimate drugega kot ženske v glavi.« Tedaj mu je nekdo tiho povedal, da se moti; samomorilec iz ljubezni je bil eno postelo naprej. Jaz pa sem pristavil: »Gospod primarij, nikar ne recite: ženske v glavi... recite raje: ženska na glavo.«

DOMISLICE

Nobena reč ne bo tako hitro zbrisala izraz samozadovoljstva z lica zakonskega moža kot cunja za brisanje posode.

Žene bi veliko bolje kuhale, če ne bi vmes ves čas mislele na to, kako bodo razporedile po mizi tisoč krožnikov in krožničkov za obed.

V znamenju časa: prenekateri gledajo, da se nauče trikov njihovega posla, namesto da bi se naučili posla samega.

Napake drugih so kot avtomobilski žarometi. Nam se samo zdi, da so močnejši kot naši.

Nov klobuk da ženi toliko samozavesti, da si celo upa povedati možu, koliko je zanj izdala.

Žena lahko izda prijateljcem vse napake svojega moža, ne da bi se mu izneverila, mož pa tega ne zmore.

Najbolje odzdraviš od želje po inozemstvu, če se enkrat zares tja odpelješ.

Žena ne more biti poročena petdeset let z enim in istim, ker po tolikih letih ni več isti.

Plača je nekaj, kar za dan dva postane v tvoji listnici.

Končno je bilo vse pripravljeno za direktorjevo negotovo pot. Sam je na vrhovo navezal vse svoje šolske ključke in jih prepustil ženi. Njegov kovček je bil napolnjen. Oblekel je sveže toplo perilo in zimsko obleko ter si pripravil s krznom podšiti plašč. Žena mu je izročila še fotografijo nasmejane družine, da ga bo spominjala dragih svojcev in lepih dni. Sprazila mu je jajčno jed s svinjino in mu vztrajno prigovarjala, naj je. Zdaj se ni branil in vmes je popil še dva čašici kuminove žganjice.

Neizogibno se je bližala usodna ura, do nje je manjkalo le še petnajst minut. Mož in žena sta se objela v dolgem, vročem poljubu.

V hipu se je odtrgal od nje in pohitel k durim: »Liza, prepričan sem, da se mi nič hudega ne more zgoditi. Dokler se ne vrnem, bodi hrabra, skrbi za otroke in pričakuj me!«

Odgovorilo mu je njeno burno ihtenje, ki mu je rezalo srce. In že je stopal po stopnicah.

»Se četrť ure in vse mi bo jasno,« se je težil.

Pospešil je korake, krepko stopajoč s kovčkom v roki. Preko trga je dospel v ulico, ki je v njej stalo enonadstropno poslopje z ozkim stolpičem, pokritim s sivo pločevino. V tej hiši je bila pred leti prijetna gostilna s tujskimi sobami, zdaj pa je v njej imel svoj sedež Oddelek posebne službe. Pred njo je stal čoket uniformiranec z revolverjem ob pasu in ostro premeril došleca.

»Javiti se moram majorju Popovu,« mu je rekel Šiškin.

»Vaše ime?«
»Peter Ivanovič Šiškin, direktor progimnazija.«
»Dobro. Nalog imam, da vas pustim vstopiti. Toda kovček boste pustili tačas tu pri vratih. Hej, Prohor!«

Iz poslopja se je prikazal mlad, droben civilist.

»Prohor! K majorju z njim, na poziv!«
»Pojdite z menoj!«

Šiškin je odložil kovček in sledil civilistu. Skozil železno ograjo na hodniku sta krenila v sobo in še v drugo sobo, ki je v njej sedela mlada ženska v črnini. Pred tretjim durmi sta obstala in spremljevalec je potrkal.

»Naprejš!« je odgovoril izza duri zvenel glas in vstopila sta.

V kotu sobe je tik za oknom ob široki mizi sedel sam major Popov, še mlad, visok, kodrolas. Topi pogled se mu je nekoliko razjanil, ko je zagledal direktorja. Vstal je in mu rahlo stisnil roko, nato pa je spremljevalcu pomignil, naj odide.

»Seditte!« je pokazal Šiškinu na stol. »Klical sem vas in zelo točni ste. To je lepo.«

Sedel je na stol tik majorjeve mize.

»Potrudil sem se, da bi bil točen, da. Poklicali ste me.« Sam je čutil, kako mu je nekoliko nenavadno vzdignel glas ob teh besedah. Videl je sicer, kako je major

»Ali niste mogli takoj povedati, da ne znate brati...?«

Direktor progimnazija Peter Ivanovič Šiškin je prišel tistega sončnega jesenskega dne iz šole domov h kosilu nenavadno tih in mrk. Ko je v predsobi slačil površnik in ga je žena Liza veselo pozdravila, ji ni z roko dvignil mehkega podbradka in je ni poljubil na ustnice, kakor mu je to bilo sicer v navadi. Tudi ga tokrat ni zanimalo, kaj mu je pripravila za obed.

»Kaj se ti je zgodilo?« ga je vprašala s strahom.

»Ob petih popoldne,« ji je odgovril ves odsojen.

»Ne razumem te,« ga je zaskrbeljeno pogledala. »Peter, ne prikrivaj mi ničesar!«

»Ne bodi nestrpna, prosim te!« se ji je trdo izvil in je stopil v sobo, kjer je stala belo pregrnjena miza, pripravljena tokrat samo za dva, kajti oba njuna otroka sta prejšnjega dne odšla s počitnic v veliko mesto, kjer sta študirala na univerzi.

Direktor Šiškin je obstal ob oknu in pogled mu je mrtvo zaplaval nad hišnim zidovjem in strehami, dokler se ni zdrnil in ustavil ob konicastem stolpu, pokritem s sivo pločevino.

»Ah, tam je poslopje, tam se moram javiti ob petih popoldne.«

Nemir mu je prebliskal temne oči, nervozno so mu trzale ustnice, tako da jih je moral pomiriti s prsti, ki so mu spoilezi preko pristrizanih brkov in gole brade. Tako je stal tu, človek petdesetih let, doslej ugleden in neznakovan državljani, ki pa si je zdaj tri pamet, da bi lahko dognal, zakaj se mora ob petih popoldne javiti tam.

Vstopila je Liza, rejena, v obraz rdeča ženica. Prinašala je krožnika goveje juhe z jetrnimi cmoki, ki ga je hotela tokrat z njimi presenetiti. Toda njen mož se niti ozrl ni po mizi, ko je dejal:

»Nimam pravega teka, draga!«

»Morda se te loteva bolezen, ali ne? Ali pa so te v šoli ujezili? Veš, jetrne cmoke si vedno zelo cenil.«

»Saj res, to so jetrni cmoki. Danes mi niti malo ni do njih.«

»Poslil se, dragec, vroča juha bo tvojemu želodcu dobro delala.«

»Ne, ne!« je zaklical nervozno z nevoljo in se onemoglo sesedel na divan. »Vse to se prav nič ne tiče želodca. O, ko bi bilo samo to!«

»Neurečo si doživljal, Peter, ali ne?« Sedla je k njemu, mu objela glavo in iz oči so ji privrele svetle solze. »Govori vendar, dušiča!«

»Ne morem ti tega prikrivati, moja žena si. In itak bi izvedela. Vendar nikomur besedice o tem!«

»Da, seveda, Peter!«
»Z Oddeleka posebne službe so mi telefonirali, to se pravi, major...«

FRAN ROŠ:

»Uh! Posebna služba! Major! In kaj hočejo od tebe?«
»Le tiho, le tiše! Major Popov mi je telefoniral na šolo. Še danes ob petih popoldne se moram javiti pri njem.«

»Ti?« je vzdrgelala. »V kakšni zadevi? Ali...«

»Ničesar ne slutim. Ničesar ne more biti, kar bi me obteževalo...«

»Ali si komu kdaj kaj preveč zaupal? Pomisli malo!«

»Ne! Ti veš, kako sem v vseh pogledih čist. Tudi ni ne v tvojem ne v mojem sorodstvu nikogar, ki bi se bil spuščal v nevarne stvari, kolikor vem, in bi me utegnil kompromitirati...«

»Potem bo to pomota!«

»Tu ne more biti govora o pomoti. Tudi pri Suslovu je ni bilo, ko se od tam ni več vrnil. In oni medicinee Kostov... In...«

»Uboji moj Peter! Torej res misliš?«

»Vse je mogoče. Toda ne govori preglasno, Liza!«

»Kaj naj storimo? In kako vesten si bil v službi! Povsod spoštovan! Se odlikovali so te! In vendar! Gorje nam vsem! In naša otroka! Ne, ne bom mogla več živeti, če se ti kaj zgodi.«

»Ob petih popoldne nama bo vse jasno.«

»Toda! Toda, moj ljubi Peter, potrdi se z juho! Okrepila te bo. Posliti se moraš!«

Trudno je sedel k mizi in si nosil v usta žlico z juho in jetrnimi cmoki. Zeni se je tresla roka, ko je še sama segla po žlici, in gledala je vanj, v skrušenega moža, ki se mu je jed kmalu ustavila.

»Niš se ti ne more zgoditi! Prevelika krivica bi bila...«

»Vendar moram biti pripravljen na vse, slišiš, na vse. In tudi ti, Liza, boš morala biti močna. Veš, rad bi obelkel toplo obleko in perilo. Tudi zimski plašč vzamem, pozneje bi mi bilo lahko žal, če ga ne bi. Seveda samo za primer, da se ne vrnem takoj.«

»Morda si kdaj užalil majorja Popova?«

»Nikoli! Vedno mi je prijazno odzdravljaj in tudi govorila sva nekajkrat. Če bi me moral kam poslati, mi gotovo ne bo branil, da vzamem s seboj nekaj brane in

perila, pa mlo, brisačo, zobno krtačko... Seveda le, če bi se ne vrnil kmalu. Na vse to je treba misliti. Še dobro, da imam nove, močne čevlje. Vendar bo bolje, da vzamem škornje...«

»Torej čisto zares tako misliš?«

»Saj ničesar ne mislim. Samo iz previdnosti, mislim.«

»Tudi denar vzemi s seboj, Peter, ubožčki! Toda jej, toker si še tu, dolcer... Oh, kako je to življenje!«

»Le tiho, dragica, in glej, da boš hrabro prenašala vse, kar se nam lahko pripeti. Nekateri so se tudi vrnili, tako onle Migurski na primer, ki je danes ugleden delovodja.«

Medtem ko mu je hilpačica žena pritravljala najpo-trebnejše, kar naj bi vzel s seboj, je Peter Ivanovič Šiškin začel na divanu, da bi vsaj malo zadremal in se pomiril, pa se mu ni posrečilo. K njemu je pristopila Liza, da bi mu nasvetovala še to in ono, prisleda na divan z mokrimi, svetlimi očmi, mu božala lase in ga poljubljala.

DOSEDANJA VSEBINA

Kitty je spoznala, da se je Charlie Townsend z njo le poigral. Zdaj, ko nosi v sebi plod njune ljubezni, ga je začela prezirati kot ga je prej ljubila. Njen mož Walter Fane, s katerim živi v Mei-tan-fuju, je do nje sicer obziren, vendar ji še daleč ne posveča tiste pozornosti kot včasih. Kitty je odbila njegov predlog, naj bi v takem stanju odšla v Hong Kong in sklenila, da bo še nadalje ostala v samostanu, kjer vzgaja kitajske otroke. Samostanska prednica, ki ne pozna odnosov med Kitty in možem, ji posveča vso pozornost in jo občuduje...

Kitty je ganilo in razveselilo zanimanje, ki ga je bila povzročila, toda hkrati ji je zelo čudilo, zakaj ji prav samostanska predstojnica, ki je sicer tako stroga žena, izkazuje toliko ljubeznivosti. Ze poprej je bila vselej dobra s Kitty, vendar pa je ravnala z njo z nekakšno takoznato; zdaj pa ji je izkazovala skoraj materinsko nežnost. V njenem glasu je bilo zdaj več ljubeznivega poudarka in vselej ji je večkrat preblisnilo oči, kakor da je Kitty otrok, ki počne nekaj pametnega ali lepega. To je Kitty ganilo. Duša te žene se je Kitty zdela kakor tiho, sinje morje, ki je strašno v svoji sivi veličastnosti, a ga sončni žarek napravi prijetnega in veselega. Predstojnica je zdaj večkrat prišla in delala Kitty družbo.

»Paziti moram na vas, da se preveč ne utrudite, draga moja,« ji je dejala, kakor da se ji opravičuje. »Sicer bi mi doktor Fane tega nikoli ne odpustil. Oh, to angleško samobvladanje! Toda prav gotovo je brezmejno srečen. Če mu pa o tem spregovorim, kar pobledi.«

Prišla je Kitty za roko in jo prijazno potrepkala. »Doktor Fane mi je rekel, da bi vas rad poslal preč od tod, a da vi ne marate, ker nas nečete zapustiti. To je lepo od vas, draga moja, in rada bi vam povedala, kako zelo cenimo vašo pomoč. Toda menja sem, da pač tudi njega nečete zapustiti. To je še toliko boljše, kajti vaše mesto je vsekakor poleg njega in on vas potrebuje. Ah, ne vem, kaj bi počele brez tega krasnega človeka!«

»Srečna sem ob misli, da vam lahko kakor koli pomagam,« je odgovorila Kitty.

»Morate ga ljubiti z vsem srcem, draga moja. Doktor Fane je pravi svetnik.«

Kitty se je nasmešnila, pri srcu pa ji je bilo hudo. Samo eno reč bi zdaj hotela storiti za Walterja, a ne ve, kako. Zlela bi, da ji Walter odpusti, ne toliko zaradi nje, marveč zaradi njega samega. Občuti namreč, da bi samo to lahko povrnilo njegovi duši mir...

A zaman bi bilo, če bi ga prosila, naj ji odpusti; kajti če bi zasumil, da želi to bolj zaradi njega samega kakor zavojo nje, bi jo v svojem užaljenem samoljubju odbil. (Čudno, da je njegovo samoljubje zdaj več ne jezi; zdaj se ji zdi celó popolnoma naravno in jo skrbi bolj zaradi njega samega...). Ostane ji torej samo še up, da ga bo razorožil kak nepričakovan dogodek...

Kitty je prišlo na misel, da bi bil kak izliv čustva zanj zelo dobrodošel, kajti rešil bi ga jeze; toda v svoji tragičnosti ni se Walter na vso moč boril proti njemu...

Ali ni žalostno, da ljudje, ki tako kratek čas živé v svetu, polnem trpljenja, povrh vsega še tako mučijo drug drugega?

Nekega večera je Kitty spet kramljala s samostansko predstojnico. Ze večkrat se je pogovarjala z njo in vtis, ki ga je bila napravila na Kitty, je bil globok. Njen značaj je bil kakor pokrajina, ki se ti ob prvem srečanju z njo zdi veličastna, a neprijazna; toda ko se bolje seznaniš z njo, odkriješ v njej prijazne vasice med sadnim drevjem in vesele potočke, ki se pretakajo skozi pašnike.

»Težko je prodrati v intimni svet predstojnice... Na sebi ima nekaj, kar jo dela težko pristopno... Pri drugih nunaš tega ni opazila...«

Tako sta ta večer spet sedeli skupaj. Dan je bil že krajši in blaga večerna svetloba je bila polna melanholije. Predstojnica je bila videti močno utrujena. Njen resni obraz je bil bled in izčrpan, lepe temne oči pa so bile brez bleśka. Morda jo je huda utrujenost nagnila k temu, da je bila zgovornejša kakor sicer.

»Današnji dan je zame poln spominov, draga moja,« je spregovorila predstojnica in prekinila svoje sanjarjenje. »Prav danes je namreč obletnica tistega dne, ko sem se dokončno odločila, da bom stopila v samostan. Celi dve leti sem mislila na to, toda ves čas sem trepetala ob bojazni, da bi me spet zamikal svet. Tega dne pa sem se pred sončnim zahodom odločila, da bom mater obvestila o svoji želji.«

Zdelo se je, kakor da se je predstojnica izgubila v svojih mislih na preteklost.

»Tega dne je neka naša rodbinska prijateljica, Madame da Viernot, stopila v samostan, ne da bi bila o tem prej obvestila kogar koli izmed svojih. Vedela je, da bi bili vsi proti temu; toda ker je bila vdova, je lahko storila, kar se ji je pač zljubilo. Neka moja sestra, ki je obiskala begunko, preden je odpotovala, in se je vrnila šele zvečer.«

»Kaj bi bilo,« je dejala, »odnosno nikakor ne morem slutiti, kaj bi bil kdaj zagrešil. Zdaj zdaj mi mora postati vse jasno!«

Pogledal je na mizo. Tam je ležala odprta ilustrirana revija z nekakšnimi konjskimi glavami, poleg nje pa prazna polna papirja z na novo prirojenim svinčnikom. Pričelo se bo torej z nekim zasliševanjem, toda v kakšni zadevi?

»Vest mi je čista,« je pomislil, »odnosno nikakor ne morem slutiti, kaj bi bil kdaj zagrešil. Zdaj zdaj mi mora postati vse jasno!«

Major je spet sedel za mizo, s svinčnikom potrkal po odprti reviji; in se nato nasmešnil direktorju:

»Glejte, pravkar pregledujem novo številko. Konjskega športa! Ali ste se vi kdaj ukvarjali s konji? Jaz sem mrtev nanje.«

»Obžalujem, nisem imel nikoli priložnosti. Ampak kajti so mi bili vedno simpatični...«

»No, nič zato!« je nadaljeval major z mirnim glasom. »Veste, dovolil sem dva razreda progimnazija, potem pa nisem našel več časa, da bi ga bil kaj več posvetil sebi. Saj me razumete...«

»O, seveda, z veseljem!« je odvrnil in pomislil, kako svojevrsten je majorjev uvod k temu, kar mora slediti. O, to je samo tista znana taktika in nič drugega!

»Zdaj pa imam nekaj več časa,« je nadaljeval major. »In tudi v vas imam zaupanje, ker vem, da mi boste pri tem radi pomagali, seveda le v okviru vaših šolskih predpisov.«

»Da, verujte mi, vedno sem spoštoval zakone in predpise. Tu je moja vest čista, pa tudi sicer...«

»Prav zato vas cenim,« je prijazno pritrdil major. »Moj namen je namreč ta: rad bi delal potrebne izpite in opravil malo maturo. To je važno zame in za mojo bodočnost. Rad bi vedel, kakšen je obseg snovi, ki naj jo obvladam. Zato sem vas povabil k sebi in bili ste tako prijazni...«

Kmalu je zagledal svoje domače okno, ki je ob njem že vedno stala njegova dobra žena Liza. Pomahal ji je z levico in pokimal z glavo ter se ji nasmešnil široko, razigrano. Najraje bi ji bil že z ulice zaklical:

»Major Popov bo pri meni delal malo maturo!«

Potem je veselo pomislil:

»Liza me bo zdajle vroče objela in poljubila, nato pa mi bo pogrela opoldansko juho z jetrnimi cmoki. In vse bo v redu, v še lepšem redu kot včeraj. Kako lepo je vendar življenje!«

Bila je zelo vznemirjena. Jaz nisem bila o svoji nameri še nič povedala svoji materi, in kar trepetala sem ob misli, da ji moram razodeti, kaj nameravam. Spominjam se, kako smo sedele za okroglo mizo, ki je bila pogrnjena s prtom, in kako smo ob luči svetilke vezle. Obe moji sestrična sta bili pri nas na obisku in vezle smo prevleke za stolice v salonu. Veste, bile niso prevlečene vse od časa Ludvika XIV. in bile so že tako oguljene, da je moja mati imela to za pravo sramoto.

Poskušala sem spregovoriti, a nisem mogla niti ganiti z ustinami. Čez nekaj minut molka pa je moja mati nenadoma rekla: »Zares ne morem razumeti vedenja naše prijateljice. Tak odhod mi nikakor ni povšeči. To je precej teatsko in neokusno. Dobro vzgojena žena nikoli ne stori ničesar, kar bi ljudem dalo povod za opravljanje. Upam, da bi v primeru, če bi nam ti kdaj imela namen zadati takó veliko bolečino in nas zapustiti, tega ne storila na tak način.«

Zdaj bi bila morala spregovoriti jaz; toda bila sem tako šibka, da sem lahko rekla samo: »Pomiri se, mama, za kaj takega pač ne bi imela poguma.«

Mama ni odvrnila ničesar, jaz pa sem se pri sebi pokesala, ker se ji nisem upala povedati svoje namere. Ah, kako šibka sem bila! Rada sem imela svoje udobno življenje, svoje domače in svoje zabave. Vsa sem se potopila

v svoje razmišljanje, ko mi je mama nenadoma rekla: »Vendar pa sem, Odette, prepričana, da ti ne boš zaključila svojega življenja, ne da bi prej storila nekaj prikritega.«

Ves čas sem bila v strahu in sem se potapljala v svoje razmišljanje; medtem pa sta moji sestrični in mi niti nista stali, kako močno mi bije srce, mirno delali dalje. Zne-nada je moja mati odločila vezenje, me pozorno pogledala in rekla: »In vendar sem prepričana, otrok moj, da boš naposled tudi ti stopila v samostan.«

»Ali misliš resno, mama?« sem odgovorila. »Razkrivaš namreč moje najbolj skrite misli in mojo srčno željo.«

»Seveda,« sta vzklili moji sestrični in mi niti nista dali časa, da bi govorila dalje. »Odetje že dve leti ne misli na nič drugega! Toda nikar ji ne dovolj tega, draga teta. Ne smeš ji dopustiti kaj takega!«

»S kakšno pravico,« je rekla moja mati, »pa bi ji smela to preprečiti, če je taka njena volja?«

Moji sestrični sta hoteli zaokreniti pogovor na šaljivo stran in sta me začeli spravevati, komu bom podarila svoje reči. Toda ti šaljivi trenutki niso dolgo trajali; kaj hitro smo vse štiri planile v jok. Tedaj smo zaslišale na stopnicah očetove korake.

Predstojnica je za hip obmolnila in vzdihnila. »Za mojega očeta je bil to hud udarec. Bila sem njegova edinka, očete pa imajo pogosto globlja čustva za svoje hčerke kakor pa za sinove.«

»Velika nesreča je, če ima človek občutljivo srce,« je rekla Kitty.

V tem hipu je pristopilo majhno dekletce in pokazala predstojnici nekakšno nenavadno igrčko, ki jo je imela v rokah. Predstojnica je položila svojo lepo roko otroku na rame; otrok se je stisnil k njej. Kitty se je začudila, ko je videla, da ima predstojnica na ustih tako ljubezniv, a vendarle brezoseben nasmeh.

»Lepo je gledati,« je rekla Kitty, »kako vas imajo ti otroci radi. Bila bi zelo srečna, če bi mogla vzbuditi v njih takšno vdanost.«

Na ustih predstojnice se je spet pojavil nekakšen daljni, a ljubezniv nasmeh.

»Samo na en način si lahko pridobiš človeško srce: človek mora delati pač to, kar delajo tisti, katerih ljubezen si želi pridobiti.«

Ta večer Walter ni prišel na večerjo. Kitty ga je nekaj časa čakala, kajti kadar koli se je bil zadržal v mestu, jo je vsele na kak način obvestil; naposled pa je sedla za mizo.

Komaj da se je dotaknila raznovrstnih jedi, ki jih je natanko po vrstnem redu prinašal na mizo kitajski kuhar kljub temu, da je razsajala kolera in da je bilo težko dobiti živila. Potem je Kitty sedla v naslonjač ob odprtem oknu in se prepustila lepoti zvezdne noči. Tišina jo je pomirila.

Ni poskušala brati. Njene misli so plavale po površini duše kot beli oblaki nad tihim jezerom. Bila je preveč utrujena, da bi se mogla poglabiti v katero koli misel. Vpraševala se je, kakšen vtis so napravili nanjo pogovori z nunami: njihov način življenja jo je globoko pretresel, toda njihova vera se je ni niti najmanj dotaknila.

Kitty je vzdihnila. Ze večkrat ji je bilo prišlo na misel, da bi predstojnici razodela, kako je nesrečna, in vzroke svoje nesreče, a ni si upala. Ta stroga žena ne sme misliti o njej nič slabega... Seveda bi v tem, kar je bila storila Kitty, gledala nekaj hudega... Njej sami pa se njeno ravnanje zdí manj slabost, pač pa prej neumno in grdo...

Morda pa je tako le zaradi nekakšne otopelosti čustva v njej sami, ker pač misli, da je bilo njeno razmerje s Townsendom samo nedostojno in obžalovanja vredno ter ga treba prej pozabiti kot pa se kesati zavojlo njega?...

V družbi se pač večkrat zgodi, da človek stori nekaj napakega, česar ne more popraviti in kar je zelo neprijetno; toda pomenilo bi pomanjkanje pameti, če bi temu pripisovala kdo ve kako velik pomen.

Kitty se je zgrozila, ko se je spomnila Charlieja in njegovega velikega, prečji rejenega telesa, njegovih šibkih liličnic in njegovega steznika, s katerim je poskušal prikriti svoj obilni trebuh. Rdeče žilice na njegovih lilič, ki razodevajo njegov vročerkvni temperament, se bodo kmalu spletile v pravo mrežo. Nekdaj je imela rada njegove goste obrvi; toda zdaj so se ji zdele živalske in ogabne.

Kaj pa prihodnost? Čudno, kako ravnodušna je do nje; niti pomisliti noče nanjo... Morda bo umrla pri porodu... Njena sestra Doris je bila vselej dosti močnejša od nje, pa bi bila vseeno skoraj umrla. (Ona je vsaj storila svojo dolžnost in ustvarila naslednika novemu baronstvu. Kitty se je nasmešnila ob misli, kako je bila njena mati zadovoljna.) Če je njena prihodnost tako meglena, je morda sploh nikoli ne bo več videla. Walter bo prav verjetno, če ostane otrok pri življenju, proslil

njeno mater, naj ga vzame k sebi; in prepričana je, da bo lepo ravnal z otrokom, pa čeprav bi bil njegov izvor še tako negotov. Walter se je vselej, ob vsaki priliki, lepo vedel.

Skoda, da ga kljub njegovim velikim vrlinam, kljub njegovi nesebičnosti, poštenju, inteligenci in nežnosti ne more ljubiti! Zdaj se ga ne boji več, marveč ga samo pomiljuje in meni, da je njegovo vedenje nesmiselno... Njegova občutljivost ga dela ranljivega; morda pa bo nekega dne le našla pot in način, da ga pripravi k temu, da ji odpusti. Samo ena pot je, da ga odškoduje za duševne muke, ki mu jih je bila povzročila: da mu pač vrne njegov duševni mir...

Res škoda, da ima Walter tako malo smisla za humor! Rada bi dočakala dan, ko bi se drug drugemu smejala zavoljo tega, kako sta se nekda medsebojno tako mučila.

Kitty je bila utrujena. Vzela je svetilko v svojo sobo in se slekla. Potem je legla v posteljo in takoj zaspala.

Prebudilo jo je močno razbijanje. Sprva se ji je zdelo, da je bila slišala razbijanje samo v snu, iz katerega se je prebudila, in ni niti mislila, da nekdo v resnici razbija. Toda udarci so se ponovili; zdaj ji je bilo jasno, da nekdo razbija po dvoriščnih vratih.

V sobi je bil gost mrak. Kitty je imela uro s fosfor-nimi kazalci; videla je, da je ura dve in pol. To je gotovo

Walter! Kako pozno prihaja... Kaj ne more prebuditi sluge?

Razbijanje je postajalo čedalje močnejše in je vznemirjalo tišino noči. Nenadoma pa je utihnilo; Kitty je slišala, kako nekdo vleče težki zapah.

Se nikoli se ni Walter vrnil tako pozno. Gotovo je revež zelo utrujen! Menda bo toliko pameten, da bo takoj legel v posteljo — je pomislila Kitty. Nemara ne bo, kakor ima navado, še delal v svojem laboratoriju...

Kitty je zaslišala nekakšne glasove in ljudi, ki so prišli na dvorišče. Čudno! Kadar Walter pride pozno domov, si vselej prizadeva, da je ne bi vznemiril in vstopa čim tiše. Zdaj pa je slišala, kako so se dve ali tri osebe vzpele po lesenih stopnicah in stopile v sobo poleg njene.

Kitty se je nekoliko prestrašila. V njeni podzavesti je bilo vselej nekaj strahu pred hrupnimi tujci. Se ni morda kaj pripetilo? Srce ji je začelo močno utripati. Toda še preden je imela čas izoblikovati svoje nejasne slutnje, je nekdo stopil iz sosednje sobe in potrkal na njena vrata.

»Gospa Fane!«
Spoznala je Waddingtonov glas.

»Jaz. Kaj pa je?«
»Prosim vas, vstanite takoj! Moram vam nekaj povedati.«

Kitty je vstala in oblekla domačo haljo. Potem je odklenila in odprla vrata.

Z enim samim pogledom je objela Waddingtona v kitajskih hlačah in v svilenem suknjiču, slugo s svetilko in nekoliko dalje zadaj tri kitajske vojake v oranžno-rumeni uniformi. Zdrnila se je, ko je zagledala Waddingtonov zapredan obraz in njegove razkužane lase, kakor da je bil kak trenutek poprej skočil iz postelje.

»Kaj se je zgodilo?« je vznemirjeno vprašala Kitty.

»Pomirite se! Niti trenutka ne smemo izgubiti. Oblecite se in pojdit z mano!«

»Toda, kaj je? Ali se je kaj pripetilo v mestu?«
Ko je pogledala na vojake, je za hip pomislila, da je v mestu izbruhnila vstaja in da so vojaki prišli, da bi jo zaščitili.

»Vaš mož je obolel. Zelimo, da takoj pridete z nami.«
»Walter?« je vzklila Kitty.

»Nikar se ne vznemirjajte! Ne vem natanko, za kaj pravzaprav gre. Polkovnik Yü je poslal tega oficirja k meni s sporočilom, naj vas takoj privedem v Yamen.«

Kitty je za hip uprla svoj pogled v Waddingtona. Nakenkrat je občutila v svojem srcu leden hlad. Potem se je obrnila.

Pripraviljena bom v dveh minutah.«
»Prišel sem, kakor sem pač bil v tistem trenutku,« je nadaljeval Waddington. »Spal sem in sem si nataknil samó suknjič in čevlje.«

Kitty ni slišala, kaj je bil dejal Waddington. Oblekla se je v soju zvezd in zgrabila pač za prvo reč, ki ji je prišla pod roko. Njeni prsti so bili nenadoma tako nespretni, da se ji je zadelala prava večnost, preden je našla drobne gumbce, ki so zapenjali haljo. Ogrnila si je ramena s kitajskim šalom, ki ga je po navadi nosila zvečer.

»Nisem vzela klobuka. Saj ga ne potrebujem, kajne?«
»Ne.«
Sluga je nesel svetilko pred njimi. Pohiteli so po stopnicah navzdol in skozi dvoriščna vrata.

»Pazite, da ne padete!« je rekel Waddington. »Bolje je, da se me primete!«

Vojaki so hiteli takoj za njima.

»Polkovnik Yü je poslal nosilnice. Čakajo na drugem bregu reke.«

Spustil so se hitro po strmim navzdol. Kitty se ni upala zastaviti groznega vprašanja, ki ji je trepetalo na ustnah. Pred odgovorom, ki bi ga dobila, je občutila smrtni strah.

ZALOŽBA

»SLOVENSKI POROČEVALEC«

IMA NA ZALOGI NASLEDNJE KNJIGE:

P. S. BUCK Zmajovo seme, roman	broš. 230 din
J. STEINBECK Negotova bitka, roman	broš. 200 din
J. EDGAR LEOPOLD L. Karluzija Pletarje in partizani	broš. 290 din vez. 395 din
I. PIRKOVIČ Po sledovih rimske volkulje	broš. 266 din
A. HIND Razkrinkani vohuni	broš. 330 din
W. SAROYAN Človeška komedija, roman	broš. 120 din

IN SE DVE NOVOSTI:

B. FRANK Hči, roman	broš. 410 din vez. 480 din
MEDVEDEK NEEWA, slikarica	broš. 250 din

CASOPISNO IN ZALOŽNIŠKO PODJETJE

»SLOVENSKI POROČEVALEC«

LJUBLJANA, Tomšičeva 5-II, p. p. 29

Prišli so na breg, kjer je nanje čakal čoln, ki je bil spredaj slabo osvetljen.

»Ali je kolera?« je vprašala tedaj Kitty.

»Bojim se, da je.«

Kitty je vzkrinknila in se za hip zaustavila.

»Menja sem, da morate pohiteti.«
Waddington ji je ponudil roko, da bi ji pomagal stopiti v čoln. Prehod je bil kratek in zdelo se je, kakor da se reka sploh ne premika. Stali so tesno drug poleg drugega v sprednjem delu čolna. Neka ženska, ki je imela ob boku privezanega otroka, je potiskala čoln čez vodo.

»Zbolel je danes popoldne. Pravzaprav včeraj popoldne,« je rekel Waddington.

»Zakaj pa niste takoj poslali pome?«
Govorili so čisto tiho, ne da bi imeli kakršen koli razlog govoriti. V mraku je Kitty čutila, kako je njen spremljevalec hudo zaskrbljen.

»Polkovnik Yü vas je hotel takoj obvestiti o tem, toda vaš soproj mu tega ni dovolil. Polkovnik Yü je ves čas pri njem.«

»Vendar bi moral poslati pome. To je prava brezsrčnost.«

»Vaš mož vé, da še nikoli niste videli človeka, ki je obolel za kolero. To je grozen in skrajno zoprn prizor. Hotel vam ga je prihraniti.«

»Toda on je naposled moj mož,« je rekla Kitty s pridruženim glasom.

Waddington ni odvrnil ničesar.

»Kako pa, da mi zdaj dovoljuje priti?«
Waddington jo je prijel pod pazduho.

»Draga gospa, biti morate zelo pogumni. Pripravljeni morate biti na najhujše.«

Kitty je vzdihnila od bolečine in se naglo okrenila, kajti opazila je, da jo tisti trije kitajski vojaki opazujejo. Ob bleśku, v katerem je zasijala belina njihovih oči, se je zdrnila.

»Ali umira?«

»Vem samo to, kar mi je polkovnik Yü sporočil po tem oficirju, ki je prišel pome. Toda kolikor morem presoditi, menim, da ga moči že zapuščajo.«

»Ali ni več nobenega upa?«

»Zelo mi je žal, da vam moram reči nekaj takega. Toda bojim se, da ga ne bomo našli več živega, če ne pohitimo.«

Kitty se je vsa stresla. Po licih so se ji vdrlje solze.

»Preveč se je gnal in zdaj pač nima več odporne moči v sebi.«

Kitty se je ježno obrnila in izrgala svojo roko iz Waddingtonove. Razžaljena je bila, ker je Waddington govoril s tako tihim, preplašenim glasom.

Prišli so na drugi breg reke. Dva možakarja, kitajska kulija, ki sta stala na ploščadi, sta jima pomagala, da so stopili na breg. Nosilnice so že čakale.

Ko se je Kitty vzpele v svojo nosilnico, ji je rekel Waddington:

»Poskušajte pomiriti svoje živce! Morate se obvladati!«

»Ne bom se poročila pred tridesetim letom,« pravi mlada igralka. »Jaz pa ne bom imela trideset let, dokler se ne bom poročila,« pravi njena prijateljica.

OTROŠKA

Peterček se je igral na preprogi v sobi tete Mare. Zvečer je vprašal mater, ali je res, da se ljudje po smrti spremenijo v prah. Ko mu je pritrdila, je rekel prestrašeno: »Mama, potem je pod posteljo tete Mare prav gotovo mrlič.«

PRIMER

V hotelu je nastal požar. Letovščarji so se zatekli na morskó obalo in trepetali od mrzaca, ker se niso utegnili obleči. Le eden med njimi, postaren možak, je mirno prenašal nepravilne in se bvalil znancom: »Le mene pogledajte, kako hladno kri imam! Nisem se niti malo razburjal, ko je začelo goreti. Vstal sem, si mirno prižgal cigareto, se počesal, oblekel in obul. Še celo kravačo sem si dvakrat zavezal, ker mi prvi vozil ni ugajal.« — Drugi možak z odelo preko ramen, ga je občudujoče ogledoval, naposled pa vprašal: »Da, hladnokrvni ste v resnici! Povejte mi le, zakaj si niste oblekli hlače?«

ZA SPANJE

Neki krojač je trpel na nespečnosti. Prijatelj mu je svetoval, naj šteje ovce, kar bo gotovo pomagalo. Ko sta se drugega dne srečala, je bil krojač še bolj utrujen in mu je takoj potožil: »Našel sem 50.000 ovac, nato sem jih ostregel in napravil iz volne 50.000 plaščev. Kako pa naj bi potem zaspal, ko me je tako strašno srbelo, kje bom dobil toliko podloge za vse te plaščev?«

ODERI SKRBNNO PRAŠIČA IN PRODAJ KOŽO
KOTEKS-U
PRIMA SLOVENSKE SVINJSKE KOŽE 200 din Kg

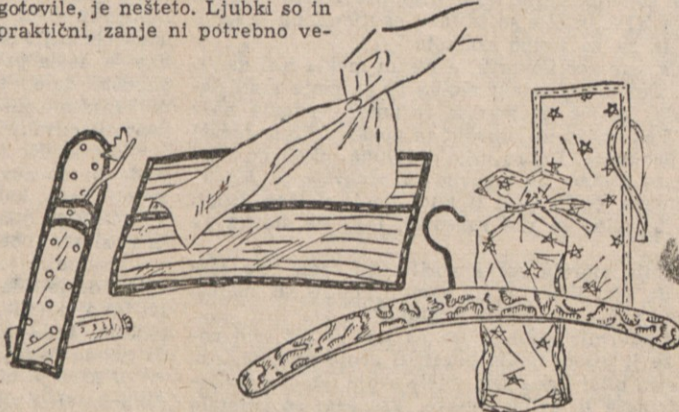
Tudi v Parizu nekateri modni ustvarjalci še vedno poudarjajo naravno linijo. Pierre Balmain, ki je ustvaril gornji ljubki model večerne in plesne obleke iz belega pikčastega tla z zelo širokim krilom, je eden izmed vodilnih pristašev neizumetničene linije života in rafinirano krojenih odrobnosti

Prijetno in koristno za DOLGE VEČERE

Gospodnje nikoli niso rade brez opravlila. Ob dolgih zimskih večerih, ko so končale z nujnim delom in sede v krogu družine, jim ni do resnejšega opravlila, ukvarjale pa bi se kljub temu rade z drobnim delom, ki bi bilo koristno in prijetno obenem. Znam, ki ima jo veselje s krojenjem in šivanjem, bo lahko ustreči. Ljubki reči, ki jih bodo z lahkoto izgotovile, je nešteto. Ljubki so in praktični, zanje ni potrebno ve-

menjena. Tok za zobno ščetko sestavljata dva kosa polivinila velika 26 x 6 cm in 18 x 6 cm. Tudi vrečki za obutev in manjšo brisačo boste skrojili iz dveh kosov; za prvo oba v velikosti 40 x 21 cm, za drugo pa enega z 28 x 7 cm in drugega 28 x 12 cm. Da se polivinil pri šivanju ne bo trgal, napravite široke robove in jih okrepite s trakom iz polivi-

Na podstavke so prišli žepi za misli še druge oblike; n. pr.: servete. Žepi so različnih oblik. Živalske ali pravilne like, če na skici imajo obliko tulipana; je podstavek namenjen otroku ... iznajdljiva gospodinja si bo iz-

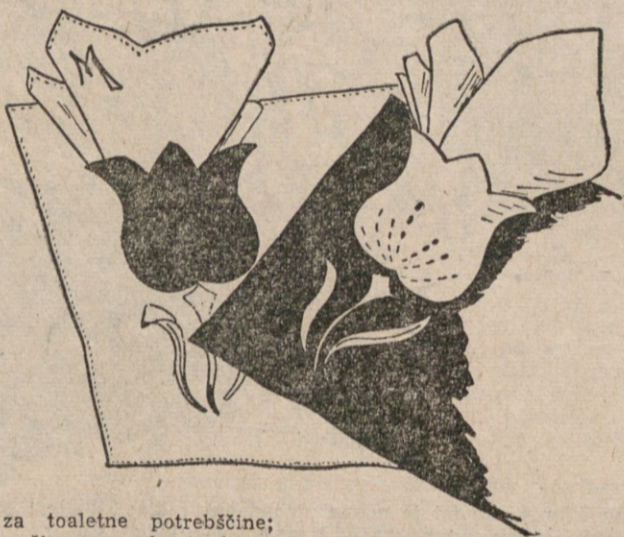
liko, le nekaj kosov blaga ali polivinila, veselje in dobra volja. Iz te množice smo izbrali nekaj idej, ki se jih bo prav koristno lotiti.

Iz polivinila se da napraviti marsikaj.

Toaletni predmeti so najboljše spravljivi v vrečkah iz plastičnih mas, ker so nepremočljivi in jih ni težko čistiti. Koristile bodo doma in na potovanju. Napravile si boste garni-

nila ali blaga. Sivi naj bodo veliki.

Kosi blaga se dajo koristno porabiti. Z njimi lahko preoblečete lesen obešalnik, ki ni poliran, da ne bo trgal oblek. Krojenje vam bo šlo lažje od rok, če boste prej napravili papirnate kroje in šele ob teh rezali blago. Kroji vam bodo prišli prav tudi pri izdelavi vrečk iz polivinila, če nimate točnih mer. Se nekaj iz blaga; platneni

podstavki za na mizo. Z njimi boste zavarovali in polepšali pr.

Rjavordečkasti odsev kostanjevih las. Po krepkem šamponiranju izplaknite lase z litrom vode, v kateri ste prevreli četri ure 50 gramov listov hene.

ALI STE SPREMENLJIVEGA RAZPOLOŽENJA?

Če rečemo to drugače, pomeni, ali ste muhasti? Nekateri ljudje so vam včasih že nadležni z svojimi nasmehi, nato pa, naslednji dan, ne veste ne zakaj, ne kako, se delajo, kakor da vas ne vidijo ...

Toda, da ne gremo do skrajnosti! Morda se tudi vam dogaja, da nenadoma začutite, kako vas zajema nerazpoloženje, nato pa preidete zopet brez pravega vzroka iz žalosti v veselje. Ne?

Ste li torej spremenljivega razpoloženja? Vaši odgovori na teh nekoliko vprašanj vam bodo to povedali (če ne boste med odgovarjanjem spreminjali svojega razpoloženja, seveda ...).

DA NE

1. Se vam dogaja, da se nenadoma navdušite za neko zabavo (za zbiranje znamk, za brenkanje na kitaro, za jojo, športni ribolov, pletenje in podobno)?

2. Ali vpliva vreme na vaše razpoloženje?

3. Ali vam je zoprno, če morate v zadnjem hipu spremeniti svoje načrte?

4. Ali ste lahko prijazni do ljudi, za katere niste najmanj želeli, da jih srečate?

5. Če si dolgo želite neko stvar, ali ste na splošno razočarani, kadar jo dobite?

6. Ali se kdaj napravite, kakor da niste spoznali določenih ljudi, ki jih srečate na ulici?

7. Imate dolgo iste prijatelje?

8. Ali delate le od časa do časa?

9. Ali se pojavljajo pri vas nagle simpatije in antipatije do vaših »sodobnikov«?

10. Si kdaj zaželite samote?

11. Ali kupujete stalno v istih trgovinah?

12. So ostala vaša življenjska pojmovanja zadnjih pet let ista?

13. Ali se vam zazdijo dolgotrajna dela takoj dolgočasna?

14. Ali preživite svoj letni dopust vedno v istem kraju?

15. Ali vam je prijetneje v nedoločenih položajih kakor v čisto »definitivnih«?

Napišite si po eno točko, če ste odgovorili z »da« na eno izmed naslednjih vprašanj: 1, 2, 5, 6, 8, 9, 10, 13, 15.

Prav tako si priznajte po eno točko za vsak »ne« na vprašanja: 3, 4, 7, 11, 12, 14.

Seštejte svoje točke!

Če ste jih nabrali več kakor 10, ste spremenljivi kakor tekoča voda. To lahko preslepi vaše starše, prijatelje in sploh vse, ki vas imajo radi. Toda usmerite svoj duh na tisto delo, ki vas navdušuje, in vaše srce na neka trajnejša čustva.

Morda se boste le priučili blagodejnosti, ki jo prinaša kontinuiteta (nenehno nadaljevanje)!

Izmed 5 in 10 točk ste razmeroma stanovitnega razpoloženja, da lahko uspešno dokončate svoje osnovne dolžnosti. Pri tem pa imate tudi dovolj domišljije, da pretrgate, če je to potrebno, dolgočasno rutino.

Z manj kot 5 točk ste pa izredno stanovitno bitje. Varujte se pa manj, navad ... in vsega, kar pričvrščuje življenje, kakor pričvrščuje bučka entomologa krila metulja.

Kako hitro sešijemo moderno bluzo

Bluzo za šport, družbo ali dom, ki je moderna, kljub temu pa preprosta, lahko same napravimo doma. Za tako bluzo lahko uporabljamo flanelo, barhant, bombažovo ali ceneno volneno blago. Kroj pa je zelo preprost. Vrezati moramo štiri pravokotnike in sicer po merah, ki so na skici označene v centimetrih. Prva skica nam predstavlja životec bluze. Ta del ima obliko pravokotnika z merami 58 x 133 cm. Tudi rokav (49 x 53 cm) in plastron imata obliko pravokotnika. Povedano naj tudi!

rokavcev ali pa s tem, da smo vzele drugo blago, dale bluzam drugačen videz.

Sportne bluze za smučanje ali za izlete v hribe, napravimo iz balonske svile. Okrasimo jih s šivi na rami, ob vratu, na robovih in rokavcih. Razumljivo je, da morajo biti mere takih bluz precej večje, ker nosimo tedaj več perila ali bolj debelo.

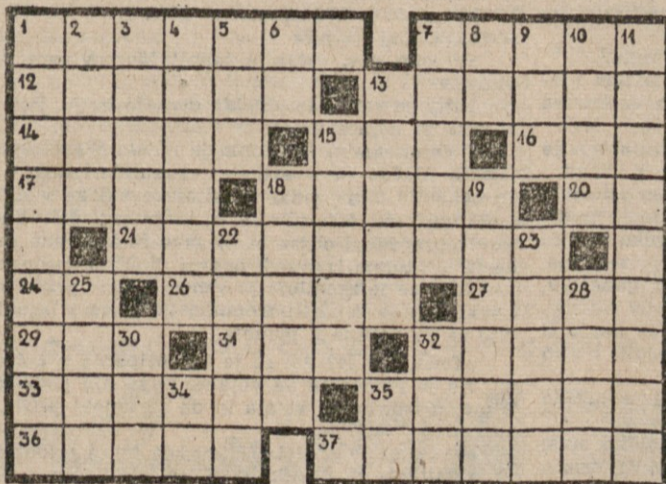
Za drugi model bluze potrebujemo 1 in pol metra volnenga blaga dvojne širine. Temu kroju pristaja enobarvna kravata. Bluzo take vrste je posebno primerna za pisarno.

Na zadnji skici pa vidimo bluzo, ki ima prav eleganten kroj. Za ta kroj potrebujemo 2 in pol metra bombaževine ali svile. Priporočamo tudi, da jo okrasite tako, kot je to razvidno iz predloge.

D. R.

turo za toaletne potrebščine; male vrečke za predmete, ki so večkrat mokri ali umazani n. pr.: zobna ščetka, mila, brisače itd. in večjo za vse skupaj. Tudi obutev, posebno lakasti čevlji, ki jih nosimo samo nekajkrat na leto, bo najboljše zaščiteni v vrečkah iz polivinila. Za izdelavo potrebujete tenek prožen polivinil, da se pri šivanju ne bo trgal. Velikosti naj ustrezajo predmetom, ki jim je vrečka na-

UGANKARSKI KOTIČEK

prerojenje. — Tresle so se gore, rodila se je miš!
Rebus: pol i — klin (p) lka: poliklinika.

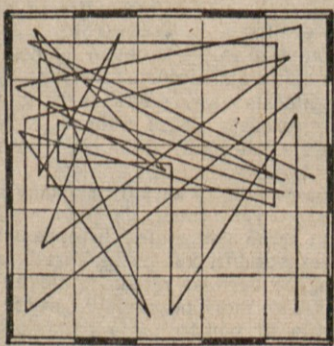
STEVILCNICA

1. 18 16 14 16 12 16
2. 16 10 8 16 6 4 16 12
3. 2 1 3 4 5 3
4. 16 4 7 9 11 16 13 1
5. 8 1 7 10 15 6
6. 1 7 16 17 17 15
7. 20 5 15 10 8 5 20
8. 16 4 5 3 10 15 4
9. 19 1 13 12 1 10 1
10. 17 1 3 6 15 20
11. 7 1 17 4 15 10 16

Besede pomenijo: 1. živali, ki so predmet važne kmetijske dejavnosti; 2. zgledni primer; 3. drag kamen; 4. preiskovalna steklenka; 5. neka bolezen; 6. mesto v Apanjih; 7. pogosta kemična spojina; 8. pravoslavni cerkveni funkcionar; 9. tesarska sekira; 10. kar je pri kuhi pokvarjeno; 11. špranje.

Ob pravilni rešitvi ti bodo prve in zadnje črke vsake besede, brane od zgoraj navzdol, povedale neko misel o naravnem dogajanju.

SKRIT NAPIS

Vodoravno: 1. barvitost; 7. mešanec belih in črnih staršev; 12. država v ZDA; 13. vodne nimfe, vile; 14. možka ime; 15. zabavišče; 16. teniška igra; 17. ženski lišp; 18. rimski pesnik; 20. medmet; 21. kamenina; 24. starorimski novc; 26. dedni zakupnik posestva; 27. ogrevalna sredstva; 29. nedelaven; 31. denarna okrajšava; 32. metalurški delavec; 33. enoten, iz enega blaga; 35. država v Ameriki; 36. niti eden; 37. nraven.

Navpično: 1. občinski; 2. drevo in sad; 3. propagandna tiskovina; 4. majhna leha; 5. plemo, rasa; 6. veznik; 7. vas na Kozjanskem; 8. medmet; 9. tesarska mera; 10. pristanišče v Arabiji; 11. vdrgnjen z barvilom v kožo; 13. napetost, naj-

večji napor; 15. gradivo; 18. naseljen; 19. pesek, ki ga je nanesla voda; 22. francoski klpri; 23. glavno mesto Estonke; 25. krma; 28. tako pravijo črnim kravam; 30. narodnoosvobodilna borba; 32. varuh ognjišča pri Rimljanih; 34. osebni zaimek; 35. časovni podredni veznik.

RESITEV UGANK V 4. STEVILKI

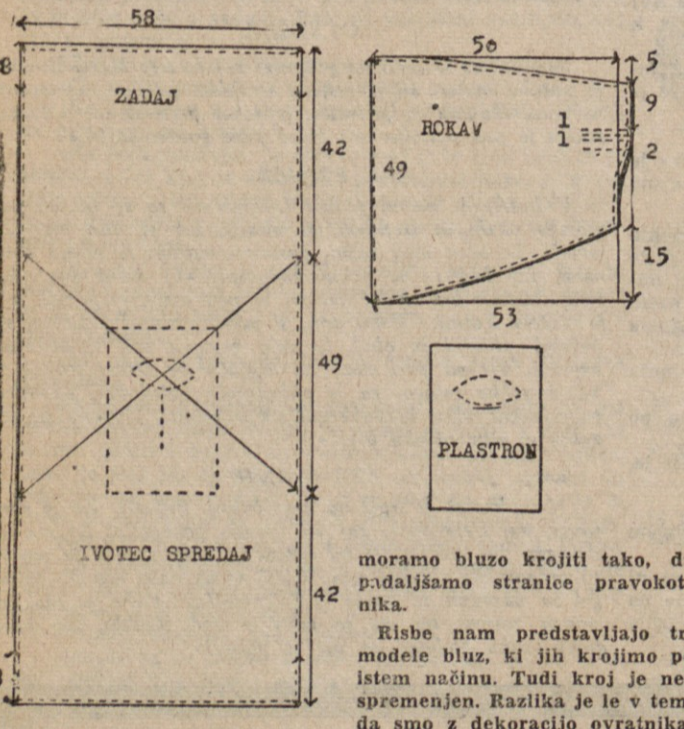
Križanka: Vodoravno: 1. Polifem; 7. kapar; 12. overim; 13. norice; 14. pisum; 15. kapetan; 16. ej; 17. negovana; —o; 19. ker; 21. cola; 22. ano; 24. muf; 26. Jela; 28. Abo, —r; 31. baterija; 34. Im (mi); 35. Arizona; 37. Atila; 39. Kanada; 40. storim; 41. edina; 42. brisača.

Rešitev kaže naslednja slika:

Zlogovnica: 1. otščancel; 2. proizvodnja; 3. permanenten; 4. osmešiti; 5. slojeviti; 6. medenjak; 7. vsesati se; 8. komasacija; 9. osolitev; 10. reglment; 11. zgodovina; 12. Kosovo; 13.

BESEDNA UGANKA

Prvo gozdno sem drevo, drugo ime za deklico. Drugo prvemu prideni, krajevno ti ime pomeni, kjer se dela čokolada za dekleta naša mlada.

moramo bluzo krojiti tako, da padaljšamo stranice pravokotnika.

Risbe nam predstavljajo tri modele bluz, ki jih krojimo po istem načinu. Tudi kroj je nespremenjen. Razlika je le v tem, da smo z dekoracijo ovratnika,

PREIZKUSI SVOJE ZNANJE!

Odgovori na spodnja vprašanja, ne da bi si pomagal s knjigami:

461. Kdo je bil iguanodon??

462. Iz katere geološke dobe datira nastanek rjavega premoga?

463. Kdo je iznašel disavo za slepce?

464. Na čem sedi lord kancler v angleškem parlamentu?

465. Katera udomačena ptica zna piti, ne da bi dvignila glavo?

466. Odkod ime za mesec februar in kaj pomeni?

467. V kateri smeri dirkajo na dirkališčih?

468. Kdaj so bili napravljeni prvi uspešni poskusi slikovne telegrafije?

469. Kako dolgo traja doba brejosti pri psici, kako dolgo pa pri slonici?

470. Kako velika razlika je med 100 metri in 100 yardi?

ODGOVORI NA VPRAŠANJA V PREJŠNJI STEVILKI

451. K fraku sme nositi črno kravato samo natak.

452. Zmrznjen krompir ima sladek okus.

453. Največ škode povzroča v vinogradništvu glivica peronospora.

454. Mleko odklanjajo Indijanci, Kitajci in Peruanci.

455. Hrbtna stran ogledala je prevlečena z živorebrnim amalgamom.

456. Jež je slaščica ciganom.

457. Ena galona drži 4,543 litra.

458. Čokolado so prvi začeli izdelovati stari Mehikanci (Acteki).

459. Najhranjivejši del sira se imenuje kazein.

460. »Valencia« je postala mednarodno znani »šlager« v plesni sezoni 1925-26.

Velika večerna obleka je letos ozka črna in sega do tal. Gornji model modnega podjetja Horn je iz črne baržuna. Hrbet je gol. Bok poudarja široka šerpa iz tafta. Njen konec je nekaka vlečka. K obleki so potrebne dolge bele glacé rokavice

SOLEA SOLEA SOLEA SOLEA SOLEA SOLEA

DRUGO PISMO REPREZENTANTA LJUBA VIDALIJA

VELIKA DIRKA

Naši kolesarji v Egiptu

Pristali smo v Beirutu. Presenetila nas je cela kolona Buickov, ki so stali pred carino. To je bila najbrž najnovejša pošiljka modela 1955, kajti nihče od nas tega modela še ni videl. Tudi v samem mestu smo se komaj prerivali skozi kolone limuzin. Menda je v tem mestu glede na število prebivalstva največ avtomobilov na svetu. Ulice so tukaj dosti čiste, čeprav smo že globoko v Arabiji. Kot povsod, so nas tudi tukaj obdajali roji trgovcev. Beirut je pravzaprav ena sama trgovina. Pri nas gre otrok s sedmimi leti v šolo, tu pa prodaja s štirimi leti že na cesti zvečilni gumi, srečke ali gumbce. Komaj se jih otepaš. Preden spoznaš, da je treba pri vsakem nakupu barantati, te že oberejo za dobrošno kopico piastrov. Navada je namreč, da zblješ ceno zmeraj vsaj na polovico.

Drugi dan bivanja v Libanonu smo tekmovali z njegovo reprezentanco po 168 kilometrov dolgi progi. Kmalu smo Libanoncem pobegnili in povprečna brzina je bila skoraj 37 km na uro. V sprintu je zmagal Ješić za dolžino kolesa pred menoj, tretji je bil Pančič.

Naslednji dan smo zapluli proti Port Saidu. Ze ob pristanku smo se prepirali, da

»AMERIŠKA TRAGEDIJA«

Tole je pa zgodba o majhni, a značilni ameriški tragediji. William Tilden, ameriški heroj tenisa, ki je umrl leta 1953, ni več doživel, da bi spoznal, kako se je uresničila njegova prerokba, ki jo je izrekel pred štirimi leti o prezletniški tekmovalki Gussie Moran. Gussie je več kakor čudežen otrok, Gussie je kratkoma ameriška tragedija, je sodil z mrkim zanosom takratni 59-letni »teniški kanon«. Gussie Moran je nedavno prejela pismo Jacka Kramerja, organizatorja teniških profesionalcev. Odpovedal ji je sodelovanje pri svojih cirkuskih prireditvah tenisu in mode. Jack je kratkoma sporočil, da je »ameriška teniška publika zanekrat prenasličena s športno nezanimivimi modnimi revijami«. Tako ugaša komet ne-navadne kariere. Visokorasila in lepo postavna Kalifornijska zvezda Gussie Moran, o kateri je še pred petimi leti blebetal ves modni svet, prehaja z 31 leti v pozabo. Ker je bila profesionalka, so ji za vedno zaprta tudi vrata k turnirjem amaterjev.

Začel se je X. šampionat

V Novem Sadu se je v torek začel deseti šahovski šampionat — turnir za prvenstvo države. Šampionat je največji šahovski dogodek v naši državi in je od leta do leta pomembnejši za razvoj šahovske igre.

Za letošnji jubilejni deseti šampionat se je na treh polfinalnih turnirjih kvalificiralo 12 igralcev. Posebno razveseljivo je, da je na teh turnirjih sodelovalo veliko mladih igralcev. Nekateri so se po ostrih borbah prebili v ospredje in bodo prvič posegli v

PROBLEM

(Ellerman — Magasinet 1951)

Beli: Ka3, Df4, Tb7, Te8, Ld8, Sb6, Sc5, b4, f6 (9).
Črni: Kd6, Dh3, Th5, Th7, Ld3, Sb2, Sc5, e4, d3, d7, e7, f3, g6 (13). Mat v dveh potezih!

REŠITEV PROBLEMA

V PREJŠNJI ŠTEVILKI
1. Lg1! Sc3 Sc5, 2. Sc5 Sc3.

je naš sprejem v Egiptu dobro pripravljen. Pozdravil nas je delegat njihove kolesarske zveze, hitro smo opravili s carino in policaji pa sedli na vlak. Po dolgih 19 dneh smo spet zaslišali žvižg lokomotive. Bili smo srečni, da smo na kopnem, in to za daljši čas. V spremstvu nekaj vojakov, ki so nas vso pot branili radovednežev in nosačev, smo pripotovali v Kairo. Tudi tukaj je šlo vse po

Z desne na levo: Metelko, pokojni Ročić, predsednik Hrvatske kolesarske zveze Ljubič, ter Slovenca Della Santa in Vidali

olju. Čez eno uro smo že spali vsak v svoji hotelski sobi, naslednjega dne pa pripravili kolesa, ki so nam jih potem prepeljali v skoraj 1000 kilometrov oddaljeni Luxor.

Vtem so se v Kairu zbrale že vse ekipe. Bilo nas je skoraj za cel vlak spalnih vozov, ko smo sveži prispeli v mesto starta dirke okoli Egipta. Najprej smo si seveda ogledali sam kraj, predvsem slovite Tutankamonove grobnice. Vodiči so nas prepeljali preko Nila in s takšiji do grobnice faraonov sredi puščave, kakih 20 kilometrov od Luxora. Omenim naj le samega Tutankamona, katerega kip iz kamna je prevečen s čistim zlatom, medtem ko je glava z masivnega zlata. Leži v kamnitem koritu, pokrit s stekleno ploščo in seveda primerno zastran, da ne bi prišlo komu na misel, spraviti njegovo glavo v torbo.

Dan nato pa so nas že postrojili v vrste pred majhno tribuno, nas prešteli in spustili na prvo etapo Luxor-Sohag. Jugoslavija je

postavila dve ekipi, in sicer Beograd v postavi Petrovič, Ješić, Laković in Colić ter Zagreb v postavi: Ročić (Vid Ročić se je na zadnji etapi smrtno ponesrečil — op. ured.), Metelko in kot gosta Della Santa in jaz. Od drugih vozačev sodelujejo na dirki ekipe Danske, Belgije, Anglije, Francije in po dve ekipi Bolgarije, Romunije, Turčije, Libije, Libanona, Grčije in Egipta. Kakšna je kon-

stava? Več naših je zaradi defekta zaostalo. Do 40 kilometrov pred ciljem sva z Ročićem vozila v glavni skupini, včasih odpadla, pa spet dohitela druge, medtem ko je Petrovič ušel s prednjo skupino. 40 kilometrov pred ciljem je začelo iz mojega zadnjega kolesa piskati. 20 kilometrov borbe in vlovil sem Ročićevo skupino. Bil sem enaindvajseti, Petrovič deveti, Ročić petinideseti itd.

Četrta etapa Minieh-Beni Suef na 125 km je bila repriza dirke okoli Francije. Na dobri cesti se je skupina držala skupaj, ko pa se je začel izpod koles dvigati prah, so se vrstili pobeži. Ročić, Ješić, Colić in Petrovič so ušli skupaj v veliki skupini, medtem ko so Turki in Egipčani sredi kolone pretrgali verigo kolesarjev in smo z Metelkom in Lakovićem zaostali. Lovili smo, kolikor smo mogli, na zadnjih desetih kilometrih pa sva z Metelkom pobegnili ostalim in prispela tri minute za zmagovalcem na cilj. Vsi naši vozači, razen treh, so se razvrstili od petega do dvaintridesetega mesta.

Peta etapa Beni Suef-Fayum, ki je merila 45 kilometrov, se je razvila s posameznimi starti po kronometru. Prvi je startal zadnjeplasiirani, a zadnji tisti z najboljšim časom. Na tej etapi smo najbolje uspeli, saj je zmagal naš Petrovič. Ze na 25. kilometru je prehitel Danca Andersena ver dokončno postavil čas 1:15,10, za 12 sekund izpred Vermoulina. Meni je bila ta etapa najbolj odveč, vendar sem na 35. kilometru ušel kolesarja, ki je startal 3 minute pred menoj, nakar sva skupaj hitela proti cilju. Metelko je dosegel cilj deveti, blizu za njim pa ostali.

Šesta etapa je tekla iz Fayuma do Gizeh in je znašala 100 kilometrov. Cesta je vodila skozi puščavo. Brzina je bila ves čas nad 40 kilometrov. Glavna skupina je ostajala skupaj, odpadel sem edino jaz na 30. kilometru zaradi defekta. Začela se je trnova pot. Močan protiveter in solo vožnja 70 kilometrov me je zelo izčrpal, še posebno zato, ker sem dobil pozneje slabe partnerje, dva Turka in Egipčana. Skoro ves čas sem vodil, na cilju pa so me svečano prehiteli vsi trije. Kot zadnji smo prišli 14 minut za zmagovalcem. Naši vozači so bili vsi v glavni skupini od 12. do 45. mesta. V tej skupini se je posebno odrezal Ročić s 17. mestom.

Sedma etapa iz predmestja Kaira-Gizeh Suez na 140 kilometrih je bila posebne vrste. Takoj od starta se je odcepila skupina z nosilcem rumene srajce, za njim pa skupinica, v kateri sva bila tudi Petrovič in jaz. Oni 100 metrov pred nami, za nami v isti razdalji pa glavna skupina. Bila je silovita borba. Skoraj v istih razdaljah smo prevozili v natančno dveh urah 93 kilometrov. Povprečna hitrost je bila torej nad 46 kilometrov na uro. Zadnjih 20 kilometrov smo se prvi skupini, ki se nam je odmaknila za 3 minute, približali na 200 metrov. V isti razdalji smo vozili skozi cilj, le Danec Anderssen, neki Anglež in Petrovič so se odcepili zadnja dva kilometra ter prišli 20 metrov pred nami na cilj. Cilj sem dosegel šestnajsti. Zmagal je Anglež Hoar. Petrovič je bil petnajsti, ostali pa v skupini 7 minut za nami. 140 kilometrov smo prevozili v času 3:53, torej okrog 45 kilometrov na uro. To je bil za nas Jugoslovane rekorden čas.

O podrobnejših rezultatih na posameznih etapah ne bom poročal, saj bodo znani že končni rezultati, preden prispe to moje pismo v Ljubljano...

Ljubo Vidali

Hyverinen plava po nebu Faluna

zentance na lanskoletnem svetovnem prvenstvu. Finci pa niso prevladovali samo na smučarski stezi. Vse odlike so pokazali tudi na 80-metrski skakalnici. Ne samo Hakulinen, ki so ga po končanem tekmovalju proglasili za kralja smučarskega teka, tudi skakalci so s svojim nastopom zmešali štrne predvsem s svojim sosedom Norvežanom in Svedom. V spominu nam je razgovor norveškega trenerja s finskim strokovnjakom za skoke. Po končani tekmi na 80-metrski skakalnici, je trener norveških skakalcev stopil k finskemu trenerju, mu čestital in ga prosil, naj mu v najkrajšem času pošlje na filmskem traku posnet trening finskih skakalcev. Menda je to dovolj veliko priznanje ne samo finskim skakalcem, ampak vsej finski smučarski dejavnosti, saj se je verjetno prvič pripetilo, da so vase zaljubljeni Norvežani, ki imajo v smučarskih skokih pač največjo tradicijo, na takšen način priznali popolno gospodstvo finskih skakalcev. Svetovni prvak je postal Matti Pietikainen, čeprav so bili Norvežani prepirani, da jih njihov ljubljeneec Falkanger ne bo razočaral. In vendar pomislite, toliko opevani Falkanger je bil šele na šestem mestu! Matti je prepričljivo zmagal, pokazal je najlepši slog in v hipu osvojil srca desetstisočev pod skakalnico.

Da potrdimo naslov našega članka, pa je treba spregovoriti še nekaj besed o finskih smučarjih, ki do danes še niso prestopili inozemskega praga in jih lahko občudujemo samo v njihovi domači areni. Po končanem svetovnem prvenstvu na Svedskem je večina tekmovalcev odpotovala na Finsko, v mesto Lahti. Finci so namreč organizirali reprizo svetovnega prvenstva v tekih in skokih. Kar sapa je zaprlo tudi najboljšim poznavalcem nordijskega, še prav posebej pa finskega smučarskega udejstvovanja, ko so videli na startu zbrano množico finskih tekačev in skakalcev. Morda so nekateri pač mislili, da bodo Finci znova pokazali zobe, toda nihče ni pričakoval, da je v njihovih vrstah pravzaprav množica najkvalitetnejših smučarskih tekmovalcev, ki se med seboj prav malo ali skoraj nič ne razlikujejo. Isti prizori so se ponavljali na smučarski stezi in tudi na skakalnici. Dapes imajo Finci množico sijajnih tekačev in najmanj 50 skakalcev iste kvalitete. To nam je dokazala tudi tekma v Lahitu, kjer je nastopilo med drugo svetovno elito tudi okoli 40 Fincev, ki so se skorajda razvrstili drug za drugim z malenkostno razliko. In če nekoliko pogledamo začetek letošnje sezone?

Ze za začetek je dosegel izvrstne rezultate naš lanskoletni planiški znanec mladi in Simpatični Silvennoinen, ki je na turneji po Avstriji in Zahodni Nemčiji v močni mednarodni konkurenci zasedel prvo mesto. Tik za petami sta mu bila še dva rojaka, Kallakorpi in Kirjonen. Vsi ti nastopi v pretekli in letošnji sezoni dokazujejo, da so Finci prav gotovo smučarska velesila, ki bo imela na bodočih olimpijskih igrah v Cortini d'Alpezo pomembno in odločujočo besedo pri delitvi zlatih, srebrnih in bronastih kolajin.

L. M.

ŠPORT V KRATKEM

V tekmovalju s Sovjetsko zvezo bo Amerika pri olimpiadi prihodnje leto spet v velikem obsegu uporabljala televizijo za športno propagando. Da bi vzbudili zanimanje za teledobro, ki so do sedaj v Ameriki močno zanemarjali, medtem ko so sovjetski telovadci v Helsinkih 1952 postavili zmagovalno vrsto, so povabili izbor švedskih telovadcev in telovadk v ZDA. Turneja traja 2 meseca in se je pričela s švedskim nastopom, ki ga je prenašala vsa ameriška televizijska mreža.

Jahalni turnir za olimpiado je bilo treba zaradi ostrih avstralskih karantenskih dolečb prenesti v Stockholm. Podobno grozi turnirju strelec, kajti avstralski zakonci se z orožjem nikakor ne šaljijo. V avstralski državi Victoria je strogo prepovedano uvažati orožje. In tako se lahko zgodi, da bodo policijske oblasti v Melbourneu zaplenile celo olimpijske startne pištole, potrebne pri olimpijskih tekmovaljih v lahki atletiki. Se bolj pa se boje inozemske delegacije strelcev, da bi v Avstraliji zaplenili njihovo »moriško« orožje. Mednarodna strelska zveza zato resno obravnava vprašanje, ali ne bi tudi olimpijskih strelskih tekem opravili v Stockholmu hkrati z jahalnimi turnirjem.

Da so Nemci še vedno odlični producenti himen in koracnic, je pokazal mednarodni natečaj za novo olimpijsko himno. Iz Zahodne Nemčije je prišlo največ himen, namreč 85. Šele na drugem mestu je Italija s 45, na tretjem pa Francija z 33 himnami. Vsega skupaj je prispele 360 predlogov. Poročila ne navajajo, ali jih je kaj iz Jugoslavije. Poseben odsek mednarodnega olimpijskega komiteja bo zdaj marljivo preigral in prepeval vse te osnutke himen.

Da prinaša nogomet lepe zasluge, vemo že dolgo. Zato se v zahodnem svetu venomer pojavljajo kakšni novi »zvezdniki«. Tudi pri klubu »Fortuna« v Düsseldorfu se je nedavno zgledal neki Monte la Carom, se izdal za reprezentativca FC Montevideo, nemškega porekla, ki samo zato ni v prvi ekipi Urugvaj, ker ni urugvajski državljan. Pri treningu je novi »dragulj« pokazal, da je komaj za tretjo rezervo. Trenerju je bil takoj sumljiv že zato, ker je zahteval samo štiri sto mark mesečne gaže. Tako cenenih in skromnih zvezdnikov žal danes ni na svetu.

FILMI, KI JIH BOMO GLEDALI

»OTHELLO« — marokanski film po istoimeni Shakespearovi drami.
Režija: Orson Welles.
V glavnih vlogah: Orson Welles, Susan Chautier.
Proizvodnja: Les Films Marceau.
Distribucija: Lovćen film, Hercegnovi.

Letos se nam obetajo kar trije filmi, posneti po Shakespearovih dramah: Wellesov »Othello«, ameriški barvni film »Julij Cezar« in angleško-italijanski barvni film »Romeo in Julija«. Najprej bomo videli »Othello«, ki ga je Orson Welles svojevratno priredil za film. Rekel smo svojevratno, kajti svetovna kritika je Wellesa ostro napadla, češ da je grobo poveril Shakespearu.

Orson Welles, hollywoodski enfant terrible, ki ga že po naravi vedno znova mikajo razne nove, drzne, originalne in še neobdelane teme, ni mogel iti mirno mimo Shakespearea, ki je kljub številnim filmskim obdelavam še vedno tabu za Hollywood. Šel je preizkusiti svoje umetniške sposobnosti na to področje, na katerem se že leta in leta neuspešno mučijo razni režiserji svetovnega slovesa. Osnovni problem filmske adaptacije Shakespeara je vsiljivost teksta in dejanja. Shakespeare je ustvaril celo vrsto dram, ki jih odlikuje miselna globina, ter za isto dobo naravnost nezasišani realizem in dinamika dejanja. Pri filmski adaptaciji teh dram pa nastane dve nevarnosti, za kateri je težko reči, katera je večja. Te drame odlikuje jednat in obširen tekst, ki izgubi svojo vrednost, če damo prednost dejanju in akciji in se tekst tako pomakne v ozadje. Druga nevarnost pa je prav obratna: tekst, ki je ena izmed glavnih odlik teh dram, lahko zasenči dejanje in tedaj nastane namesto filmske odraške atmosfere, ki filmu vedno škoduje. Pogoj za to, da ekranizacija uspe, je vsiljivost teh dveh elementov tako, da ostane vrednostno razmerje med njima isto kot pri Shakespearu.

Kot smo že rekli, je svetovna kritika Wellesa ostro napadla, da je poveril Shakespearu. Predvsem so mu očitali, da je na račun kvalitete postavil svojevraten rekord: film je namreč posnel v 22 dneh. Medtem ko je Olivier zahteval, da je njegova verzija Hamleta lagodna ter predvsem poizkus ter je s tem izpil kritično orodje iz rok, pa je Welles ravno nasprotno prepričeval svet, da je njegov Othello nepotvorjen Shakespeare.

Suzanne Cloutier in Orson Welles

Charlie Chaplin pripravlja nov film. Podrobnosti scenarija še ni izdal, vemo pa, da bo spet sam igral glavno vlogo, in sicer kralja, ki hoče človeštvu le pomagati in raziskovanja v atomski fiziki uporabiti za človekovo dobro. Toda ministri, ki streme le za svojim dobičkom, ga vržejo s prestola, da se mora zateči v drugo državo.

Rita Hayworth

Mae West

38-krat

JACK LONDON

Ni jih mnogo, pisateljev s slavnim imenom, ki bi njihova dela lahko brez težav prekrčili v filmske scenarije. Med našimi sodobniki so to morda: v Parizu živeči Belgijec Georges Simenon, E. Hemingway in E. M. Remarque. Če pa se ozremo nazaj, moramo vedno znova strmeti, kako »filmsko« so pisali n. pr. Victor Hugo, Alexandre Dumas, Rafael Sabatini in — seveda čisto drugače — Edgar Wallace.

Primer Jacka Londona pa je enkraten. Ta čudoviti poet pustolovskega romana, ki je po intenzivnem življenju umrl star komaj 40 let, je zapisal vse svoje delo filmu. Gotovo ne s tem namenom — toda vse njegove novele so sprito svoje živahnosti, razdelitve in opisa junakov, lopovov in živali, sprito moč v risanju širokega in svobodnega sveta idealna snov za filmanje.

Prvi film po Londonovem tekstu so posneli že l. 1913. Šlo je za močno primitivno verzijo njegovega romana »Morski volk«. Od tega leta je sledilo skoraj 40 filmov, kajpak bolj ali manj posrečenih, od katerih je imel največ uspeha »Bell ovčjak« (1923), ki so ga

kasneje ozvočili. Se danes je ta tema močno priljubljena, saj so jo celo Rusi nedavno posneli na trak. Ostali filmi, vredni, da jih omenimo, so: »Pošastna ladja« (Haunted Ship) 1927, »Vražji mornar« (Devil's Ship) 1928, »Klic divjine« (prvič filman 1923, drugič 1935) in leta 1941 drugi poskus »Morskega volka« z režiserjem Michaelom Curtizom (pravijo, da je to brez dvoma eden njegovih najgorenjših in najganjlivejših filmov).

Morda ne mine leto, da kakšnega režiserja ne bi zamikalo katero Londonovih del. Lani se je »Borca« lotila ameriška družba United Artists Film. Novela je prvič izšla l. 1913 v »Saturday Evening Postu« v nadaljevanjih. Herbertu Klineu, ki velja po svojem filmu »Pozabljena vas« za enega najboljših režiserjev mlade šole in ki ima rad mehiško pokrajino in temne značaje, so zaupali režijo »Mehikanca« (Borec). Za glavne vloge je izbral Richarda Conta, Leeja J. Cooba in Vanessa Browna.

»Mehikanec« bo 38. film po delu Jacka Londona.

»POGLAVAR BESNI ZREBEC«

Suzan Ball, ki so ji lani amputirali nogo, je spet stopila pred kamero. Tokrat igra indijansko deklico, ki se zalubi v plemenitega poglavarja (Victor Mature) nekega indijanskega plemena. Suzan je težave snemanja kljub svoji protezi hrabro prenašala — uspeh njene prepričljive igre pa ji je vrnil zaupanje vase.

Za današnjo številko nam ostane še zadnji tip filmskih lepotic — »seks bombe«, kot jim pravijo v Ameriki. Čeprav so glavne predstavnice Betty Grable, Rita Hayworth in Marilyn Monroe produkt atomskega časa, imajo svojo vzornico v danes že pozabljeni Mae West. So temperamentne, njihova lepota se je spremenila v nabit energijo, plešejo kakor Betty Grable in sedijo nenavadno kakor Rita Hayworth. Vse to pa so se naučile pri stari Mae West, ki je postala slavna zavoljo svoje dražestne drže: pri sedenju je vedno odkrila koleno in izbočila bok.

Marilyn Monroe

Betty Grable

KISLO JABOLKO

Zveza novinarjev v ZDA ima svojo posebno nagrado, ki jo vsako leto podeljuje filmskim igralcem. Kislo jabolko (pravilo) dobijo oni, ki so skopli z intervjuji in se ne dovolijo fotografirati. Konec lanskega leta so dobili kislo jabolko: Doris Day, Edmond Purdom in Marlon Brando.

Za igralce, ki pa so z novinarji prijazni, je pripravljeno pravo zlato jabolko. Dobili so ga: Fernando Lamas, Dean Martin, Jerry Lewis, Janet Leigh in Debbie Reynolds.

INDIJANCI — MADE IN HOLLYWOOD

Kadar potrebujejo v Hollywoodu Indijance, jih navadno poiščejo na univerzah južne Kalifornije, kjer mnogi študirajo. Ker jih je pa civilizacija že tako »pokvarila«, se morajo pred nastopom naučiti vsaj indijskega bojnega klica.

Šivilja nagrajena s petimi Oscarji

»Studirati hočem španščino in francoščino,« je Edith Head nekega dne odločno dejala očetu, rudarskemu inženirju. Oče ni bil prav nič navdušen, raje bi jo omočil s kakšnim kolegom.

Toda Edith je uveljavila svojo voljo, se z ognjem vrgla na delo in v nenavadno kratkem času končala univerzo. Kljub zaposlenosti pa si je vendarle ukradla urico, dve, ki jih je posvetila svojemu »konjičku«. Ze od otroških let je namreč nadvse ljubila čudovite, pisane indijanske noše in občudovala nenavadno tkana blaga. Od tega zanimanja pa do kostimov in noš vseh vrst je samo korak. Vedno več je hotela vedeti o njih. Ko je bila že učiteljica v Hollywoodu, se je odločila za študij umetnostne zgodovine in je učiteljevanje obesila na klin. Začela je risati kostime in noše za oder, kasneje pa za film.

Bila je polna novih idej, ki jih je metala na papir, toda še vedno ni bila popolnoma zadovoljna. Koliko bolje bi lahko ustvarjala, če bi imela v rokah namesto papirja in svinčnika raznovrstna blaga! Zato je posegla po škarnjah in šivanki in po kratkem večernem tečaju postala šivilja.

Kot šivilja si je osvojila filmsko metropolo in nato svet. Petkrat so jo za njeno delo nagradili z Oscarjem.

Nadarjena Edith Head je stalni gost vseh modnih revij v Londonu in Parizu. Toda

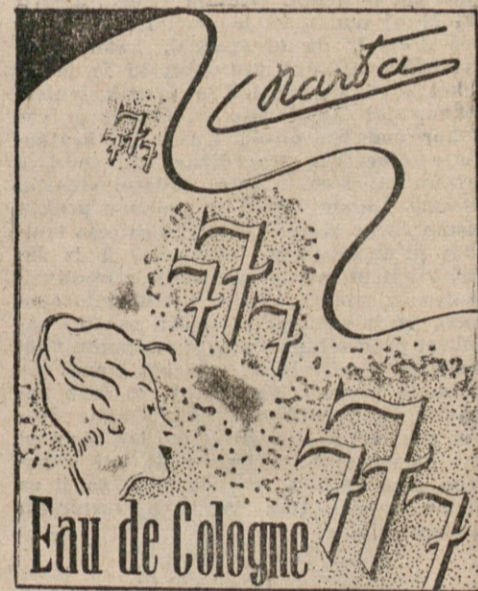
Marilyn Monroe bo igrala v filmu »Bratje Karamazovi« po znanem romanu Dostojevskega (I).

Kirk Douglas se pripravlja na vlogo slavnega slikarja Van Gogha.

Andrée Debar, ljubka francoske gledališke igralke je nedavno odšla v Buenos Aires, kjer bo sodelovala v filmu o življenju pokojne Evite Peron. Andrée je že jeseni dobila Peronovo dovoljenje za upodobitev njegove žene.

Mamie Van Doren, znana plesalka, je neverjetno podobna Marilyn Monroe; pravo ji celo »dvojičica«. Zdaj 20-letna Mamie je začela svojo kariero s 17 leti kot fotografski model. V manjših filmskih vlogah se doslej ni posebno obnesla.

njena največja ljubezen velja še vedno mehiškim in indijskim nošam. V sobah njenega udobnega ranča je bogata zbirka dragocene ročno izdelane nakite, med katerim se tu in tam zablisti umetniško obdelan nakit iz inkovskega zlata.

FILM V LATINŠČINI

Nekaj čudnega se je pred leti pripetilo upokojenemu univerzitetnemu profesorju, jezikoslovcu Carlu Battistiju v Florenzi. Ko se je sprehajal po parku, ga je srečal režiser de Sica, ki je prav takrat iskal primernega moža za svoj film »Umberto D«. Battisti se mu je zdel kar najbolj popolna pojava nižjega državnega uradnika. Ogovoril ga je in profesor je režiserjev predlog z veseljem sprejel. Postal je filmski igralec in to celo zelo dober. Ta film so sicer precej kritizirali in ga tudi kmalu umaknili s filmskega platna, toda staremu profesorju je filmanje tako ugajalo, da ga misel nanj ni več zapustila.

Učenjak se zdaj ukvarja z idejo, da bi posnel eno najznamenitejših latinskih del — »Pojedino pri Trimalhionu« latinskega pisatelja G. Petronija Arbitra. Posebnost tega filma bi bil latinski pogovorni jezik. Govorili bi ga igralci, izbrani iz vrst odličnih študentov, ki jim latinsčina ne dela preglavic. Film seveda ne bo primeren za široko publiko, vendar pa je profesor Battisti prepričan, da ga bodo novdušeno sprejeli zlasti v Italiji, Franciji in Nemčiji. Režijo namestava zaupati de Sici, za katerega pravi, da je izreden režiser, z najboljšim okusom in znanjem. Izreko bi nadzoroval seveda sam.

